

TANMENETEK

**az enyhe értelmi fogyatékos tanulók
neveléséhez**

5. osztály

Készítették az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai kar
Gyakorló Általános Iskolájának pedagógusai

Szakmai koordinátor: Tölgyszéky Papp Gyuláné

Konsept-H Kiadó

2081 Piliscsaba, Fő út 197.

Tel./fax: 06 26 373-367

E-mail: konsept@elender.hu

Internet cím: www.konsept.hu

Felelős kiadó: Simon István

Műszaki szerkesztő: Borbély Tamás

Nyomás és kötés: Stílus-Print Kft., Budapest

Felelős nyomdavezető: Telek István ügyvezető igazgató

Magyar nyelv és irodalom

Készítette: Hámor Jánosné

A tantárgy heti óraszám: 5
Éves óraszám: 185

A tantárgy főbb témakörei:	A témakörökre szánt idő:
Kommunikáció } Köznnyelvi kiejtés } Beszéd }	15%
Nyelvtani ismeretek } Helyesírás }	30%
Fogalmazási ismeretek } Szövegértés, szövegalkotás }	15%
Olvasás, ismerkedés az irodalommal	40%

Tantárgyi koncentráció:

Művészetek
 Vizuális kultúra és rajz
 Ének-zene-tánc

Beépített közös követelmények:

Kommunikáció
 Tanulás
 Hon- és népismeret
 Kitekintés Európába és a nagyvilágba
 Szükséges taneszközök

Szükséges taneszközök:

Hámor Jánosné: A magyar nyelv világa I.
 (Nemzeti Tankönyvkiadó)
 Hámor Jánosné: A magyar nyelv világa feladatlap
 (Nemzeti Tankönyvkiadó)
 Hámor Jánosné: Irodalmi olvasókönyv 5.
 (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Javasolt taneszközök:

Hámorné-Tölgyszékyné: Irodalmi szöveggyűjtemény I.
 (Konsept-H Kiadó)

Képes Biblia
 Mesegyűjtemények, mesefeldolgozások hang- és videokazettán

A magyar helyesírás szabályai
 Magyar értelmező kéziszótár
 Szivárvány gyermekújság (Apáczai Kiadó)
 Szókartyák a nyelvtani fogalmakhoz
 Lengyel Dénes: Régi magyar mondák
 Komjáthy István: Mondák könyve

Kommunikáció témaköri követelményei

- Beszéljenek a beszédfonetikai eszközöket alkalmazva tisztán, érthetően.
- Legyenek képesek a mindennapi kommunikációs helyzetekben eligazodni.
- Ismerjék és alkalmazzák a kapcsolatfelvétel, -tartás, a szándék- és véleménynyilvánítás illemszabályait.
- Legyenek képesek a tématarásra beszéd során.

Nyelvtani ismeretek témaköri követelményei

- Ismerjék fel és nevezzék meg a megismert nyelvi elemeket (hang szótag, szótó, toldalék, szó, mondat, szöveg)
- Alkalmazzák a tanult helyesírási, nyelvtani és nyelvhelyességi szabályokat.
- Ismerjék fel a helyesírási hibákat, és használják a hibajavító jeleket a javításkor fokozódó önállósággal.
- Tudják helyesen leírni az előző évfolyamokban begyakorolt szókészletet.

Fogalmazási ismeretek, szövegértés, szövegalkotás témaköri követelményei

- Legyenek képesek az olvasott vagy átélt élmények közlésére szóban és írásban-adott szempontsor alapján segítséggel.
- Ismerjék fel irányítás mellett a szöveg szerkezeti egységeit.
- Legyenek tájékozottak a fogalmazás szerkesztési ismereteiben (tagolás, arányok, cím és tartalmi kapcsolt)

- Vegyenek részt az olvasott vagy átélt élmények dramatizálásában.
- Tudjanak irányítás mellett szövegkiegészítést, leírást, levelet és üdvözlőlapot írni.

Olvasás, ismerkedés az irodalommal

- Olvassanak az osztályfoknak megfelelő tempóban, kifejezően.
- Mutassanak érdeklődést az életkoruknak megfelelő művek néma és hangos olvasással történő befogadására a magyar és világirodalomból.
- Legyenek képesek – irányítással – a megismert irodalmi mű(részlet) elemzésére, a lényeg kiemelésére, a szöveg tömörítésre, a cselekmény időrendiségének megértésére.
- Tudják megnevezni a mű helyszínét, szereplőit, címét.
- Tudjanak véleményt nyilvánítani a szereplőkről, élethelyzetekről.
- Ismerjék fel – irányítással – a mesemotívumokat, a monda, az elbeszélés, a regény, a vers legfontosabb műfaji jellemzőit.
- Tudjanak irányítás mellett olvasói élményekről olvasónaplót vezetni írásban, rajzban.
- Legyenek képesek rövid próza (8-10 sor) vagy vers memoriter megtanulására és kifejező tolmácsolására.

Ajánlás a magyar nyelv és irodalom tantárgy témaköreinek feldolgozásához

A tantárgy tananyagát az 5. évfolyam négy témakör tartalmazza. Két domináns témakör: nyelvtani ismeretek és olvasás, ismerkedés az irodalommal köré kapcsoljuk a másik két témakört (kommunikációt, fogalmazást, szövegértést, -alkotást) mivel ezek tevékenységükkel, tartalmukkal erősítik az irodalmi-nyelvtani követelmények teljesítését. A témakörök arányai tükröződnek a tanmenetben is, de ezektől szükség szerint eltérhetünk. Egy-egy tananyag feldolgozását a megjelölt tevékenységformákkal kívántuk megkönnyíteni. Hangsúlyos szerepet kapnak a kultúralt nyelvi magatartásra való felkészítéshez szükséges helyzetgyakorlatok,

melyekkel a mindennapi érintkezés formáit gyakoroltatjuk. A szövegértés fontos eleme az irodalomtanításnak és más (nemcsak anyanyelvi) tantárgy tanításának. Ennek érdekében különböző műfajú szövegek megismerésével gyakoroltatjuk az értő, hangsúlyos olvasást. Az írástechnika folyamatos fejlesztésével (másolás, emlékezet utáni írás, tollbamondás) juttatjuk a tanulókat el az irányítás melletti szóbeli és írásbeli szövegalkotáshoz, a fogalmazási műfajok megismeréséhez. A kreatív szókinccsgyakorlatok szótári vizsgálódások is hozzájárulnak a szövegalkotó képesség fejlesztéséhez, de általuk fejlődik a nyelvhelyességi és helyesírási képesség is. A nyelvtani ismeretek tanításakor nem leíró nyelvtan szabályainak megtanítása a célunk, hanem azok értelmes használata a beszéd és írás során. A nyelvtani ismeretek mellett komplexen jelenik meg a szövegalkotás. A helyesírási-nyelvhelyességi képességek fej-

lesztésére szógyűjtéseket, játékos ritmusgyakorlatokat, szócsoportosításokat végeztessünk. Kapjanak szerepet a szótári keresések segítségével, mind a nyelvtani, mind az irodalmi szövegek szavainak jelentésértelmezésekor. A tanulók tanulási képességeit folyamatosan fejleszthetik a könyvtári vizsgálódások és az önálló felolvasásra, mű(részlet) bemutatására való felkészülésük.

Az értékelés szempontjai:

Tudja-e felismerni és megnevezni a mondatfajtákat?

Helyesen alkalmazza-e az írásjeleket?

Tudja-e csoportosítani a szavakat jelentésük szerint? (egy-jelentés, többjelentés, azonos alak stb.)

Milyen a helyesírása másolás és tollbamondás esetén, begyakorolt szókészlet alapján?

Tud-e válaszolni a szövegelemzést irányító kérdésekre?

Képes-e szöveghez címet adni?

Tudja-e a szöveget folytatni tématarással összefüggő néhány mondatban?

Tudja-e jellemezni a szereplőket?

Képes-e véleményt nyilvánítani?

Felismeri-e a tanult irodalmi műfajokat?

Képes-e a tartalom elmondására, a lényeg kiemelésére?

Az értékelés %-osan mutatja meg a tanulók teljesítményét, melyek alapjául a feladatokra adható pontértékek szolgálnak.

A tudásszintmérő feladatlapokon biztosítani kell a differenciálást, több segítséget adva a gyengébben teljesítő tanulóknak.

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
1.	1–2–3. 4–5.	Ny K F-Sz O F-Sz-K	Év eleji ismétlés Mondatok a beszélő szándéka szerint (szándékok-közlésformák-mondatvégi írásjel) Beszédtechnikai ismeretek: légzés, artikuláció a beszéd során Különböző szándékok kifejezésformái, hanglejtése Mondat- és szövegalkotás különböző szándék kifejezésére Év eleji ismétlés Válogatás az elmúlt tanév olvasmányáiból Szövegelemzés: tartalom, helyszín, szereplők, tanulság, vélemény	Különböző szándékok kifejezése mondatalkotási gyakorlatokon Beszédtechnikai gyakorlatok Szövegalkotás: képek segítségével, téma meghatározásával Az olvasottak elmesélése, drámajátékkal, rajzban történő bemutatással	Rendelkezzenek a tanulók beszédfonetikai ismeretekkel, és alkalmazzák azokat a beszéd során.	A tanév első két hetét ismétlésre és a tanulók anyanyelvi képességeinek, a hiányosságok felmérésére fordítsuk!
2.	6–7. 8–9–10.	O-F Ny	Olvasástechnikai ismeretek és szövegértő képesség felmérése Mondattani és szótani ismeretek felmérése	Begyakorolt szöveg alapján a tartalom elmondása. Címadási gyakorlatok az olvasottakhoz Mondatalkotási gyakorlatok Adott szándékhoz mondat szerkesztés, mondatvégi írásjelek pótlása, mondatkiegészítések Begyakorolt szókészlet diktálással	Tudjanak az osztályfoknak megfelelő tempóban, hangsúlyosan, érteően olvasni. Tudják az olvasottakat irányítás mellett elemezni a megtanult szövegelemzési szempontok szerint Alkalmazzák a mondatvégi írásjeleket.	
3.	11–12. 13–14.	Ny K F-Sz O-K	A beszéd és az írás keletkezése Anyanyelvünk felépítése Kommunikáció alapismeretei: Fogalma, kapcsolatfelvétel-tartás Párbeszéd a szövegben, írásbeli jelölése Könyvtári ismeretek: könyvkölcsönzés módja, tájékozódás a könyvtárban, könyvek csoportosításának módjai	Helyzetgyakorlatokon párbeszéd Párbeszédek alkotása választott szituációkban Szövegelemzés a párbeszédek keresése, hangsúlyos olvasásuk drámajátékkal megjelenítés Könyvtárlátogatás Katalógus Szépirodalmi ismeretterjesztő könyvek, folyóiratok, újságok	Legyenek tájékozottak a könyvkölcsönzés módjában, a katalógus segítségével történő használatában.	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	15.	Ny-F-Sz	Az üzenet formája, tartalma	Szándéknyilvánítás gyakorlása könyvkölcsönzéskor Üzenet közlése szóban (telefonon), írásban helyzetgyakorlatokon		
4.	16–17.	Ny-F-Sz	A távirat formája, tartalma, fajtái, alkalmi	Látogatás a postán A távirat feladásának megfigyelése Díztáviratok tervezése különböző alkalmakra	Szerezzenek ismereteket a postai nyomtatványokról és azok hasz- nálatáról.	
	18–19.	O-K	Ismerkedés a népköltészet keletkezésé- vel, műfajaival	Népmese, népmonda, népdal Kedvenc mesék gyűjtése, bemu- tatása rövid tartalmi meséléssel v. rajzban Ismert mesék dramatizálással	Vegyenek részt gyűjtőmunkában, önálló szóbeli v. rajzos mese be- mutatásban.	
	20.	F-Sz-Ny	Az üdvözlőlap formája, tartalma A levél formája	Különböző alkalmakra üdvözlő- lap írásának gyakorlása Címzés-irányítószám gyakorlása Üdvözlőlap képi megtervezése Levélírás		
5.	21–22–23.	O-F-Sz K	A mesék birodalma A mesékről általában A kiskondás A mese / részlet / kommunikációs helyze- teiről véleményalkotás	Az ismert népmesei elemek megfigyeltetése az olvasott nép- mesékben A mese szerkezeti felépítésének megfigyeltetése A szereplők viselkedéséről, élet- helyzetekről véleményalkotás – drámajáték, szituációs játék	Legyenek képesek a szereplők vi- selkedéséről, élethelyzetekről írá- nyítás mellett véleményt alkotni.	Az olvasmányokban található isme- retlen fogalmak jelentésmagyaráza- tához használjuk a Magyar értel- mező kéziszótárt!
	24.	Ny-K-F- Sz	Véleményalkotás beszédben és írásban			
	25.	Ny	A mondat a közlő és befogadó oldaláról	Mondatalkotási gyakorlatok		
6.	26–27.	Ny-Sz-K	A kijelentő mondat Bemutatkozás, köszönés, ismerkedés	A közlés szándék kifejezésének gyakorlása, helyes hanglejtés begyakorlása, mondatvégi írásjel tudatos alkalmazása mondat- és rövid szövegalkotáskor	Tudjanak különböző közlésszán- dékot kifejezni.	
	28–29.	O-Sz	A csodakantár	Hanglejtés, ereszkedő		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	30.	O	Tündérmese	Tündér- vagy varázsmese Csodás elemek gyűjtése a mesében. A jószág fogalma a mesében és valós helyzetekben		A mesék tanulságának elemzése a tanulók erkölcsi nevelését is segíti.
7.	31–32.	Ny-Sz	A kérdő mondat	Szándékfelismerés, a ki?, mi?, mikor?, hogyan?, mivel?, stb. kérdőszavak használatának gyakorlása A kiegészítendő és eldöntendő kérdő mondat különbözőségének megfigyeltetése Hanglejtés: ereszkedő emelkedő-eső	Törekedjenek a beszélő szándékát kifejező hangsúlyra, hanglejtésre.	A kommunikációs gyakorlatokat a tanulók élethelyzetein keresztül gyakoroltassuk.
	33.	K-Sz-Ny	A kérdezés, tudakozódás gyakorlása	Mondatvégi írásjel: ? Helyzetgyakorlatok		
	34.	O	A túlőkvr	Csalímese A mesei túlzások megfigyeltetése		
	35.	O-Sz-F	A kölcsönkért ruha Az elbeszélő fogalmazás címe	Szövegelemzés megadott szempontok alapján fokozatos önállósággal		
8.	36.	O-K	Benedek Elek: A megfelezett ajándék	Ismerkedés Benedek Elekkal lexikonból gyűjtéssel Benedek Elek meséiből gyűjtés, hangsúlyos mese felolvasás Választott meserészlet dramatizálása		
	37.	O	Arany László: A kóró és a kismadár	Szegényember mesék Adatgyűjtés Arany Lászlóról		
	38–39.	Ny-Sz-K	A felkiáltó mondat	Az érzelmek, indulatok különböző kifejezésmódjainak gyakoroltatása szituációs feladatokon. Hanglejtés		
		K-Sz	Mondatátalakítás: felkiáltó mondatból kijelentő mondat	Mondatvégi írásjel: ! A mondatátalakítás a hanglejtést is gyakoroltatni kell.		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	40.	O	Andersen: A rút kiskacsa (részlet)	Ismerkedés Andersennel		
9.	41.	O	Grimm: A paraszt és az ördög	Mesegyűjtés Grimm és Andersen meséiből. Dramatizálás	Legyenek képesek értő, hangsúlyos felolvasásra. Tudjanak az olvasottakból adott szempontok alapján csoportosításokat, szövegelemzéseket végezni irányítással. A mesékről néhány mondatban írásban is tudjanak beszámolni. Fejlődjön véleményalkotó képességük.	
	42.	O-Sz-F-K	Részösszefoglalás az olvasott mesékből A fogalmazás tagolása, egységei	Csoportosítások, mesefelolvasások, szövegelemzések rövid elbeszélő fogalmazás írása irányítás mellett a választott meséből A „Mi tetszett?” indoklása		
	43–44.	Ny-K	A felszólító mondat Utasítás, parancs, tiltás	Helyzetgyakorlatok és mondatalkotás az utasítás, kérés, parancs és tiltás kifejezésére hanglejtés Mondatvégi írásjel: !		
	45.	Ny-Sz-F	Az óhajtó mondat	Gyakorlatok a szándéknyilvánítására, az óhajtó mondat hangsúlyára, hanglejtésére. A bárcsak, ó, de, bár és csak szavak használata szóban és írásban. Mondatvégi írásjel: !		
10.	46–47.	Ny-K-F	Összefoglalás, rendszerezés (A mondat a beszélő szándéka szerint) A szándéknyilvánítás változatai	Szövegelemzések a mondatfajta felismerésére Elbeszélő fogalmazás(részlet) alkotása a mondatalkotás gyakorlására Tollbamondás a mondatvégi írásjelek alkalmazására	Legyenek képesek a beszélő szándékát felismerni szövegben, mondatban. Tudjanak mondatot alkotni a különböző szándékok szerint. Alkalmazzák a mondatvégi írásjeleket. Tudják megnevezni a mondatfajtaikat.	Használjuk közös értelmezéssel a tankönyvi összefoglaló táblázatot.
	48.	O	A nagyravágyó kisegér	Az állatmesék szereplőinek viselkedése megfigyeléssel, indoklással.		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	49.	O	Phaedrus: A róka és a szőlő La Fontaine: A holló meg a róka Aiszoposz: Az egerek és a macskák	Verses mese – formája – tartalma – szereplői	Legyenek képesek az olvasott meséket csoportosítani szerző, szereplő, fajta szerint irányítással. Vegyenek részt drámajátékban, gyűjtőmunkában	Az összefoglaláshoz segítséget nyújt a tankönyvi összefoglalás. A megadott szempontok vezérelhetik a differenciált, önálló összefoglaló munkát.
	50.	O-K	A mesékről tanultak összefoglalása			
11.	51.	Ny-Sz-F	A mondat minősége szerint Az elbeszélő fogalmazás cselekménye, időrendiség	Állítás – tagadás Szövegátalakítások állítóból tagadássá és fordítva	Legyenek képesek hangos olvasáskor és beszédben a beszédtechnikai ismereteket helyesen alkalmazni.	
	52.	Ny-K	Beszédtechnikai ismeretek gyakorlása: hangerő, hangszín, hanglejtés, tempó	A gyakorlatokat hangos olvasással végeztessük! A hangsúly jelölése a szövegben Helyes levegővétel gyakorlása		
	53.	Ny	A mondatról tanultak összefoglalása	Szövegelemzések, szövegpótlások és átalakítások. Tollbamondás		
	54.	O	A mondákról általában A vérszerződés	A mese és monda össze hasonlítása. Időszemlélet kialakítása történelmi adatok gyűjtése		
	55.	O-F-Sz	A fehér ló mondája	Valóság és mese, hitelesség megfigyeltetése a mondákban. Tartalom vázlattá szűkítése.		
12.	56.	Ny-Sz	A szó	Mondattagolás szavakra Szavakból mondataalkotás		
	57.	O	A veszprémi Gizella-kápolna	A csoda elemzése a mondákban – mesei elemek		
	58.	O	Szent László pénze			
	59.	O	Válogatás Mátyás királyról, II. Rákóczi fejedelemről szóló mondákból	A tartalom elmondása, közös szövegelemzés a tanult szempontok alkalmazásával.		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	60.	Ny	A szavak hangalakja és jelentése Egyjelentésű szavak	Egyjelentésű és többjelentésű szavak A szavak jelentésvizsgálata rajzban és mondatban A többféle jelentés bizonyítása lexikonból, szótárból kereséssel, mondataalkotással A hangalak H és jelentés jelölése		
13.	61.	Ny	Többjelentésű és azonos alakú szavak	Jelentésbeli hasonlóságok és különbözőségek észrevétele		A szótani ismeretek elmélyítése a szókincs fejlesztést is segítik.
	62.	Ny-F-Sz-K	Rokonértelmű szavak	Szógyűjtések Jelentésárnyalatok megfigyeltetése		A szinonima szótár használata
	63.	Ny	Ellentétes jelentésű szavak	Szópárok gyűjtése, ellentétes mozgások, érzések bemutatása		
	64.	O-F	Trója pusztulása	Görög monda Rövid elbeszélő fogalmazás a monda tartalma alapján		Történelmi- és földrajzi koncentráció kihasználására adnak lehetőséget a mondák.
	65.	O-F	Romulusz és Rémusz	Római monda		
14.	66.	O-F	Válogatás mondákból	Elbeszélő fogalmazás hiányzó részeinek pótlása		Lengyel Dénes és Komjáthy István: Mondák könyve című könyvéből válogathatunk.
	67.	O	A mondákról tanultak összefoglalása		Tudják felismerni az olvasott mondákban a földrajzi helyhez kötődést, a történelmi személyt, eseményt. Ismerjék föl a mondákban előforduló csodás elemeket.	
	68.	Ny-K	Hangutánzó és hangulatfestő szavak	Hangok felismerése magnóról Hangulatfestő szavak gyűjtése irodalmi szövegekből A „Miért szép?” értelmezése Szókinzbővítés hangfestő szavak szövegbe illesztésével		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	69.	Ny-Sz	A szavak jelentéséről tanultak összefoglalása	Csoportosítások, diktálás, szógyűjtések adott szempontok alapján	Ismerjék fel és tudják meghatározni a szavak jelentéskülönbségeit. Tudjanak csoportosítást, gyűjtést végezni egy- és többjelentésű, azonos alakú, rokon- és ellentétes jelentésű, hangutánzó és hangfeszítő szavakból.	Ének-zene-tánc tantárggyal koncentrációban végezzük a téma feldolgozását
	70.	O	A népdalokról általában	Formai, tartalmi megfigyeltetés Népdalgyűjtés Természeti kép fogalma		
15.	71–72–73–74.	O	A rátóti legények Jánoshidi vásártéren Zöld erdőben... Két szál pünkösdrózsa Sokat arattam Túl a Tiszán Most szép lenni... Madárka, madárka...	csúfolódó dalok szerelmes dalok katona dalok A népdalok témáinak, természeti képeinek megfigyelése, képi ábrázolása		
	75.	Ny	A szavak szerkezete	szótő - toldalék felismerése, leválasztása		
16.	76.	Ny-F-Sz	Toldalékos szavak	A toldalékok szerepének megfigyeltetése a mondatban Helyesírási gyakorlatok a helyes toldalékolásra	Tudják önállóan leválasztani a szótőt és toldalékot.	A toldalékok fajtáit csak szemléleti síkon tudatosítjuk.
	77.	Ny	A toldalékok fajtái: rag, jel, képző	Kérdőszó és toldalék egyeztetése		
	78.	O	Válogatás más népek népdalaiból	Közös szövegelemzés, tartalmi és formai jegyek felismertetése a mondanivaló megfogalmazása		
	79.	O-K	A népdalokról tanultak összefoglalása Ritmizálási gyakorlatok	Téma szerinti csoportosítások, a természeti képek rajzos megjelenítése, közös éneklés	Tudjanak téma szerinti csoportosítást végezni a népdalok körében. Vegyenek részt közös éneklésben.	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	80.	Ny-F-Sz	Összetett szavak	Az összetett szavak keletkezésének, szerkezetének megfigyeltetése. Tőszó fogalma Szóalkotások Egyszerű szavakból összetett szó előtag – utótag Szövegalkotás – szövegelemzés összetett szavakkal		
17.	81–82.	Ny-F-Sz	A toldalékos és összetett szavak helyesírása		Ismerjék fel a tőszót és toldalékos szavakat, összetett szavakat.	
	83.	Ny	A szavak szerkezetéről tanultak összefoglalása	Másolás, diktálás, szövegelemzés	Használják helyesen a toldalékokat beszéd és írás során. Szerezzenek jártasságot az összetett szavak írásában.	
	84–85.	O	Történetek a Bibliából A bábéli torony Ézsau és Jákob	A Biblia jelentése, felépítése A bibliai történetek szereplőinek megfigyeltetése A történetek kapcsolata a szólások és közmondások eredetével „a bábéli zűrzavar” „eladta egy tál lencséért” – szó-lásmagyarázatok		A bibliai történeteket nem vallástörténeti szempontból hanem érdekességük miatt olvassassuk. Javaslat a Magyar szólások és közmondások könyvének használata.
18.	86.	O-K	Olvasás technikai gyakorlatok Véleményalkotás a bibliai történetek kapcsán Szólások és közmondások			
	87–88.	Ny	Helyesírásunk alapelvei A kiejtés elve	Szógyűjtések Nyelvhelyesség és helyesírás elmélyítése Gyakorlatok másolással, diktálással a szókészlet szavaiból		
	89–90.	O	A hegyi beszéd Az utolsó vacsora	„hegyi beszédet mond” „mosom kezeimet”		A bibliai történetekhez kapcsolható és illusztrációként felhasználható a róluk készült képzőművészeti alkotások.
19.						

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	91.	O	Jézus Pilátus előtt	„Júdászcók” – szólamagyarázata	Ismerjenek néhány Bibliában szereplő személyt. Tudják elmesélni az olvasott történeteket.	
	92.	O	A bibliai történetek összefoglalása			
	93.	F-Sz-K	Az elbeszélő fogalmazás szerkezete, arányai Cím és tartalom kapcsolata	Témaválasztás – címadási gyakorlatok – drámajáték közös szóbeli-írásbeli szövegalkotás a témához kapcsolódó vázlat segítségével		
	94.	F-Ny	Írásbeli munka javítása	Az elbeszélő fogalmazás hiányzó egységének pótlása közösen – önállóan. A hibajavító jelek értelmező használata, önellenőrzés Hibajavítás		
	95.	Ny-F-Sz	Szövegalkotás kommunikációs helyzet, képsor, szócsoport alapján	Szövegalkotás – szövegelemzés mondattani és szótani ismeretek elmélyítésére		
20.	96–97–98.	O-K	Válogatás mítoszokból, legendákból Daidalosz és Ikarosz Prométheusz története	Mítosz. Legenda Helyszín, szereplők, csodák és valós helyzetek kiemelése A szereplők tetteibe való beleélés		
	99–100.	Ny	A szóelemzés elve	A hallás és írásmód közti differenciálásra szógyűjtések, hangoztatás, kiejtési gyakorlatok, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazása		
21.	101.	Ny-F-Sz	A szóelemzés elvének helyesírása szövegben, elbeszélő fogalmazásban	A szóelemzés elve szerint írott szavak megadásával szövegalkotás	Tudjanak tématarassal tartalmat elmondani, rövid elbeszélő fogalmazásban leírni. Tudják megkülönböztetni a valós és mesei elemeket.	
	102–103.	O	Szent István király legendája	István királyról szóló történetek gyűjtése, bemutatása		
	104.	O	Szent Gellért püspök legendája			
22.	105.	O	A mítoszokról, legendákról olvasottak összefoglalása			

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	106–107–108.	Ny-Sz K	Hagyomány elve szerinti írásmód Mondat – szövegalkotás a hagyomány elve szerint írott szavakból kommunikációs helyzetgyakorlatok	Példák gyűjtése régi családnevekre. J-ly-os szavak gyűjtése, differenciálása, betűpótlásos gyakorlatok. A helyes testtartás, távolságtartás, tekintet, mimika, hangerő megválasztása		
	109–110.	O F-Sz	Elbeszélések gyermekekről A gyermekvilág régen és ma Az elbeszélés műfajjegyei	Elbeszélés Műfajjegyek keresése az olvasott elbeszélésekben		
23.	111–112.	O-F	Gárdonyi Géza: Az iskola A leírás – a helyszín bemutatásának elemei	Adatgyűjtés Gárdonyi Gézáról Leíró részek keresése az elbeszélésekben	Vegyenek részt közös adatgyűjtő munkában.	
	113–114.	Ny	Helyesírási alapelvekről tanultak rendszerezése, összefoglalása	Szógyűjtések a milyen?, mekko-ra?, kérdésekre Helyesírási gyakorlatok példák differenciálása az alapelvek szerint	Tudják a helyesírási alapelvek szerint csoportosítani és helyesen írni a begyakorolt szavakat.	
	115.	F-Sz	Leíró fogalmazás	táj, tárgy, állat bemutatása leírásban	Szerezzenek jártasságot leíró fogalmazások készítésében.	
24.	116–117.	O K	Gárdonyi Géza: Az ablak Véleményalkotás a szereplők tettéről	Drámajáték, hangsúlyos felolvasás gyakorlása. Szituációs játék		
	118–119.	Ny	Szavakból szótagok	Analizálás – szintetizálás		
	120.	Ny	Szótagolás, elválasztás	Ritmizálás, szótagolás letapsolással. Szavak szótagokra bontása. Szótag pótlása szavakká	Tudják szótagokra bontani a szavakat. Ismerjék az elválasztási módokat, és alkalmazzák írásbeli munkáikban.	
25.	121–122.	O-Sz	Könyvtári ismeretek felidézése Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön című regénye	Adatgyűjtés Móra Ferencről Részletek közös szövegelemzésre Az olvasónapló vezetéséhez szempontok adása Az önállóan olvasott részek vezérlése, beszámoló az olvasottakról.	Legyenek képesek a házi olvasmány irányítás melletti feldolgozására, a tartalom elmondására, az olvasói élmények lejegyzésére vagy rajzos megjelenítésére.	A házi olvasmány fejezeteit folyamatos irányítással olvassák a tanulók. Kapjon teret az olvasói élményekről történő beszámoló a tanórán!

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	123–124.	Ny	Beszédünk legkisebb része a hang	hang – betű Hangok gyűjtése, hallás utáni megnevezés. Hangforrás, hangrezgés. Hangok fajtái. Beszédhangok		
	125.	Ny-K	Hangképzés, hangképző szervek	Zöngés, zöngétlen hangok		
26.	126–127–128.	O-F-Sz	Részletek Móra: Kincskereső kisködmön című regényéből A megismert szereplők jellemzése	Regény. A mű szerkezete, szereplők tulajdonságai. A szereplők tulajdonságait bemutató szavak gyűjtése az olvasmányokból		Az író szemléletes jellemzőmódját érdemes összehasonlítani a köznapra jellemzésre használt kifejezésekkel.
	129–130.	Ny	A magánhangzók	Képzés, időtartam. Ejtési gyakorlatok. Az időtartam írásbeli jelölésére szógyűjtések Az ékezet jelentésváltozást eredményezhet – példákon illusztrálva		
27.	131–132.	Ny	A szóvégi magánhangzók helyesírása	ó, ő, ú, ü végű szavak gyűjtése, szóvég pótlása, mondatalkotás szójátékok magánhangzó felcserélésével.	Legyen képes a magánhangzók felismerésére és időtartam jelölésére.	
	133–134.	O-F-Sz-K	Részletek Móra: Kincskereső kisködmön című regényéből			
	135.		Olvasmányélményekről beszámoló			
28.	136–137.	Ny-K	A mássalhangzók	Képzése, időtartama. Egy-két és háromjegyű mássalhangzók csoportosítása. Szavak kiegészítése mássalhangzóval.		
	138.	Ny-Sz	j-ly-os szavak helyesírása	szógyűjtés, -kiegészítés mondatalkotás		
	139–140.	O-Sz	Móra Ferenc: A szánkó	Szövegelemzés. Az elbeszélés szerkezete. Oksági összefüggések közös vizsgálata, időrendiség a szereplők jellemzése		
29.		F	A mű helyszíneinek, szereplőinek és a két szánkónak a bemutatása	Tulajdonságok gyűjtésével leíró fogalmazás		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	141–142.	O-F-Sz	Kosztolányi Dezső: Az angyal Elbeszélés és leírás a fogalmazásban	Adatgyűjtés Kosztolányi Dezsőről szövegelemzés megadott szempontok szerint. Tartalom vázlattá szűkítése irányítással	Legyenek képesek az olvasottak szóbeli elmondására.	
	143.	O-K	Hangos szövegfeldolgozás Véleményalkotás az olvasmány élethelyzetéről		Tudjon véleményt nyilvánítani az olvasottakról.	
	144–145.	Ny	Az ábécé betűi, betűrend	Betűrendbe rendezés szavak keresése lexikonokból, szótárakból, telefonkönyvből		
30.	146–147.	O-K	Fekete István: A bizonyítvány	Adatgyűjtés Fekete Istvánról A tartalom, az események időbeli sorrendje, oksági összefüggések vizsgálata	Aktívan vegyenek részt forrásanyagok gyűjtésében, lejegyzésében.	A betűrend szerinti keresést könyvtárlátogatás során is gyakoroltathatjuk.
	148.	O-K	Janikovszky Éva: Velem mindig történik valami (részlet)	A szereplők helyzetébe való beleélés, véleményalkotás humoros részek felfedezése drámajáték a beleélés fejlesztésére		
	149–150.	Ny	Betűrend gyakorlása	Szógyűjtés, -rendezés	Szerezzenek jártasságot a betűrend szerinti eligazodásban.	
31.	151–152.	O-K	Csukás István: Játsszani is csak komolyan lehet	Adatgyűjtés Csukás Istvánról Szituációs gyakorlat Véleményalkotás		
	153.	O-F-Sz	Az elbeszélésről és a leírásról tanultak összefoglalása		Ismerjék fel és nevezzék meg az elbeszélés jellemző jegyeit.	
	154–155.	Ny	Hangtani ismeretek rendezése, összefoglalása		Tudják megkülönböztetni a regényt és elbeszélést, a hangok fajtáit és időtartamát.	
32.	156–157–158.	O-F-Sz-K	Versek és történetek a természetről, a barátságról és szeretetről (válogatások)	Versforma, hangulat, mondani- való megfigyeltetése		
33.	159–160.	Ny	A helyesírási szókészlet gyakorlása			

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés, eszközök
	161–162.	O-K	Beszámoló, memoriter a választott mű- (részlet)ből	Prózai és versforma differen- ciálása	Tudják megkülönböztetni a verset a prózai műfajoktól.	
	163–164.	Ny-F-Sz	Év végi ismételtes	Szövegalkotás a tanult műfajok- ban		
	165.		A mondat			
34.	166–167– 168–169.	O	Népköltészeti műfajkör ismételtes (népme- se, műmese, monda, népdal)			
	170.	Ny-K	Szándéknyilvánítás szerinti mondatfajta, a mondatfajták helyesírása			
35.	171–172– 173.	O	Bibliai történetek, mítoszok, legendák is- mételtes			
	174–175.	Ny	A szavak hangalakja és jelentésárnyala- tainak ismételtes			
36.	176–177– 178.		Elbeszélések ismételtes Fogalmazási műfajok ismételtes			
	179–180.	Ny	A helyesírási alapelvek ismételtes			
37.	181–182.	Ny	Szótag, hangtan ismételtes			
	183.	O	A regény ismételtes			
	184–185.	Ny	Tudásszintmérés A mondat a beszélő szándéka szerint. Mondatfajták megnevezése, mondatvégi írásjel pótlása. Szótani ismeretek, helyes- írási alapelvek alkalmazása. Tollbamon- dás			
		F-Sz	Szövegelemzés adott szempontok szerint Címadás. Szöveg folytatása, szereplők csoportosítása, jellemzése			
		K O	Véleményalkotása szereplők tettéről Irodalmi műfajok felismerése Tartalom időrendisége			

Matematika

Készítette: Mátrai Józsefné
Tálas Józsefné

A tantárgy heti óraszám: 4

Éves óraszám: $37 \times 4 = 148$

Tantervi modul – ismerkedés

az informatikával éves óraszám: 18

Összesen: 166

**A tantárgy főbb
témakörei:**

**A témakörökre
szánt idő:**

Gondolkodási műveletek alapozása (GMA)	8 óra	5%
Számítás, algebra (Sza)	75 óra	45%
Geometria, mérés (GM)	37 óra	22%
Összefüggések, függvények sorozatok (ÖFS)	20 óra	12%
Valószínűség, kombinatorika, statisztika (VKS)	8 óra	5%
Számítástechnika alapjai (Sztech. a.)	13 óra	8%
Könyvtárhasználati alapismeretek (Kö. a.)	5 óra	3%

Tantárgyi koncentráció:

Életvitel és gyakorlati ismeretek:

Mérések választott és szabvány mértékegységekkel.

Szerkesztések vonalzókkal, körzővel.

Vizuális kultúra, rajz:

A formaérzékelés és a térkép készítése.

Magyar nyelv és irodalom:

Pontos matematikai nyelv használata.

Beépített közös követelmények:

Tanulás:

A gondolkodási műveletek alapozása, a matematikai jelrendszer pontos használata.

Kommunikációs kultúra:

Szabályok megértése, pontos megfogalmazása.

Kapcsolódás Európához és a nagyvilághoz:

Adatok gyűjtése, szöveges feladatok tartalma által

Szükséges taneszközök (ajánlás)

A számok világa 3.

könyv és munkafüzet

(Schroedel – Nemzeti Tankönyvkiadó 1993.)

Logikai készlet

Applikációs képek

Szám- és jelkártyák

Színesrúd-készlet

Játékpénz

Mérőeszközök

Szerkesztőeszközök

Hőmérő

Óra

Lyukas tábla tartozékokkal

Mértani testek

Sík- és térmértani modellezőkészlet

Javasolt taneszközök

Dr. Bernáthné Nagy Ágnes—Mátrai Józsefné—Tálas

Józsefné: Gyakorlólapok a készség szintű számolás fejlesztéséhez I. (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Dr. Bernáthné Nagy Ágnes—Mátrai Józsefné:

Gyakorlólapok a mérés tanításához

(Nemzeti Tankönyvkiadó)

Mátrai Józsefné: Gyakorlólapok a törtek tanításához I.

(Nemzeti Tankönyvkiadó)

Tálas Józsefné: Gyakorlólapok a síkidomok

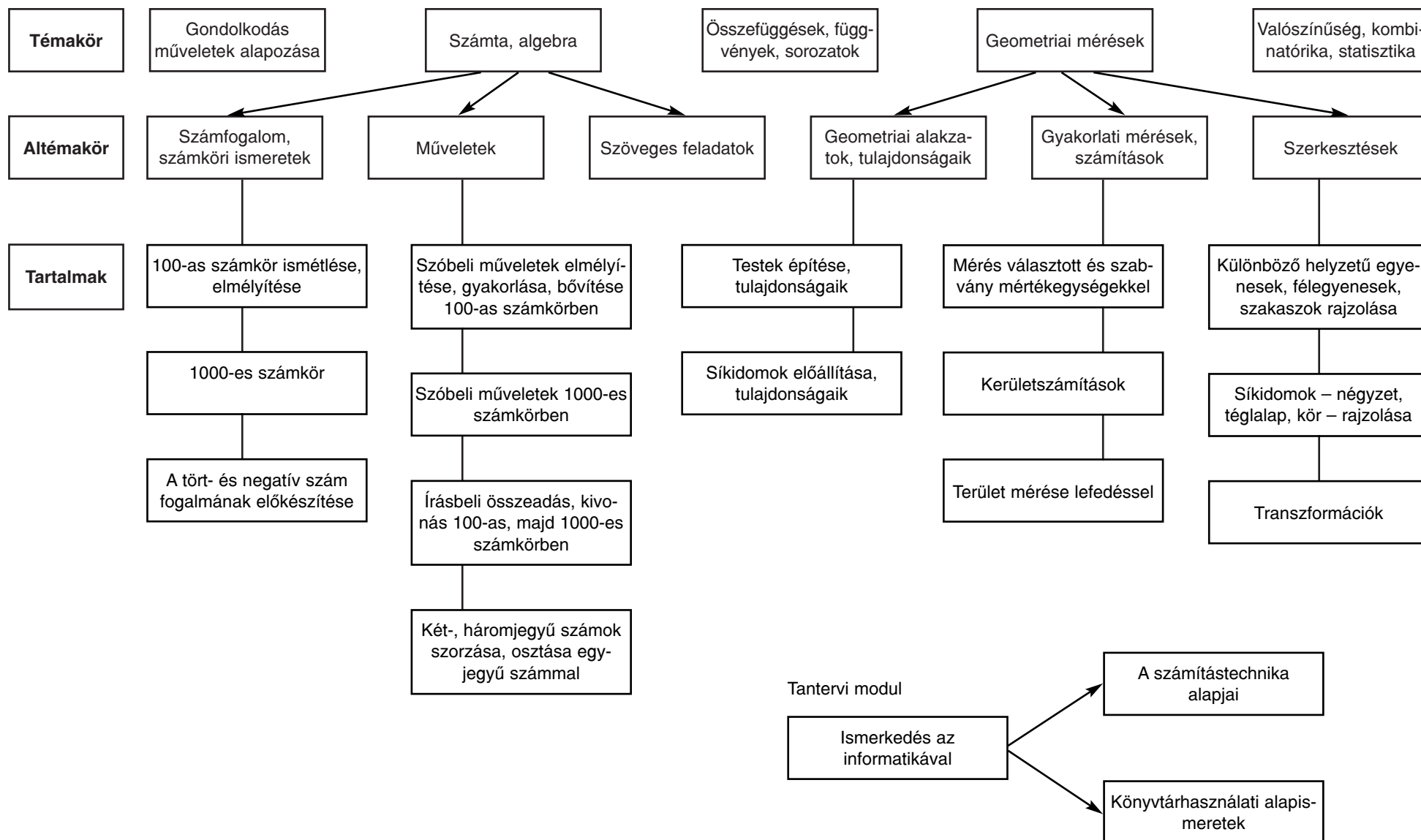
szerkesztéséhez (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Tálas Józsefné: Gyakorlólapok a kerület és terület-

számításhoz (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Számológép

Szorobán

Módszertani ajánlás

A tanmenet az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar Gyakorló Általános Iskolájának Iskola – elemekből c. matematika helyi tanterve alapján készült, amely igazodott a NAT, valamint a kerettanterv célkitűzéseire, követelményrendszeréhez.

Az öt matematikai témakörön túl beépítésre került az Ismerkedés az informatikával c. tantervi modul két témaköre is. Mind a számítástechnika alapjai, mind a könyvtárhasználati alapismeretek témakörnél vissza kellett nyúlni az előző évfolyamok (3., 4. évfolyamok) feladataihoz, hiszen eddig még nem találkoztak a tanulók ezekkel az ismeretekkel. (A kerettanterv a 2001/2002-es tanévben az első és ötödik évfolyamon kerül bevezetésre.)

Az órákra bontott tanmenetjavaslat előtt egy felépítés táblázat van. Ez vízszintesen a témaköröket, függőlegesen a tanítási heteket jelöli. Ennek segítségével könnyen nyomon követhető a témakör feldolgozásának menete, s megállapítható, hogy egy-egy tanítási héten melyik témakör kap nagyobb hangsúlyt.

A gondolkodási műveletek alapozása témakör előző évben tanult ismereteit ebben a tanévben már eszközként használjuk a többi matematikai témakör elmélyítésére.

A számtan, algebra témakörben hangsúlyt kapott az előző évek számköri ismereteinek elmélyítése. Lehetőség van a szóbeli műveletek készség szintű begyakorlására. Célszerű ezeket a lehetőségeket kihasználni, hisz az írásbeli műveletek tanítása ezekre az ismeretekre épül.

Hasznos, ha minél több lehetőséget biztosítunk a gyakorlati mérésekhez. A mértékváltásokat a tanulók csak sok ta-

paszlatat alapján képesek megérteni, megtanulni.

Adjunk lehetőséget az építésre, síkidomok előállítására a legkülönbözőbb módokon, a konstruálásra. Ezáltal fejlődik tanulóink formaérzékelése, térlátása, kreativitása.

A valószínűségi kísérletekkel, játékokkal formáljuk tanulóink szemléletét, gondolkodását.

A témakörök követelményei:

Gondolkodási műveletek alapozása:

Tudja alkalmazni a csoportosítást, a részhalmaz-képzést más matematikai témakörökben. Használja értelmesen a – minden, van olyan, van amelyik nem, egyik sem – kifejezéseket. Tudja kiválogatni két halmaz közös elemeit. Értse a logikai „és” tartalmát.

Számtan, algebra:

Legyen biztos számfogalma 1000-es számkörben. Értse a tört- és negatív szám fogalmát. Számoljon szóban, készség szinten 100-as számkörben. Legyen jártas a szorzó- és bennfoglaló táblákban, az írásbeli összeadás és kivonás megoldásában. Ismerje az írásbeli szorzás, osztás lejegyzésének módját. Tudjon egyjegyű szorzóval és osztóval szorozni és osztani. Legyen képes összetett szöveges feladat megoldására segítségével.

Geometria, mérések:

Növekedjen gyakorlottsága a gyakorlati mérésekben. Tudjon mennyiségeket különböző módon kifejezni. Legyen jártas a kerületszámításban. Legyen gyakorlata a szerkesztő eszközök használatában.

Összefüggések, függvények, sorozatok:

Legyen képes összefüggések felismerésére a matematika különböző témaköreiben. Felismert és megfogalmazott

szabályokat tudja lejegyezni. Legyen jártas a változó különbségű számsorozatok folytatásában.

Valószínűség, kombinatorika, statisztika:

Végezzen csoportos valószínűségi kísérleteket.

Számítástechnikai alapismeretek:

A mindennapi életben szerzett közvetlen tapasztalatok alapján ismerje fel a cselekvésekben, tevékenységekben az azonos elemek azonos sorrendben való megjelenését. Ismerje fel a közvetlen környezetében található jelek és kódok üzenettartalmát. Legyen képes néhány lépésből feladatsor alapritmusának összeállítására. Tudjon egyszerű, elsősorban rajzos titkos írást készíteni, megfejteni. Legyen tájékozott a képi információforrások körében.

Fokozódjon érdeklődése, aktivitása a számítógéppel végzett tevékenység iránt.

Könyvtárhasználati alapismeretek:

Érdeklődéssel, örömmel vegyen részt a könyvekkel, folyóiratokkal kapcsolatos különböző tevékenységekben.

Tudjon a tantárgyakban tanultakhoz kapcsolódóan adott témához nyomtatott könyvtári ismerethordozót keresni.

Értékelés

A tanulók munkáját, tevékenységét folyamatosan ellenőrizzük és értékeljük a tanítási órákon. Az állandó visszajelzés segíti a tanulók önértékelésének kialakulását. Egy-egy témakör lezárása után, félévben és év végén szummatív értékelést alkalmazunk.

Értékeléskor a tanulók önmagukhoz viszonyított fejlődését vizsgáljuk és teljesítményüket összevetjük a követelményekkel. Érdemjeggyel minősítünk.

hét	Gondolkodási műveletek alapo- zása	Szám- tan – algebra	Geometria, mérések	Összefüggések, függ- vények, sorozatok	Valószínűség, kombi- natorika, statisztika	Számítástechnika alapjai	Könyvtárhaszná- lati alapismeretek
1.	Csoportosítások adott szem- pont alapján személyekkel, tárgyakkal	100-as számkör ismétlése	Mérőeszközök, mérték- egységek. Hosszúság- mérés választott és szab- vány mértékegységekkel	Relációk számok és mért mennyiségek között	Számok képzése		
2.		100-as számkör ismétlése	Mérőeszközök, mérték- egységek Az űrtartalom mérése választott és szabvány mértékegységekkel	Számsorozatok állandó különbséggel		Információs játékok	
3.	Csoportosítás adott szem- pont alapján matematikai eszközökkel	Szóbeli összeadás és kivonás gyakorlása 100-as számkörben	Mérőeszközök, mérték- egységek Tömeg mérése választott és szabvány mértékeg- ységgel	Mennyiségek össze- hasonlítása, sorbaren- dezések			
4.		Szóbeli összeadás és kivonás gyakorlása 100-as számkörben	Mérőeszköz, mértékeg- ység Az idő mérése		Kombinatorikus fela- datok kirakással	Tapasztalati úton jelenségek gyűj- tése a sorrendi- sége	Könyvespolc be- rendezése az osztályban
5.	Csoportosítás adott szem- pont alapján számokkal, mér- tékegységekkel	Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás értelmezése	A pénzhasználat gyakor- lása				
6.		A tanult szorzó- és bennfogla- lótáblák ismétlése (5-ös, 10-es)	Testek építése	Táblázat kitöltése megadott szabály alapján		Játékos algorit- musok, irányjá- tékok	
7.	Csoportosítás felismert szempont alapján	A tanult szorzó- és bennfogla- lótáblák ismétlése (2-es, 4-es)	A testek tulajdonságai		Kombinatorikus fe- ladatok színezéssel		
8.	Részalmaz képzés szemé- lyekkel, tárgyakkal	A tanult szorzó- és bennfogla- lótáblák ismétlése (3-as, 6-os)	Síkidomok előállítás	Szabály felismerése megfogalmazása, le- jegyzése		Hétköznapi algo- ritmusok	Képeskönyvek, gyermekfolyóíra- tok válogatása
9.		A 8-as szorzó- és benn- foglaltáblák kiépítése	Síkidomok tulajdonságai				

hét	Gondolkodási műveletek alapozása	Számтан – algebra	Geometria, mérések	Összefüggések, függvények, sorozatok	Valószínűség, kombinatorika, statisztika	Számítástechnika alapjai	Könyvtárhasználati alapismeretek
10.	Részhalmaz képzés matematikai eszközökkel	A 9-es szorzó- és bennfoglalótáblák kiépítése	Szimmetrikus alakzatok	Szabály felírása kitöltött táblázathoz		Megfigyelt cselekvési sorok ábrázolása	
11.		A 7-es szorzó- és bennfoglalótáblák kiépítése	Egyenes, félegyenes szakasz rajzolása				
12.	Részhalmaz képzése számokkal, síkidomokkal Állítások megfogalmazása	Összefüggések a szorzótáblák között	Egyenesek kölcsönös helyzete			Jelek és kódok	Tájékozódás a könyvek tartalomjegyzékében
13.		Maradékos osztás	Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek rajzolása				
14.		Írásbeli összeadás és kivonás kétjegyű számokkal	Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés		Valószínűségi játékok	Iskolai élet jelei Beszélő képek, piktogrammok	
15.	Metszetképzés személyekkel, tárgyakkal	Írásbeli szorzás Kétjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval	Mennyiségek megmérése, kimérése (hosszúság)				
16.		Számkör bővítés 1000-ig	Mennyiségek megmérése, kimérése (űrtartalom)	Relációk mért mennyiségek között		Látogatás a számítástechnikai teremben	
17.		Számköri ismeretek	Mennyiségek megmérése, kimérése (tömeg)	Számok viszonyítása, rendezésük			
18.	Metszetképzés matematikai eszközökkel	Számköri ismeretek	Az idő mérése	Hiányos számsorok kiegészítése	Számok képzése két feltétellel		Látogatás az iskolai könyvtárban
19.		Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal	Pénzhasználat gyakorlása	Mennyiségek összehasonlítása, sorbarendezése			
20.	Metszetképzés számokkal	Szorzás 10-zel, 100-zal. „Nagy” szorzó – és bennfoglalótáblák	Síkidomok rajzolása vonalzással A kör rajzolása		Számképzés	A működő számítógépek megfigyelése	

hét	Gondolkodási műveletek alapozása	Számтан – algebra	Geometria, mérések	Összefüggések, függvények, sorozatok	Valószínűség, kombinatorika, statisztika	Számítástechnika alapjai	Könyvtárhazsnálati alapismeretek
21.		Írásbeli összeadás, kivonás háromjegyű számokkal. A két művelet közötti kapcsolat.	Síkidomok oldalainak jelölése, területük mérése	Bontott alakú számok közötti kapcsolat			
22.		Írásbeli összeadás, kivonás háromjegyű számokkal	Téglalap, négyzet		A megfigyelt események regisztrálása, összeszámlálása	A számítógép használatának rendje, biztonsági tudnivalók	
23.	Metszethalmaz ábrázolása, a logikai és használata	Írásbeli összeadás, kivonás gyakorlása	A téglalap területének mérése, számítása	Két bemenetű gép táblázatának kiegészítése adott szabály alapján			
24.		Kerek számok szorzása, osztása a szorzó- és bennfoglaló táblák analógiájára	A négyzet területének mérése, számítása	Különbségsorozatok képzése a logikai készlet elemeivel egy – majd két tulajdonság változásával			Látogatás az iskolai könyvtárban
25.	Állítások kész halmazokról	Írásbeli szorzás egyjegyű szorzóval	A hosszúságmértékek bővítése	Mennyiségek összehasonlítása, sorbarendezése			
26.		Írásbeli szorzás egyjegyű szorzóval	A tömegmértékek bővítése	Váltakozó különbségű számsorozatok		Egyszerű játékprogramok használata	
27.	Állítások és tagadásuk alap-, rész- és kiegészítő halmazokról	Írásbeli osztás egyjegyű osztóval A szorzás és osztás kapcsolata	Az űrtartalom mérése				
28.		Írásbeli osztás egyjegyű osztóval	Az idő mérése			Egyszerű készségfejlesztő programok használata	
29.		Írásbeli műveletek gyakorlása	Pénzhazsnálat gyakorlása				

hét	Gondolkodási műveletek alapozása	Számтан – algebra	Geometria, mérések	Összefüggések, függvények, sorozatok	Valószínűség, kombinatorika, statisztika	Számítástechnika alapjai	Könyvtárhasználati alapismeretek
30.	Válogatás adott és választott szempont szerint	Tört fogalmának előkészítése	Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés				Könyvtári kölcsönzés
31.		A negatív számok fogalmának előkészítése	Sokszögek területének lefedése	Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése			
32.	A minden, van olyan, van amelyik nem kifejezések használata	Írásbeli műveletek gyakorlása. szám és szöveges feladatok	Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek rajzolása		Konkrét valószínűségi kísérletek	Jelek és kódok	
33.		Műveletek közötti kapcsolat	Síkidomok rajzolása (négyzet, téglalap, kör)				
34.		Szám- és szöveges feladatok gyakorlása	Négyzet, téglalap területének mérése Kerület számítása	Adatok közötti összefüggések megállapítása, jelölése		Üzenetek különböző módokon	
35.	Az „egyik sem”, „és” fogalmak használata	A számköri ismeretek ismételése	Mértékegységek ismételése				
36.		Szóbeli és írásbeli műveletek ismételése	Tanult szerkesztések gyakorlása			Egyszerű készségfejlesztő programok használata	
37.	Év végi felmérés, javítás	Év végi felmérés Javítás	Év végi felmérés, javítás				

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
1.	1.	Sza	A 100-as számkör ismételése. A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának felelevenítése Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számjeggyel	<i>helyiérték, tízesek, egyesek, kétjegyű szám, egyjegyű szám</i>		
	2.	Sza KVS	Kétjegyű számok képzése, írása, olvasása, bontásuk tízesek és egyesek összegére	egyeztetések <i>kerek tízesek, képzett szám</i> számok képzése, írása, olvasása bontásuk		
	3.	GMA	Válogatás, csoportosítás választott és adott szempont alapján személyekkel, tárgyakkal, matematikai eszközökkel, kétjegyű számokkal. A közös tulajdonság megfogalmazása	válogatás csoportosítás állítások megfogalmazása		
	4.	GM ÖFS	Hosszúságmérés választott és szabvány mértékegységekkel Relációk számok és mért mennyiségek között	becslés, mérés, megmérés, kimérés, viszonyítás <i>mennyiség, mértékegység, hosszúság mértéke: méter, deciméter, centiméter</i>		
2.	5.	SzA ÖFS	Hiányos számsork kiegészítése Számok rendezése növekvő és csökkenő sorba	összehasonlítás, kiegészítés <i>növekvő, csökkenő számsorok</i>		
	6.	SzA ÖFS	Számok helye a számsorban. Számok egyes szomszédai. Teljes kétjegyű számok melyik két kerek tízes között állnak	számszomszédok		
	7.	SzA ÖFS	Állandó különbségű számsorozatok. Növekvő- csökkenő számsorok. Tájékozódás a „százastáblán” Kétjegyű számok bontása	összefüggés megállapítása segítségével, számsor kiegészítése önállóan <i>növekvő, csökkenő</i> <i>nagyobb, kisebb</i> <i>több, kevesebb</i>		
	8.		Az űrtartalom mérése választott- és szabvány mértékegységekkel Mért mennyiségek viszonyítása, sorbarendezése	becslés, mérés, megmérés, kimérés <i>űrmértékek: hektoliter, liter, deciliter, centiliter</i>		
	9.	Sztech. a.	Információs játékok. Az információ jelentősége: találós kérdések, kereső-érzékeli játékok	információ		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
3.	10.	SzA	Szóbeli összeadás és kivonás kerek tízesekkel az egyjegyű számok analógiájára Tagok felcserélhetősége	$2 + 3 = 5$ $2 \text{ t} + 3 \text{ t} = 5 \text{ t}$ $20 + 30 = 50$ $30 + 20 = 50$ <i>összeadás, kivonás</i> műveletek megjelenítése matematikai eszközökkel		
	11.	SzA ÖFS	Kerek tízesekhez egyesek hozzáadása, elvétele Az összeadás és kivonás közötti kapcsolat	$20 + 8 = 28$ $8 + 20 = 28$ $28 - 8 = 20$ $28 - 20 = 8$		
	12.	SzA	Teljes kétjegyű számokhoz egyjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül Az analógiás gondolkodás fejlesztése	$9 + 5 = 14$ $14 - 5 = 9$ $19 + 5 = 24$ $24 - 5 = 19$ $29 + 5 = 34$ $34 - 5 = 29$ $\vdots$ $\vdots$ $89 + 5 = 94$ $94 - 5 = 89$		
	13.	GM GMA	Tömeg mérése választott- és szabvány mértékegységekkel Mennyiségek összehasonlítása, sorbarendezésük Felmérés Csoportosítás adott szempont alapján (számok, mértékegységek, mennyiségek)	becslés, mérés, megmérés, ki-mérés <i>tömegmértékek: kilogramm, dekagramm</i>	Tudja alkalmazni a csoportosítást más matematikai témakörökben	
4.	14.	SzA	Szóbeli összeadás, kivonás gyakorlása 100-as számkörben fokozatok szerint			
	15.	GM	Az idő mérése. Az időtartam érzékeltetése (1 perc, 10 perc, 45 perc, 1 óra) Kombinatorikus feladat. Az összes lehetőség előállítása három elemből ($\square$ $\circ$ $\mathbb{I}$)	időpont leolvasása (óra) óra beállítása <i>időmértékek: év, hónap, hét, nap, óra, perc</i>		
	16.	SzA GMA ÖFS	Kétjegyű számok képzése, írásuk, olvasásuk, értelmezésük. Egyszerű szöveges feladatok megoldása kétjegyű számokkal	viszonyítás, rendezés, csoportosítás, soralkotás		
	17.		Felmérés: Számköri ismeretek 100-as számkörben Szóbeli összeadás és kivonás 100-as számkörben		Biztos számfogalom 100-as számkörben. Szóbeli összeadás, kivonás készségszinten 100-as számkörben	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
4.	18.	Sztech. a. Kö. a.	Jelenségek gyűjtése a sorrendiségre, tulajdonságok felismerése, ellentétpárok létrehozása Könyvespolc berendezése az osztályban			
5.	19.	SzA	Szorzás értelmezése Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással Két halmaz elemeiből képezhető párok számával	összefüggések felfogása párok egymáshoz rendelése <i>összeadás, tagok, szorzás, tényezők</i>		
	20.	SzA	A bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. Gyakorlásuk egyszerű szöveges feladatok megoldásával	manipuláció matematikai eszközökkel: 2, 5, 10 stb. elemű csoportok alkotása elemek két, három stb. részre osztása		
	21.	GM SzA	Pénzhasználat gyakorlása A számköri ismeretek megerősítése pénzzel	átváltások, beváltások, kifizetések <i>forint, fillér, 1 Ft-os, 2 Ft-os, 5 Ft-os, 10 Ft-os, 20 Ft-os, 50 Ft-os, 100 Ft-os</i>		
	22.	GMA	Számok, mértékegységek, mennyiségek csoportosítása adott szempont alapján Pénzhasználat gyakorlása: áruk árának kifizetése	csoportosítás mennyiségek kifejezése		
6.	23.	GM	Testek építése egységkockákból: – adott számú egységkockából – minta alapján – alaprajzra	építés megfigyelés		
	24.	SzA	A 10-es szorzó- és bennfoglalótáblák ismételése, gyakorlása	szorzás-, bennfoglalás leolvasása képről azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással		
	25.	SzA	Az 5-ös szorzó- és bennfoglalótáblák ismételése, gyakorlása	a szorzó- és bennfoglalótáblák memorizálása		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
6.	26.	ÖFS	Táblázatok kitöltése megadott szabály alapján. Az 5-ös, 10-es szorzó- és bennfoglalótáblák gyakorlása	szabály értelmezése, alkalmazása, a táblázat hiányzó elemeinek kiszámítása, beírása <i>táblázatok, szabály</i>		
	27.	Sztech. a.	Játékos algoritmusok. Írányjátékok a tanteremben, a szabadban. Helymeghatározások relációk alapján	algoritmusok, követése	A mindennapi életben szerzett közvetlen tapasztalatok alapján ismerje fel cselekvésekben, tevékenységekben az azonos elemek azonos sorrendben való megjelenését.	
7.	28.	GM	Testek építése lapokból Tulajdonságaik	tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása <i>egyenes-, görbe lap</i>		
	29.	GM GMA	Testek tulajdonságainak megfigyelése Csoportosításuk felismert szempont alapján	határoló lapok helyzete: merőleges, párhuzamos; formája; nagysága		
	30.	VKS Sza	Kombinatorikus feladat. Három szín segítségével trikolór készítése. Az összes lehetőség előállítására A 2-es szorzó- és bennfoglalótáblák gyakorlása	színezés memorizálás, kijelölt szorzatokhoz – szorzatok rendelése		
	31.	ÖFS Sza ÖFS	Növekvő, csökkenő számsorok (2-es; 4-es) A 4-es szorzó- és bennfoglalótáblák gyakorlása Kapcsolat a 2-es és a 4-es szorzótáblák között	soralkotás, memorizálás, műveletek egymáshoz rendelése		
8.	32.	GM GMA	Síkidomok talajtulajdonságai, csoportosításuk felismert szempont alapján Részhalmaz képzés síkidomokkal	tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása <i>egyenes-, görbe vonalak</i>		
	33.	GM GMA	Síkidomok tulajdonságai, csoportosításuk felismert szempont alapján Részhalmaz képzés síkidomokkal	megfigyelés, megfogalmazás, csoportosítás – oldalak száma, – nagyságuk: <i>egyenlő – különböző hosszúságúak</i> – helyzetük: <i>párhuzamos, merőleges, metsző</i>		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
8.	34.	SzA ÖFS	A 3-as osztó- és bennfoglalótáblák ismételése, gyakorlása Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése	memorizálás, műveletek egymáshoz rendelése összefüggések felismerése, megfogalmazása, lejegyzése		
	35.	SzA GMA	A 6-os szorzó- és bennfoglaló táblák ismételése, gyakorlása A 3-as és a 6-os szorzótáblák kapcsolata Részhalmaz képzés számokkal	szorzatokhoz kijelölt szorzatok rendezése pl. 6 $\begin{cases} 1 \cdot 6 \\ 2 \cdot 3 \end{cases}$		
	36.	Sztech. a. Kö. a.	Algoritmusok megfigyelése a mindennapos cselekvésekben: közlekedés, vásárlás, napirend, hetirend Képeskönyvek, gyermekfolyóiratok válogatása, nézegetése	<i>folyóirat, könyv</i> válogatás		
9.	37.	SzA	A 8-as szorzótábla kiépítése	azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással		
	38.	SzA	A 8-as bennfoglalótábla kiépítése	bennfoglalás megjelenítése feladatlapon		
	39.	SzA	A 8-as szorzó- és bennfoglalótáblák gyakorlása Egyszerű szöveges feladatok megoldása	szorzás, bennfoglalás, részekre osztás, megjelenítése matematikai eszközökkel, rajzban szorzó- és bennfoglalótáblák memorizálása		
	40.	SzA GM	A 2-es, 4-es, 8-as szorzótáblák összefüggései A tényezők felcserélhetősége Síkidomok tulajdonságai	szorzathoz kijelölt szorzatok rendelése 8 $\begin{cases} 1 \cdot 8 \\ 2 \cdot 4 \\ 4 \cdot 2 \end{cases}$ csoportosítás a tanult tulajdonságok alapján		
10.	41.	GM GMA	Szimmetrikus alakzatok Részhalmaz képzés testekkel, síkidomokkal	szimmetrikus alakzatok keresése, előállításuk testek, síkidomok		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
10.	42.	SzA	A 9-es szorzótábla kiépítése	azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással		
	43.	SzA	A 9-es bennfoglalótábla kiépítése	9 elemű csoportok létrehozása		
	44.	SzA ÖFS	A 9-es szorzó- és bennfoglalótáblák gyakorlása A 3-as és a 9-es szorzótáblák összefüggése Szabály felírása kitöltött táblázatokhoz	közös többszörösök keresése 3, 6, 9, 12, 15, 18 9, 18, 27		
	45.	Sztech. a.	Megfigyelt cselekvési sorok képi ábrázolása	ábrázolás, rajzolás	Legyen képes néhány lépésből álló feladatsor algoritmusának összeállítására.	
11.	46.	GM	Egyenes, félegyenes, szakasz rajzolása	<i>függőleges, vízszintes, ferde egyenesek, félegyenesek, szakaszok rajzolása</i>		
	47.	SzA	A 7-es szorzótábla kiépítése	azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással		
	48.	SzA	A 7-es bennfoglalótábla kiépítése	7 elemű csoportok létrehozása		
	49.	SzA GM	A 7-es szorzó- és bennfoglalótáblák gyakorlása szám és szöveges feladatokon Egyenesek, félegyenesek, szakaszok rajzolása	Rendezett elemű halmazokról szorzások, bennfoglalások lejegyzése × × × × × × × × × × × × $2 \cdot 7 = 14$ $14 : 7 = 2$ $7 \cdot 2 = 14$ $14 : 2 = 7$		
12.	50.	GM	Egyenesek kölcsönös helyzete térben és síkon	<i>kitérő, párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek keresése térben és síkban</i>		
	51.	SzA ÖRS	Szorzó- és bennfoglalótáblák gyakorlása. Összefüggések a szorzótáblák között Szám- és szöveges feladatok megoldása	szorzatokhoz kijelölt szorzatok keresése $\begin{array}{r} 12 \\ 6 \cdot 2 \\ 2 \cdot 6 \\ 3 \cdot 4 \\ 4 \cdot 2 \end{array}$		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
12.	52.	GMA	Felmérés Részhalmoz képzése számokkal, síkidomokkal Állítások és tagadásuk	elemek elhelyezése, beírása a halmazára különböző részeibe állítások megfogalmazása	Tudja alkalmazni a részhalmozképzést más matematikai témakörökben.	
	53.	SzA	Felmérés: szorzó- és bennfoglalótáblák Csoportosítás (testek, síkidomok, számok) megadott szempont szerint		Jártasság a szorzó- és a bennfoglalótáblákban. Tudja alkalmazni a csoportosítást más matematikai témakörökben.	
	54.	Sztech. a.	Jelek és kódok: a környezetben való tájékozódás jelekkel. Mozgás megadott irányban, lejegyzése. Tájékozódás a könyvek tartalomjegyzékében	algoritmus követése témák megkeresése a tartalomjegyzék alapján		
13.	55.	GM SzA	Párhuzamos egyenesek Maradékos osztás előkészítése, ábrázolása	<i>párhuzamos egyenesek keresésük</i> testeken, síkidomokon rajzolásuk derékszögű vonalzókkal		
	56.	GM ÖFS SzA	Merőleges egyenesek Növekvő számsorok állandó különbséggel (2-vel, 4-gyel, 8-cal) Maradékos osztás (2-vel, 4-gyel, 8-cal)	<i>merőleges egyenesek keresésük</i> testeken síkidomokon rajzolásuk derékszögű vonalzókkal		
	57.	GM ÖFS SzA	Metsző és kitérő egyenesek Állandó különbségű számsorok (3-mal, 6-tal, 9-cel) Maradékos osztás 3-mal, 6-tal, 9-cel	<i>metsző és kitérő egyenesek keresésük</i> , metsző egyenesek rajzolása		
	58.	GM ÖFS SzA	Különböző helyzetű egyenesek rajzolásának gyakorlása 5-ös, 10-es, 7-es számsorozatok Maradékos osztás 5-tel, 7-tel	rajzolás derékszögű vonalzókkal		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
14.	59.	SzA	Írásbeli összeadás, kivonás kétjegyű számokkal tízesátlépés nélkül	<i>összeadás, összeadandók, tagok, összeg</i> művelet megjelenítése matematikai eszközökkel		
		GM	Síkidomok tükrötengelyének keresése, berajzolása			
	60.	SzA	Kétjegyű számok összeadása az egyesek helyén tízesátlépéssel	műveletek modellezése matematikai eszközökkel		
		GM	Síkidomok tükrözése	tükrözés lyukas táblán, négyzethálón rajzban <i>egybevágó</i>		
	61.	SzA	Írásbeli kivonás kétjegyű számokkal, az egyesek helyén tízesátlépés	<i>kivonás, kisebbítendő, kivonandó, különbség</i> nagyítás lyukas táblán, négyzethálón rajzban, hasonlóság		
		GM	Síkidomok nagyítása			
15.	62.	SzA	Kétjegyű számok összeadásának, kivonásának gyakorlása szám- és szöveges feladatok megoldásával	összeadás, elvétel, pótlás		
			Síkidomok kicsinyítése	kicsinyítés lyukas táblán, négyzethálón rajzban, hasonlóság		
	63.	Sztech. a.	Az iskolai élet jelei: beszélő képek, piktogrammok	jelek értelmezése	Ismerje föl a közvetlen környezetében található jelet és kódolt üzenettartalmat.	
	64.	GMA	Metszetképzés személyekkel	közös tulajdonság felfedezése, megfogalmazása		
		SzA	Írásbeli szorzás. Kétjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval. Nincs tízesátlépés	<i>szorzás, szorzandó, szorzó, szorzat</i>		
15.	65.	GMA	Metszetképzés tárgyakkal	közös tulajdonság keresése, megfogalmazása		
		SzA	Írásbeli szorzás. Kétjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval, tízesátlépéssel			
	66.	GM	Mérés hosszúságmértékekkel: m – dm; dm – cm	becslés, mérés, megmérés, ki-mérés		
		SzA	Írásbeli szorzás gyakorlása szám és szöveges feladatok megoldásával			

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
15.	67.	SzA	Írásbeli összeadás, kivonás gyakorlása kétjegyű számokkal Kétjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval	műveletek megjelenítése matematikai eszközökkel, pénzzel		
16.	68.	SzA	Számbővítés 1000-ig tízszer tízes csoportok alkotása, kerek százaz Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számjeggyel Százások, ezresek helye a helyiérték táblázatban	E sz t e □□ 2 0 0 □□□□ 1 0 0 0 □□□□ <i>kerek százaz, ezres, három-, négyjegyű számok</i>		
	69.	SzA ÖFS	Kerek százások fogalmának elméjítése pénzzel. kerek százások helye a számegeyenesen Kerek százások százaz szomszédai. Kerek százások összehasonlítása Százaz számszor	kerek százazok modellezése százaz táblákkal, pénzzel összehasonlítás, rendezés, soralkotás		
	70.	GM	Mérés úrmértékekkel. hl – l; l – dl	becslés, mérés, megmérés, ki-mérés		
	71.	SzA ÖFS	Kerek tízesre végződő háromjegyű számok értelmezése, írása, olvasása. Helyük a számegeyenesen. Tízes számszomszédok Összehasonlításuk. Melyik két kerek százaz között állnak? Rendezésük Számsorozatok kerek tízesekkel	megjelenítésük matematikai eszközökkel, pénzzel □□ III E sz t e 2 3 0 370 380 390 300 380 400 310, 320, 330...		
	72.	Sztech. a.	Látogatás a számítógépes teremben: felsőbb évfolyamok tanulói tevékenységének megfigyelése a számítógépnél	<i>monitor, egér, billentyű, gép</i>		
17.	73.	SzA ÖFS	A teljes háromjegyű számok értelmezése, írása, olvasása Viszonyításuk, rendezésük. Helyük a számegeyenesen. A számok egyez szomszédai	megjelenítésük matematikai eszközökkel, játékpénzzel □□ III :: E sz t e 2 3 5 234 235 236		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés																			
17.	74.	SzA ÖFS	Teljes háromjegyű számok egyeztetése mennyiséggel, számnévvel Viszonyításuk, rendezésük. Helyük a számsorban: Melyik két százasközött áll?	<table><tr><td>Sz</td><td>t</td><td>e</td></tr><tr><td><table><tr><td>100</td><td>100</td></tr><tr><td>100</td><td>100</td></tr></table></td><td><table><tr><td>10</td><td>10</td></tr></table></td><td><table><tr><td>1</td></tr></table></td></tr><tr><td>4</td><td>2</td><td>1</td></tr><tr><td>400</td><td>421</td><td>500</td></tr></table>	Sz	t	e	<table><tr><td>100</td><td>100</td></tr><tr><td>100</td><td>100</td></tr></table>	100	100	100	100	<table><tr><td>10</td><td>10</td></tr></table>	10	10	<table><tr><td>1</td></tr></table>	1	4	2	1	400	421	500		
	Sz	t	e																						
	<table><tr><td>100</td><td>100</td></tr><tr><td>100</td><td>100</td></tr></table>	100	100	100	100	<table><tr><td>10</td><td>10</td></tr></table>	10	10	<table><tr><td>1</td></tr></table>	1															
100	100																								
100	100																								
10	10																								
1																									
4	2	1																							
400	421	500																							
75.	GM	Mérés tömegmértékekkel. kg – dkg	becslés, mérés, megmérés, kimérés																						
76.	SzA	Háromjegyű számok bontása: – kerek százasközött bontása két tagra – teljes háromjegyű számok bontása helyiérték szerint – kerek százasközött, tízesek, egyesek összegére	<table><tr><td>500</td></tr><tr><td>400 + 100</td></tr></table> 536 = 5 sz + 3 t + 6 e 536 = 500 + 30 + 6	500	400 + 100																				
500																									
400 + 100																									
18.	77.	GM	Az idő mérése: óra – perc Egész óra, félóra. Időtartam számítása	becslés, mérés időpont leolvasása egész-, félórák																					
	78.	SzA	Háromjegyű számok írása, olvasása. 0 van a tízesek helyén. Helyük a számegetyenesen. Egyes számszomszédok																						
	79.	SzA ÖFS	Háromjegyű számok képzése két feltétellel Viszonyításuk, rendezésük. 0 a tízesek helyén vagy az egyesek helyén Helyük a számegetyenesen. melyik két kerek százasközött áll?																						
	80.	SzA ÖFS GMA	Páros, páratlan szám fogalmazásának kiterjesztése a háromjegyű számokra Számsorozatok Metszetképzés matematikai eszközökkel Számköri ismeretek megerősítése pénzzel	<i>páros szám, páratlan szám</i> adott mennyiségek kifizetése, átváltás, beváltás																					

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
18.	81.	Kö. a.	Látogatás az iskolai könyvtárban A könyvtár használata helyben Betűrendes keresés	ismerkedés a könyvtári információs feliratokkal, jelekkel adott témához könyv, folyóirat keresése, betűrendes keresés		
19.	82.	SzA	Felmérés: számköri ismeretek		Háromjegyű számok írása, olvasása készségszinten. Biztos számfogalom 1000-es számkörben	
		SzA	Szóbeli összeadás, kivonás kerek százasokkal Pénzhasználat gyakorlása	műveletek megjelenítése matematikai eszközökkel, pénzzel		
	83.	SzA	Szóbeli összeadások, kivonások. Kerek százasokhoz kerek tízesek, teljes kétjegyű számok is egyjegyűek hozzáadása, elvétele	műveletek modellezése matematikai eszközökkel		
	84.	SzA	Szóbeli összeadás, kivonás Teljes háromjegyű számokhoz egyjegyű számok hozzáadása, elvétele	műveletek megoldása analógia segítségével		
	85.	GM ÖFS SzA	Áruk árának kifejezése Mennyiségek sorbarendezése Szóbeli műveletek gyakorlása: szám-, és szöveges feladatok. Egyszerű szöveges feladathoz kérdés megfogalmazása	kérdés megfogalmazása segítséggel		
20.	86.	GM	Síkidomok előállítás, rajzolásuk Tulajdonságaik megfigyelése	nyírás, hajtogatás, rajzolás vonalzóval, körzővel		
	87.	SzA	Számok szorzása 10-zel, 100-zal	<i>tízszerezése, százszorozása</i>		
	88.	VKS	Háromjegyű számok képzése két feltétellel. 0 különböző helyiértéken Metszetképzés számokkal	a közös tulajdonság megfogalmazása <i>háromjegyű-, kétjegyű-, páros-, páratlan számok</i>		
	89.	SzA	Kerek tízesek szorzása a szorzótáblák analógiájára Osztás kerek tízesekkel	$\textcircled{2} \textcircled{2} \textcircled{2} \quad 3 \cdot 2 = 6$ $\textcircled{20} \textcircled{20} \textcircled{20} \quad 3 \cdot 20 = 60$		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
19.	90.	Sztech. a.	Működő számítógép megfigyelése, ismerkedés a billentyűk funkciójával	változások megfigyelése, létrehozása	Fokozódjon érdeklődése, aktivitása a számítógéppel végzett tevékenység iránt.	
21.	91.	GM	Síkidomok rajzolása vonalzóval. Oldalak jelölése, kerületük mérésével	<i>oldal, csúcs, kerület</i> rajzolás önállóan mérés segítségével		
	92.	ÖFS SzA	Bontott alakú számok közötti kapcsolat Írásbeli összeadás háromjegyű számokkal tízesátlépés nélkül	műveletek megoldása jártsság szintjén <i>összeadandók, tagok, összeg</i>		
	93.	SzA	Írásbeli kivonás háromjegyű számokkal tízesátlépés nélkül A két művelet kapcsolata	Számolás elvétellel, majd pótlással		
	94.	SzA	Írásbeli összeadás háromjegyű számokkal. Tízesátlépés az egyesek helyén	Műveletek megjelenítése pénzzel. Beváltás		
22.	95.	VKS GM	Megfigyelt események regisztrálása, összehasonlítása Téglalap és négyzet rajzolása vonalzóval. Tulajdonságaik megfigyelése, megfogalmazása. az oldalak jelölése	<i>négyzet, téglalap</i> <i>esemény</i> rajzolás vonalzóval önállóan		
	96.	SzA	Írásbeli összeadás háromjegyű számokkal. Körátlépés a tízesek helyén	Műveletek modellezése pénzzel. Beváltás		
	97.	SzA	Írásbeli összeadás gyakorlása háromjegyű számokkal. Körátlépés különböző helyiértékeken			
	98.	SzA	Írásbeli összeadás gyakorlása. Körátlépés egyszerre több helyiértékeken	Műveletek megoldása jártasság szintjén		
	99.	Sztech. a.	A számítógép használatának rendje, biztonsági tudnivalók			

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
23.	100.	GM GMA	Téglalap kerületének mérése, számítása Felmérés Metszethalmaz ábrázolása a logikai „és” használata	mérés önállóan, kerület számítása segítséggel metszethalmaz részeibe elemek besorolása	Tudja kiválogatni két halmaz közös elemeit. Értse a logikáját és tartalmát.	
	101.	SzA	Írásbeli kivonás háromjegyű számokkal. Tízestlépés az egyesek helyén			
	102.	SzA	Írásbeli kivonás háromjegyű számokkal. Körátlépés a tízeseknél			
	103.	SzA ÖFS	Írásbeli kivonás háromjegyű számokkal. Körátlépés egyszerre két helyiértéken. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Két bemenetű gép táblázatának kiegészítése adott szabály alapján	szabály alkalmazása segítséggel		
24.	104.	GM ÖFS	A négyzet kerületének mérése, számítása. Különbségsorozat képzése a logikai készlet elemeivel egy- majd két tulajdonság változásával	mérés önállóan számító segítséggel szabály értelmezése közösen, alkalmazása		
	105.	SzA	Kerek tízesek szorzása egyjegyű számmal a szorzótáblák analógiájára. Szabályjátékok, a műveletek gyakorlása			
	106.	SzA	Osztás kerek tízesekkel a bennfoglalótáblák analógiájára			
	107.	SzA GM	Felmérés: írásbeli összeadás, kivonás Kerületszámítások gyakorlása		Jártasság az írásbeli összeadásban, kivonásban.	
	108.	Kö. a.	Látogatás az iskolai könyvtárban. Ismerkedés az információs feliratokkal, jelekkel. A könyvtári viselkedés szabályai.	jelek, feliratok értelmezése	Érdeklődéssel, örömmel vegyen részt a könyvekkel, folyóiratokkal kapcsolatos különböző tevékenységekben.	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
25.	109.	GM ÖFS	A milliméter fogalma. cm – mm; dm – mm; m – mm Mértékegységek, mért mennyiségek viszonyítása, sorbarendezése	<i>milliméter, mm, mérés különböző egységekkel</i>		
	110.	SzA	Írásbeli szorzás. háromjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval körátlépés nélkül	<i>szorzás, szorzandó, szorzó, szorzat, tényezők</i> írásbeli szorzás technikájának gyakorlása		
	111.	SzA	Háromjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval Körátlépés az egyeseknél			
	112.	GM	A kilométer fogalma. km – m A távolság érzékeltetése Relációk mértékegységek és mennyiségek között Mértékegységek rendezése	<i>kilométer, km</i> 1 km legyaloglása, a kilométer-kövek jelzéseink értelmezése		
26.	113.	SzA	Háromjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval Körátlépés a tízeseknél			
	114.	GM ÖFS	A gramm fogalma dkg – g, kg – g Mértékegységek viszonyítása, rendezésük	<i>gramm, g</i> becslés, mérés, különböző egységekkel		
	115.	SzA	Háromjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval Körátlépés egyszerre két helyiértéken is.			
	116.	GM	A tonna fogalma. t – kg	<i>tonna, t</i> tonnával mérhető tárgyak keresése, gyűjtése		
	117.	Sztech. a.	Egyszerű játék programok használata	algoritmus követése		
27.	118.	ÖFS SzA	Váltakozó különbségű számsorozatok Írásbeli osztás. Háromjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Nincs maradék egyik helyiértéken sem. Osztás-szorzás kapcsolata	<i>osztás, osztandó, osztó, hányados</i> az írásbeli osztás technikájának gyakorlása		
	119.	SzA	Írásbeli osztás. Maradék a százask helyén	<i>maradék</i> művelet modellezése		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
27.	120.	GM	Űrmértékek. l – hl; hl – l; hl – dl	becslés, mérés, megmérés, ki-mérés		
	121.	SzA GMA	Írásbeli osztás, maradék a tízesek helyén Az osztás ellenőrzése szorzással Részhalmaz képzés. Állítások a halmazára különböző részeiről Állítások és tagadásuk	halmazábrába elemek beírása a címkéknek megfelelően kész halmazábráról állítások megfogalmazása		
28.	122.	SzA	Írásbeli osztás egyjegyű osztóval. Maradék az egyesek helyén. Osztások ellenőrzése	osztás gyakorlása		
	123.	SzA	Írásbeli osztás. 0 az osztandó és a hányados különböző helyiértékein	gyakorlás		
	124.	SzA	Írásbeli osztás. Maradék több helyiértéken is Osztás ellenőrzése szorzással	gyakorlás		
	125.	GM	Időmérés. Időtartam számítása	becslés, mérés, számítás		
	126.	Sztech. a.	Egyszerű készségfejlesztő programok használata	programok futtatása		
29.	127.	SzA	Írásbeli osztás. A százask helyén álló szám kisebb mint az osztó	a hányados nagyságrendjének megállapítása		
	128.	SzA	Írásbeli műveletek gyakorlása számfeladatokon A számológép használata	algoritmus követése a számológép használatakor		
	129.	GM SzA	Pénzhasználat gyakorlása Felmérés: írásbeli szorzás, osztás	árak árának kifizetése többféleképpen	Ismerjék az írásbeli osztás és szorzás lejegyzésének formáját. Tudjanak egyjegyű szorzóval és osztóval szorozni és osztani.	
	130.	SzA	Írásbeli műveletek gyakorlása szöveges feladatokon Mértékek alkalmazása Ellenőrzés számológéppel	„valamennyivel több” „valamennyivel kevesebb” a szöveges feladat adatai közötti összefüggés felismerése, megfogalmazása jelölés		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
30.	131.	SzA GMA	Tört részek előállítása különböző módokon A tört részek megnevezése Válogatás adott és választott szempontok szerint	<i>fél, negyed, nyolcad</i> darabolás, hajtogatás, nyírás, kirakás, színezés		
	132.	SzA ÖFS	Tört részek előállítása különböző módokon Tört részek megnevezése, viszonyításuk	<i>harmad, hatod</i> darabolás, hajtogatás, nyírás, kirakás, színezés	Értse a tört szám fogalmát.	
	133.	GM SzA ÖFS	Síkidomok tükrözése négyzethálón Egységtörtek és többszöröseik A tört részek neve, jelölésük betűkkel, viszonyításuk	tükrözés rajzban egy tükrörtengellyel kirakás, színezés <i>1 negyed, 2 negyed stb.</i> <i>1 harmad, 2 harmad stb.</i>		
	134.	GM SzA	Síkidomok nagyítása, kicsinyítése Szőnyegezés azonos egységnyi színes rudakkal. Egy egész megnevezése többféleképpen. egy egésznél kisebb, illetve nagyobb törtek	nagyítás, kicsinyítés négyzethálón rajzban <i>hányszorosa, hányad rész</i>		
	135.	Kö. a.	Könyvtári kölcsönzés: adott témához könyv keresése szerző és cím alapján	<i>szerző, cím, betűrend</i>	Adott témához tudjon nyomtatott könyvtári ismerethordozót keresni.	
31.	136.	SzA	Negatív szám fogalmának elkészítése. A hőmérő beosztása és működése	hőmérsékleti értékek leolvasása, lejegyzése, plusz, mínusz jelölése		
	137.	SzA	A negatív számok tartalmának elmélyítése: adósság Vagyon fogalma	feladatok megjelenítése rajzban		
	138.	ÖFS SzA	Szabály felismerése megfogalmazása, lejegyzése Hőmérő készítése. Mínusz, plusz értékek jelölése	összefüggések felismerése szabály lejegyzése	Legyen képes az összefüggések felismerésére, a felismert és megfogalmazott szabály lejegyzésére. Értse a negatív szám fogalmát.	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
	139.	GM	Területszámítás előkészítése Sokszögek területének hézagmentes lefedése Téglalap és a négyzet lefedése négyzetcentiméterekkel Az egységek összeszámlálása Felmérés: A négyzet és a téglalap területének kiszámítása	parkettázás	Jártasság a területszámításban.	
32.	140.	GMA GM	Felmérés Válogatás adott szempont szerint A „minden”, „van olyan”, „van amelyik nem” kifejezések használata Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek rajzolása derékszögű vonalzókkal	válogatás, részalmaz képzés síkidomokkal, számokkal logikai fogalmak adekvát használata	Használja értelmesen a minden, van olyan, van amelyik nem, egyik sem kifejezéseket.	
	141.	SzA	Írásbeli műveletek gyakorlása Szám- és szöveges feladatok megoldása Ellenőrzés számológéppel	megoldási terv készítése <i>valahányszorosa</i>		
	142.	SzA	Írásbeli műveletek gyakorlása Szám- és szöveges feladatok megoldása Ellenőrzés számológéppel	közös megoldási terv készítése <i>valahányad része</i>		
	143.	SzA GM	Összetett szöveges feladatok megoldása (két művelettel megoldható feladatok) Merőleges-, párhuzamos egyenesek szerkesztése	a megoldás logikai sorrendjének közös megállapítása rajzolás derékszögű vonalzóval		
	144.	Sztech. a.	Jelek és kódok: kódolás, dekódolás, titkosítás készítése, megfejtése	régi korok képi és írásos üzeneteinek nézgetése, értelmezése		
33.	145.	VKS	Konkrét valószínűségi kísérletek. Az események regisztrálása. Gyakoriság megfigyelése	leggyakrabban előfordult esemény megállapítása <i>kísérlet, esemény</i>	Végezzen csoportos valószínűségi kísérleteket.	
	146.	GM	Különböző sugarú körök rajzolása körzővel négyzet és téglalap rajzolása derékszögű vonalzókkal	rajzolás körzővel, vonalzóval önállóan	Legyen gyakorlott a szerkesztő eszközök használatában.	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
33.	147.	SzA	Műveletek közötti kapcsolat: összeadás-kivonás, összeadás-szorzás, osztás-szorzás	összefüggések felismerése, megfogalmazása, jelölésük		
	148.	SzA	Kerületszámítások Négyzet és téglalap területének számítása megadott vagy mért adatok alapján	számítások önállóan		
34.	149.	SzA ÖFS	Összetett szöveges feladatok megoldása Adatok között kapcsolat megállapítása, jelölése	megoldási terv készítése közösen	Legyen képes összetett szöveges feladatok megoldására segítséggel.	
	150.	GM	A négyzet és téglalap területének lefedése hézagmentesen. az egységek összeszámlálása. Területük mérése	négyzetcentiméterek berajzolása		
	151.	SzA GM	Írásbeli műveletek gyakorlása szám- és szöveges feladatok megoldásával Mértékegységek használata			
	152.	GM	Kerületszámítások gyakorlása, alkalmazásuk valós problémák megoldásában			
	153.	Sztech. a.	Üzenetek készítése osztálytársaknak, barátoknak, szülőknek rajzzal, képpel, írással		Tudjon egyszerű, elsősorban rajzos titkos írást készíteni, megfejteni.	
35.	154.	SzA GMA	Számköri ismeretek ismétlése: számok képzése, értelmezésük, írásuk, olvasásuk Csoportosításuk megadott szempont szerint Az „és” valamint az „egyik sem” kifejezések használata	számok megjelenítése pénzzel állítások megfogalmazása		
	155.	GM	Mértékegységek ismétlése Mit mivel mérünk? Mértékegységek csoportosítása. Sorbarendezésük	becslés, mérés, megmérés, kimérés		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmény	Megjegyzés
35.	156.	SzA GM	Számok viszonyítása, rendezésük Növekvő, csökkenő számsorok, kerek szorzással, tízeseikkel, valamint egyeseikkel. Változó különbségű számsorozatok Mérés szabvány mértékegységekkel Ugyanannak a mennyiségnek megmérése különböző egységekkel m – dm – cm – mm	szabály felismerése számsor kiegészítése összefüggések felismerése, megfogalmazása	Legyenek jártasak a váltakozó különbségű számsorozatok folytatásában.	
	157.	SzA GM	Háromjegyű számok bontása Ugyanannak a mennyiségnek megmérése különböző egységekkel. l – dl; kg – dkg	összefüggések felfedezése a mért mennyiségek között	Gyakorlottság a gyakorlati mérésekben.	
36.	158.	GM	Tanult szerkesztések gyakorlása: metsző-, merőleges-, párhuzamos egyenesek. Kőr, négyzet, téglalap rajzolása			
	159.	SzA	Szóbeli műveletek ismétlése 1000-es számkörben			
	160.	SzA	Írásbeli műveletek ismétlése 1000-es számkörben			
	161.	GM	Kicsinyítés, nagyítás, tükrözés négyzethálón			
	162.	Sztech. a.	Egyszerű készségfejlesztő programok használata			
37.	163.	GMA	Számok, síkidomok csoportosítása megadott szempont szerint Metszet- és részhalmazképzés Állítások a halmazábrák részeiről Az „és”, „minden”, „nem olyan”, „van amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata			
	164–166.	GMA SzA GM ÖFS	Év végi felmérés, annak értékelése, javítása			

Történelem és társadalmi ismeretek

Készítette: Tombor Gáborné

A tantárgy heti óraszám: 2,5
Éves óraszám: 92

A tantárgy főbb témakörei:	A témakörökre szánt idő:
Történelem és társadalmi ismeretek	74 óra
Hon- és népismeret	18 óra
Évi	92 óra

Történelem és társadalmi ismeretek
Témakörök:

1. Történelem:	
A múlt megismerése	10 óra
Élet az őskorban	9 óra
Élet az ókori Keleten	11 óra
Az ókori görögök	8 óra
Az ókori rómaiak	11 óra
A magyar történelem kezdete	17 óra
	66 óra
2. Társadalmi ismeretek:	
Közvetlen környezetünk	10 óra
3. Hon- és népismeret	
Hazám Magyarország:	3 óra
Nemzeti jelképeink:	5 óra
4. Ismétlés, rendszerezés, értékelés	8 óra

Tantárgyi koncentráció:

Szükséges a környezetismeret, a magyar nyelv és irodalom ének és rajztantárgyakkal.

Szükséges taneszközök:

Képes történelmi atlasz (Cartographia Kiadó)
Történelem 5.osztály (Nemzeti Tankönyvkiadó)
Feladatlap: Társadalmi ismeretek T.kötet
(Nemzeti Tankönyvkiadó)

Javasolt taneszközök:

Dr. Arany Erzsébet—Koczor Margit: Társadalomismeret, emberismeret (Műszaki Kiadó)
Időszalag

Diaképek

Videófilmek: Jézus élete
Honfoglalás
Rendszerváltó évek 1989.

Horváth Péter: Miről mesél a múlt (Nemzeti Tankönyvkiadó)
Az ókori civilizációk (Park Kiadó)

Ajánlás

A tantárgy három témakört ölel fel: A társadalmi ismeret, a történelem és a hon- és népismeret témaköröket. Az előző években, már alsó tagozaton megszerzett ismeretekre építve tovább bővítjük a társadalmi, a hon- és népismereti ismereteinket, viszont a történelem témakörrel csak ötödik osztályban ismerkednek meg a tanulók.

Ez a tanév áll rendelkezésünkre, hogy a tanulók történelmi időben és térben való tájékozódási képességét kialakítsuk. Ezen az osztályfokon ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. Mindezt konkrét tapasztalatszerzésre alapozzuk, lehetőség szerint sokat vigyünk tanulóinkat múzeumokba, helytörténeti sétákra. A videófilmek, diaképek a szemléltető képek elősegítik, hogy tanulóink képesek legyenek az egyes történelmi korokban élt emberek életébe való átélésére, beleélésébe. Elősegíthetjük a helyes történelmi képzetek kialakítását a szituációs és drámajátékos feldolgozással is.

Az ismeretanyagot bővítjük a kort jellemző mondákkal, művészeti és zenei értékeivel. A sokoldalú szemléltetés és szemléletesség elősegíti azt, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók is felismerjék, hogy a különböző történelmi korokban másképpen éltek, öltözködtek, laktak, táplálkoztak az emberek. Időszemléletük fejlesztését a tanulók saját megélt éveiből kiindulva, a szűkebb családi, rokoni kapcsolatokból kiindulva szemléltessük. Folyamatosan törekedjünk arra, hogy a napi eseményekből kiindulva, az előző eseményekhez viszonyítva figyeltessük meg, hogy mi történt előbb, és mi később. Így a folyamatos időbeli viszonyítások megismerésén keresztül fejlődik időszemléletük, valamint kezdik megérteni az események időrendiségének összefüggéseit, egymásra épülését. Az 5. osztályban ismerkednek meg a tanulók a történelmi színterekkel is, ezért nagyon fontos, hogy tudatosan fejlesszük a térbe-

li tájékozódási képességüket. Minden óra eszköze legyen a falitérkép mellett a tanulói Képes történelmi atlasz. Tanítsuk meg a térkép használatát, mert csak így válik hasznos segítőtárrá. A környezetismeret tananyagára építve ismeressük meg a földrészeket, óceánokat, nagyobb tengereket, folyókat, hegységeket. A fali és tanulói térkép mellett szükséges, hogy némely tananyaghoz készítsen a tanár magyarázó térképet is, amellyel az adott történelmi esemény szemléletesebbé tehetjük.

Tanítsuk meg tanulóinkat arra, hogy hol keresse az adott korra jellemző térképet.

Természetesen ez azt feltételezi, hogy a tanár kezdetben, de még később is minden tanuló számára nyújtson egyéni segítséget. Minden tanuló számára készítsünk időszalagot, ahol bejelöljük az időmérés kezdetét, hogy ezzel elősegítsük a tanulók időbeli tájékozódási képességének kialakulását. Az időszemlélet kialakulása hosszú folyamat és lassan fejlődik.

A Hon- és népismeret témakör épít az alsó tagozat ismereteire. Ezen az évfolyamon ismerkednek meg a tanulók hazánk fekvésével, fővárosával, annak nevezetességeivel. Megismerik hazánk jelképeit, lakóhelyük nemzeti értékeit, emlékeit. Történeteket olvasnak lakóhelyük híres személyiségeiről. A témakört mindig helyi sétákra és kutatómunkákra, gyűjtőmunkákra alapozzuk, itt is a konkrét tapasztalatszerzésből induljunk ki. Ezzel a témakörrel segítjük elő, hogy alakuljon ki nemzeti intenditásuk, valamint becsüljék meg, legyenek büszkéek nemzetükre, erősíthetjük pozitív érzelmi hatásokat befogadó képességüket és személyiségjegyeik gazdagítását.

A Társadalmi ismeretek témakört is az előző évben megszerzett ismeretekre építhetjük. A témakör tanítása során megismerkednek a tanulók a családi és iskolai közösséghez való tartozás fontosságával és szerepeivel. Megismerik iskolájuk életét, hagyományait és történetét. Tudatosodik bennük az iskolai közösségben elfoglalt helyük, megismerik jogaikat és kötelességeiket. Felismerik az osztályközösség kialakulásának jelentőségét és azt is, hogy az egyén munkája hogyan segítheti elő a közösség életét.

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
1–2.	1.	Társadalmi ismeretek	A tantárgy bevezető órája	Taneszközök, felszerelés megbeszélése	Tudja, hogy a tantárgyhoz milyen eszközök, könyvek szükségesek	Családi képek gyűjtése
	2.	Közvetlen környezetünk	A családi közösség, helyem a családban	Információgyűjtés a családról. Családi fényképek-ről beszélgetés. Családrajzkészítés F.: unokatestvér, nagyszülők, dédszülők, rokonság	Tudja családjá tagjait felsorolni Ismerje saját helyét, szerepét a családban	
	3.		Élettörténetem: Ki vagyok én?	A tanulók élettörténetének beszámoltatása Fontosabb élettörténeti események elmesélése F.: újszülöttkor, csecsemőkor, óvodás és iskoláskor	Meséljen saját életeseményeiből történetet	
	4.		A család múltja és története	Meséljen érdekes történetet családjá életéből F.: előd, ő, generáció	Egy családi történet elmondása	
	5.		Családfa	Rajzos v. fényképes családfa készítés F.: családfa		
3–4.	6.		Családi események időpontjai	Beszélgetés a családi ünnepekről: születésnap, névnap, házasságkötés, karácsony Képgyűjtés, időrendbe helyezés F.: családi ünnep	Sorolja fel a családi ünnepeket	
	7.		Helyem az iskolában, az iskolai közösségben	Beszélgetés az iskola életéről, közösségéről F.: diákfórum	Saját élmény alapján mutassa be az iskolai közösséget	
	8.		Az iskola névadója	Gyűjtőmunka: kép, ismeretanyag gyűjtése a névadóról -könyvekből, folyóiratokból F.: névadó	Tudja iskolája névadójának nevét, ismerje fel képről	
	9.		Az iskola története, múltja	Adatok, képek gyűjtése az iskola múltjáról	Meséljen történetet iskolájáról	
	10.		A tanulók jogai és kötelességei	Házirend megbeszélése A tanuló jogainak és kötelességeinek csoportosítása fogalmak alá F.: jog, kötelesség	Ismerje iskolája házirendjét	
5–6.	11.		Összefoglalás: családi és iskolai közösségek	A témakör anyagából a követelményeknek megfelelően feladatlap készítése		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	12.	Történelem A múlt megismerése	A történelem fogalma A múlt megismerésének forrásai: tárgyi,- írásos,- szellemi emlékek	Múzeumlátogatás élményére alapozva tárgyi és írásos emlékek megbeszélése. Csoportosítási feladatok képekkel. Saját életükből tárgyi és írásos emlékek gyűjtése. F.: tárgyi emlék, szellemi emlék, írásos emlék	Ismerje fel képről a tárgyi és írásos emlékeket. Mondjon példát szellemi emlékre	
	13.		A régész munkája	Homokasztalon ásatás, feltárás készítése Régész munkájáról, eszközeiről -képi, diaképi, videofilmes-szemléltetés segítségével beszélgetés F.: régész, feltárás, lelet	Szemléltetés segítségével foglalja mondatba a megismert fogalmakat	
	14.		A történelmi időszámítás. A keresztény időszámítás kezdete	Időszalag készítése minden tanuló számára Időszalagon az időszámítás kezdetének bejelölése. Krisztus előtt és után rövidítések elhelyezése. Történet olvasása a különböző időszámításokról F.: időszalag, Kr. sz., Kr. e., Kr. u.	Tudja, hogy keresztény időszámítást használunk. Ennek kezdete Jézus Krisztus születésének feltételezett éve	
	15.		A történelem korszakai	Múzeumban látottak, élményükből gyűjtött képek csoportosítása a történelmi korokhoz. F.: őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor	Tudjon képeket csoportosítani a különböző történelmi korokhoz	
7–8.	16.		A történelmi időszámítás egységei: év, évtized, évszázad, évezred	Időszalag készítése saját életükről, szüleik-nagyszüleik életéről, főbb események bejelölésével. F.: év, évtized, évszázad, évezred	Ismerje a történelmi időszámítás egységeit	
	17.		Történetek Jézus életéről	Történetek olvasása Jézus Krisztus életéről videófilm részlet: Jézus élete	Tudjon néhány mondatot mondani Jézus Krisztus életéről	
	18.		Jézus tanításai	Tanulói ismeretek meghallgatása. Történetek olvasása. Videófilm részlet: Jézus élete	Mondjon el néhányat Jézus tanításaiból	
	19.		Bibliai történetek: A világ teremtése	Történetolvasás. Képekről mondatalkotás. a hét nap képeinek időrendbe állítása F.: teremtés	Képek, kérdések segítségével mondja el a történetet	
	20.		Bibliai történet: Az Édenkert	Történetolvasás Videófilm megnézése Rajzos megjelenítés Időrendi sorrendiségbe állítása a történet képeinek	Képek alapján mesélje el a történetet	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
9–10.	21.	Élet az őskorban	A Vízözön	Történetolvasás, feldolgozás, videofilm vetítése A bárka rajza Képes történelmi atlaszban az Ararat hegyének megkeresése	Mesélje el segítséggel a történetet	Usborne Gyermeke enciklopédia
	22.		Összefoglalás: a történelem fogalma, forrásai, a régész munkája, történelmi időszámítás, Jézus élete, Bibliai történetek	A feladatok és követelmények alapján feladatlap összeállítása		
	23.		A történelem előtt: az élet kialakulása a Földön	Olvasmány feldolgozása		
	24.		Az ember megjelenése és elterjedése a Földön	Képes történelmi atlaszban keresse meg az ember megjelenésének és elterjedésének helyét és irányát. Az emberi agykoponya fejlődését vizsgálja meg a tankönyv képei segítségével F.: Afrika, agykoponya, arckoponya	Olvassa le a képről az ember megjelenésének helyét és elterjedésének irányát. Következtessen az agykoponya méreteinek változásából az emberré válásra	
	25.		A barlanglakó ősember élete	Múzeumlátogatás őskori leletek megtekintése v. videofilm, dia alapján Képekről az őskori ember életéről mondatalkotás Rajzos megjelenítés Szituációs játék F.: barlang, marokkó, kőbalta, lándzsa	Képek segítségével mondjon néhány mondatot a barlanglakó ősember életéről	
11–12.	26.		A tűz megismerése és szerepe az ősember életében	A tűzgyújtás megismerésének bemutatása, történet olvasással, eljátszással. A tűz hasznának rajzos megjelenítése Rajzos megjelenítés	Képek segítségével mondja el a tűzgyújtás megismerését. Sorolja fel a tűz hasznát	
	27.		Őskori lelőhelyek Magyarországon és Európában	Térképen őskori lelőhelyek keresése a térképjelek felismerésével. Vértesszőlősi „Sámuel”-ről történet olvasása Rajzkészítés F.: Vértesszőlős	Tudjon néhány lelőhelyet leolvasni a térképről. Ismerje Vértesszőlős-őskori lelőhelyet	
	28.		Az őskori művészeti emlékek	Diaképek, képek nézegetése, őskori művészeti alkotásokról. Mondatalkotás Barlangrajz készítése F.: barlangrajz		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	29.		A földművelő ősember élete	Földművelés őskori szerszámainak megnevezése képekről. Anyaguk, funkciójuk összehasonlítása a mai földművelő eszközökkel. Sztuációs játék: a földművelés megismerésének eljátszása F.: termelés, ásóbot, faeke, növénytermesztés, kapa	Ismerjék fel a termelés jelentőségét a gyűjtögetéssel szemben. Sorolja fejlődési sorrendbe a barlanglakó és a termelő ősember szerszámain	
	30.		Az állattenyésztő ősember élete	Az első háziállatokról rajzkészítés Történet olvasása a háziasításról – majd dramatizálása F.: megszelídítés, állattenyésztés	Képek segítségével mondja el, hogyan szelídítette meg az ősember az állatokat	
13–14.	31.	Élet az ókori Kelet államaiban	Az első mesterségek és a csere megjelenése	Őskori mesterségek megnevezése képről. A cse- rekereskedés eljátszása F.: fazekas, ács, szövés, fonás	Őskori mesterségekről mondatok negfogalmazása	Tanári készítésű térkép: földrészek, ókori államok nevei, rátehetők a kiterített Földet ábrázoló térképrajzra
	32.		Az őskorról tanultak összefoglalása	Feladatlap összeállítása a követelmények figye- lembevételével		
	33.		Az ókori birodalmak kialakulása, az első államok létrejötte	Az ókori államok helyének megkeresése az at- laszban. Földrészek, folyók nevének leolvastatása F.: ókori Kelet, Mezopotámia, Egyiptom, Kína, India Idő: kb. Kr.e. 3000	Olvassák le a térképről az ókori államok nevét, földrészek nevét – tanári irányítás segítségével	
	34.		Történet Mezopotámiáról	Mezopotámia megkeresése a térképen – felszín és foglalkozás közötti összefüggés észrevételése. Az első írásos emlék a suméroktól származik. Ékírás megismertetése F.: sumér, Tigris, Eufrátesz, ékírás	Ismerje, hogy Mezopotámia folyó- közt jelent. Képek segítségével mondja el, mivel foglalkoztak a sumérok	
	35.		Történet az Egyiptom birodalmá- ról	Térképhasználat: ókori Egyiptom és a Nílus folyó megkeresése a térképen. Az öntözéses földműve- lés a csatorna, a gát, a zsilip működésének meg- ismertetése-homokasztalon való megjelenítéssel F.: csatorna, gát, zsilip, áradás, Afrika	Keresse meg a térképen Egyipto- mot és folyóját a Nílust. Foglalja mondatba a megismert új fogal- makat – képi segítségnyújtás mel- lett	
15–16.	36.		A földművelő egy éve a Nílus partján	Történet olvasása az öntözéses földművelésről, a gabonatermesztésről F.: tisztítás, pelyva	Képek segítségével mondja el a gabonatermesztés fázisait	Képek készítése az egyes munkafázisokról v. Az embe- riség története gyerekeknek c. könyv 16. o. feldolgozása

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	37.		A fáraó vendégségben	Történet olvasása a fáraóról v. videófilmrészlet megnézetése. Fáraó-képek nézegetése. Rajzkészítés F: fáraó	Tudja, hogy Egyiptom uralkodója a fáraó	Látogatás a Szépművészeti Múzeum Egyiptomi kiállításán
	38.		Történet a piramis építéséről, a fáraó temetkezéséről	Történet olvasása, elmondása. Rajzkészítés a piramisról és a múmiáról. Képek alapján fogalmak meghatározása F: piramis, balsamozás, múmia	Ismerje a piramis, a balsam, a múmia fogalmát, tudja mondatba foglalni	Javasolt könyv: Emberiség története gyerekeknek 20. o.
	39.		Történetek az egyiptomiak mindennapi életéről	Történet olvasása az egyiptomi iskoláról, a gyerekek játékaikról, mindennapi életéről, ruházatáról. Rajzkészítés	Képekről mondjon néhány mondatot az egyiptomiak életéről	
	40.		Történetek az ókori Kínából a kínaiak mindennapi életéről	Ókori Kína és folyójának megkeresése a térképen Diaképek -képek segítségével megfogalmazni, mivel foglalkoztak az ókori kínaiak F.: porcelánkészítés, selyemkészítés, papírkészítés, Ázsia, Jangce	Keresse meg a térképen az ókori Kínát. Képek alapján mondja el mivel foglalkoztak az ókori kínaiak	
17–18.	41.		A Nagyfal építéséről történet	A Nagy falról videófilm v. képanyag megtekintése, méreteinek megismertetése, funkciójának megbeszélése. Építéshez kapcsolódó mondák ismertetése. Rajzkészítés F.: Nagy fal, kínai császár	Mondja el a fal megépítésének történetét Tudja, hogy maradványai ma is láthatók	
	42.		Történet az ókori Indiáról, az indiaiak életéről	Történetfeldolgozás. Térképen India megkeresése. Képek-fogalmak egyeztetése-mondatalkotás. F.: India, Indus, Maharadzsa, tízes számrendszer	Tudjon néhány mondatot mondani az ókori indiaiak életéről India megkeresése a térképen	
	43.		Ókori keleti tudomány és művészet	A ma is látható ókori keleti építménymaradványok képének – diaképének nézegetése – megbeszélésük. Ókori találmányok képeiről mondatalkotás Rajzkészítés. Totó-játék összeállítása	Képekről ismerjenek fel ókori keleti építményeket. Soroljanak fel képi segítséggel ókori keleti találmányokat	
	44.		Összefoglalás: Élet az ókori Keleten	Feladatlap összeállítása a követelmények alapján		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	45.	Az ókori görögök	Történet az ókori Görögországról	Tanulói élménybeszámoló vagy diakepek segítségével indítsuk az órát. Térképen megkeresni az ókori Görögországot. Hellas fogalmának megismertetése. Földrajzi fekvés és a lakosság foglalkozása közötti összefüggés észrevetetése F.: Hellász, Balkán-félsziget	Térképen keresse meg az ókori Görögországot. Térkép jelek olvasásával következtessen a foglalkozásra	
19–20.	46.		Történetek a görög mondavilágból A görög-perzsa háborúról: A marathoni csata	Történet olvasása, feldolgozása. Térképen Marathon megkeresése Rajzkészítés, dramatizálás! Történet eljátszása F.: Perzsa Birodalom, Marathon	Saját szavaival mesélje el a történetet Tegye időrendbe az olvasott történet eseményeinek mondatait	Olimpiai játékok helyszíneiről gyűjtőmunka Képek rajzolása a sportágakról
	47.		A trójai faló története	A faló képének bemutatása, a történet megbeszélése. Trója megkeresése a térképen Rajzkészítés: Trójai faló	Történetet mesélje el	
	48.		Az ókori olimpiai játékok	Térképen Olümpia városának megkeresése Történet olvasása az ókori olimpiai játékokról. A mai és az ókori olimpiai játékok összehasonlítása. Sportágak rajza, és nevének egyeztetése.	Tudják, hogy hány évente rendeznek olimpiai játékokat Soroljon fel ókori sportjátékokat Mondjon különbséget a mai és az ókori játékok között	
	49.		A legjelentősebb görög városállam: Athén	Történet olvasása Athénről Ránk maradt jellegzetes épületmaradványokról diaképvétítés-épületek megnevezése. Athén, Akropolisz megkeresése térképen. Tanulói utazási élmények meghallgatása Pantheon – makettjének megismertetése – összehasonlítása a maradvánnyal. F.: Athén, Akropolisz, Phanteon, városállam	Ismerjen fel néhány jellegzetes ókori görög építményt. Értse a városállam fogalmát	
	50.		Történetek a görögök mindennapi életéről	Történet feldolgozás Rajzos megjelenítés Diaképvétítés: görög vázák díszítéséről- ezekből következtetés a mindennapi életre, foglalkozásra, ruhára	Képek segítségével mondja el, hogyan éltek, öltözködtek az ókori görögök	
21–22.	51.		Látogatás az athéni iskolában	Történet olvasása, elmesélése Rajzkészítés	Mesélje el, hogyan tanultak az ókori görög iskolában	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	52.	Az ókori rómaiak	Élet Spártában	Spárta megkeresése a térképen Történet olvasása a spártaiak életéről	Mondjon képek segítségével néhány mondatot a spártaiak életéről	Az ókori világ c. könyv 119. o. Park kiadó
	53.		Összefoglalás: az ókori görögök	Feladatlap összeállítása a követelmények figyelembevételével		
	54.		Monda Róma alapításáról	Monda feldolgozása-összehasonlítása a valósággal. Róma jelképének bemutatása diaképről, képről Térképen Róma megkeresése, Tiberis folyó leolvasása F.: Szoptató anyafarkas, Romulus, Remus, Róma, Italia, Tiberis	Keresse meg a térképen Rómát Ismerje fel térképről Róma jelképét Mesélje el a történetet	
	55.		Róma, az ókori nagyváros	Róma nevezetes épületeiről diaképvetítés Képek felismertetése-szókártya egyeztetéssel Colosseum, Circus Maximus, diadalív	Ismerje Róma nevezetes épületeit	
23–24.	56.		Róma mindennapi életéről történet olvasása	Rövid történetek az ókori római épületekről, lakomákról, öltözködésről, szórakozásról F.: padlófűtés, mozaikpadló, lakoma, tóga, tunika	Az ókori rómaiak életéről képek segítségével mondjon néhány mondatot	Az ókori világ c. könyv 242. o. Az ókori világ c. könyv 245. o. Gladiátor c. filmből részlet megnézése Az ókori világ c. könyv 208. o.
	57.		Történetek a római iskoláról	Történet olvasása az ókori római iskoláról Rajzkészítés F.: viasztábla, papirusz	Mondja el, hogyan tanultak az iskolában az ókori római gyerekek	
	58.		Történetek a rabszolgák életéről, a rabszolgapiacról	Szabadok-rabszolgák életének összehasonlítása, következtetések levonása az olvasott történet segítségével Rajzkészítés F.: rabszolgapiac, árverés, gladiátor	Tudjon különbségeket felsorolni a szabadok és a rabszolgák között Ismerje a gladiátor fogalmát	
	59.		Történetek a római hadseregről, a katonák életéről	Történetolvasás Római katona fegyverzetének megismertetése képi illusztráció alapján. Rajzos megjelenítés F.: légió, sarú, hajítógép, teknősbékaalakzat	Ismerje fel, hogy a hadsereg felszereltsége, fegyelme és létszáma elősegítette a hódító hadjáratok sikerességét	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
25–26.	60.		A hódító Róma	Történetolvasás a hódításokról Térképen megkeresni a meghódított területeket F.: hódítás, provincia	Ismerje fel, hogy a hódítások során a rabszolgák száma nőtt	Az ókori világ c. könyv 216. o.
	61.		Történetek híres hadvezérről, császárról Julius Caesar, Néró, Augustus	Történetolvasás. Szobrok képeinek nézegetése az olvasott ókori híres személyiségekről PéNZérmékről-híres személyek nevének leolvasatása Rajzkészítés F.: Császár, Julius Caesar, Néró, Augustus	Mondjon egy-egy mondatot néhány ókori római híres személyiségről	
	62.		Rómaiak hazánk területén	Történetolvasás Diaképek vetítése a hazánk területén található római kori emlékekről Térképen megkeresni a Dunántúl, a Duna vonalát, római kori városneveket Rajzkészítés F.: Őrtorony, pannonok, Pannónia, Borostyánút, Colosseum.		
	63.		Helytörténeti kiállítás megtekintése a lakóhelyen található római kori emlékekről v. Aquincum-ról történet feldolgozás	Kirándulás szervezése v. diakép, történetolvasás Aquincumról Lemezről víziorgona hangjának meghallgatása F.: Aquincum	Tudja, hogy a mai Óbuda területén régen egy ókori római település volt	
	64.		A Római Birodalom bukása	Történet olvasása a barbárokról Térképen Konstantinápoly megkeresése Időszalag készítése: a Római Birodalom bukásának bejelölése: Kr. u. 476. Számítási feladatok végeztetése. Hány éve történt? F.: barbárok	Tudja, hogy mikor volt a Római Birodalom bukása	
	65.		Összefoglalás: Az ókori rómaiak	Feladatlap összeállítása a követelmények figyelembevételével		
27–28.	66.	A magyar történelem kezdetei Magyarország születése	Mondák olvasása: Rege a csodaszarvasról	Monda olvasása – valóságselemek keresése Rajzkészítés F.: Hunor, Magyar, rege	Mesélje el néhány mondattal a mondát	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	67.		A magyarok eredete	Történetolvasás. Urál hegység megkeresése a térképen. Finnugor eredetű szavak válogatása foglalkozások neve alá. Nagycsalád rajzos megjelenítése. F.: finnugor nyelvcsalád, nagycsalád	Ismerje, hogy a magyar nép a finnugor nyelvcsaládhoz tartozik.	
	68.		Vándorlás a pusztákon, az ősmagyarok életmódja	Történetolvasás. Ősmagyarok fegyverei kép-név egyeztetés. Vándorló életmódról képek alapján mondatalkotás. Nemzetség rajzos megjelenítése Térképen a vándorlás irányának, helyének megmutatása. F: legeltető állattenyésztés, íj, nyíl, lándzsa, szablya, nemzetség, jurta, sátor	Ismerje a legeltető állattenyésztő életmódot	
	69.		Levédia vezéről történetolvasás	Történetolvasás. Levédia megkeresése a térképen Törzsek nevének megismertetése. Helységnevek keresése a térképről F.: Levédia, fejedelem, törzs	Keresse meg a térképen Levédiát Tanulja meg a törzsek nevét	
	70.		Monda a vérszerződésről	Mondafeldolgozás. Honfoglalás c. filmből a vérszerződés-jelenetének bemutatása. A törzsszövetség létrejöttének szükségességének a bemutatása, felismertetése. Etelköz megkeresése a térképen Rajzkészítés F.: vérszerződés, törzsszövetség	Keresse meg a térképen Etelközt. Ismerje fel a törzsszövetség jelenségét Eskü szövegének megtanulása	Honfoglalás c. filmből részlet
29–30.	71.		Etelköz	Történetfeldolgozás. Fogalomelmélyítés Vándorlási, letelepedési helyek megkeresése a fali és tanulói térképen F.: Álmos, Árpád fejedelem	Vándorlás, letelepedési helyek megmutatása és bejelölése a vak-térképen	
	72.		Árpád, a honalapító című monda	Mondafeldolgozás Videofilm-részlet megtekintése a Honfoglalás c. filmből. Rajzkészítés, dramatizálás F.: honalapító, letelepedés, Ópusztaszer	Képek, kérdések segítségével mondja el a mondát	Honfoglalás c. film
	73.		Kárpát-medence a honfoglalás előtt	Térképen a Kárpát-medence megkeresése, elhelyezkedéséből előnyeinek kikövetkeztetése. Történetolvasás az itt élt és élő népekről F.: hunok, szlávok, avarok	Történet alapján mondja el mely népek éltek a honfoglalás előtt a Kárpát-medencében	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	74.		Monda Attiláról, a hunok királyáról – Isten kardja	Mondafeldolgozás Események időrendi sorrendbe tévése	Tudja, ki volt a hunok királya	
	75.		A fehér ló mondája	Mondafeldolgozás Időrendi sorrendbe tétele az eseményeknek Képes megjelenítés Szituációs játék	Kérdések, képek segítségével mesélje el a monda tartalmát	
31–32.	76.		A honfoglalás, letelepedés	Honfoglalás, letelepedés jelentőségének felismertetése Időszalagon a honfoglalás idejének bejelölése Számítási gyakorlat: Hány éve történt? Ópusztaszer megkeresése a térképen. Képgyűjtés, művészeti emlékek. Évszám: 896	Tudja a honfoglalás idejét	Hősök tere emlékműhöz séta
	77.		A honfoglaló magyarok élete	Tankönyv képei alapján a honfoglaló magyarok életéről, ruházatáról beszélgetés Rajzkészítés, honfoglaláskori öltözék	Sorolja fel, mivel foglalkoztak a honfoglalás kori magyarok	László Gyula: 50 rajz a honfoglaló magyarokról
	78.		A honfoglaló magyarok mesterségei	Tankönyv képei alapján mesterségek megismertetése Rajzkészítés, kérdezz-felelek játék F.: nyeregkészítő, kardkészítő, kovács	Tudjon honfoglalás kori mesterségeket felsorolni	
	79.		Mondák a kalandozásról – Bontond	Mondafeldolgozás Rajzkészítés	Képek alapján ismerje fel a mondatokat	
	80.		Lehel kürtje	Térképen: Konstantinápoly, Jászberény megkeresése F.: kürt, gyászhuszár, kalandozás	Ismerje a kalandozás fogalmát	
33–34.	81.		A kalandozó hadjáratok	Történetfeldolgozás A kalandozó hadjáratok céljának magismertetése. Ok-okozati összefüggések észrevételése. Keressék meg a tanulók a kalandozás irányait F.: rablás, fosztogatás	Ismerje a kalandozó hadjáratok célját	
	82.		Összefoglalás: A magyar történelem kezdetei	Feladatlap összeállítása a követelmények figyelembevételével		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	83.	Hon- és nép- ismeret Hazám, Ma- gyarország	Hazánk fővárosa: Budapest elhelyezkedése, földrajzi fekvése	Képgyűjtés Budapestről Térképen Budapest felszínének leolvasása folyója megkeresése Terepasztalon Budapest fekvésének bemutatása	Tudja, hogy a Duna két partján fekszik fővárosunk	Budapest memória kártya
	84.		Budapest hídjai	Képek, diaképek, történetek olvasása Budapest hídjairól Terepasztalon a hidak nevének, képének kitétele	Sorolja fel hidakat terepasztalos segítségével. Ismerje fel képről a Lánchidat és a Margit hidat	
	85.		Budapest nevezetes épületei	Képgyűjtés: Országház, Budai vár, Hősök tere, Operaház, Vajdahunyadvár Nevezetes épületek képekről történő felismertetése Képek-nevezetes épületekről elhelyezése a terepasztalon: Budán v. Pesten található	Képekről főváros nevezetes épületeinek felismertetése	
35–37.	86.	Nemzeti jelképeink	Hazánk államformája, jelképei	Videófilmvetítés: 1989. Köztársaság kikiáltása – részletről beszélgetés A címről és a zászlóról rövid tanulói beszámolók készítése Rajz: címer, zászló F.: köztársaság, címer, zászló	Tudja, hogy hazánk államformája köztársaság Nevezze meg hazánk jelképeit	Rendszerváltás évei – Videó, televízió sorozat 1989.
	87.		Nemzeti jelképek használata	Gyűjtőmunkából kiindulva soroljuk fel hol és mikor használjuk a jelképeket. Képek, rajzok gyűjtése, készítése	Tudja, hogy mikor használják a nemzeti jelképeket	
	88.		Lakóhelyünk híres személyiségei: Damjanich János, Dózsa György	Séta a lakóhely emlékműveihez adat- és anyaggyűjtés Tanulói otthoni gyűjtőmunka: lakóhelyünk híres személyiségei	Nevezzen meg néhányat a lakóhelyén található neves emberek emlékműveiből	
	89.		Történetek olvasása a lakóhely hőseiről: Damjanich János	Történetolvasás, feldolgozás a szabadságharc híres hadvezérééről, Damjanich Jánosról. Gyűjtőmunka: kép- és anyaggyűjtés Damjanichról F.: 1848-as szabadságharc	Tudja, hogy ki volt Damjanich János	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
	90.		Történet olvasása Dózsa Györgyről	Történetfeldolgozás Gyűjtőmunka: szobor, utcanév a híres személyiségről Rajzkészítés F.: parasztvezér	Tudja, hogy ki volt Dózsa György	
	91.		Összefoglalás: Hazánk, Magyarország, nemzeti jelképek	Feladatlap összeállítás		
	92.		Tanév végi összefoglalás, felmérés	Tanév végi feladatlap összeállítása az egész évi tananyagból a követelményeknek megfelelően		

Természetismeret

Készítette: Papházy Éva

A tantárgy heti óraszám: 2,5 óra/hét

Éves óraszám: 92,5 óra

A tantárgy főbb

témakörei:

Megismerési módszerek: minden témakörnél beépítve

Élettelen természet,

az anyagok vizsgálata 6 óra

Kölcsönhatások a természetben 7 óra

Az élő természet: természetett növé-

nyek, a ház és ház körül

élő állatok 36 óra

Földrajzi ismeretek alapozása,

Tájékozódási ismeretek 29 óra

Természetföldrajzi környezetünk,

az időjárás 7 óra

Ismétlések, rendszerezések 7,5 óra

A témakörökre

szánt idő:

Az ismeretek elsajátítására a következő célokat tűzzük ki:

Célok

- Természettudományosan megalapozott, a tanulók által is megfigyelhető, megvizsgálható, különböző ismeretszerzési forrásokból megerősíthető tudás átadása a környe-

zet tárgyaitól, élőlényeiről, jelenségeiről, folyamatairól.

- Az életkornak megfelelő és a speciális nevelési igényekkel összhangban lévő megismerési módszerek megtanítása.
- A megismerés módszereinek önálló alkalmazása, elemzés, csoportosítás, rendszerezés.
- A megtartó emlékezet, a koncentráló képesség fejlesztése.
- Kauzális gondolkodás fejlesztése.
- Az önálló megismerés, a tapasztalatok eredményeinek rögzítése írásban, rajzban, a kifejezőképesség fejlesztése.
- A közvetlen környezetben végezhető – természettel kapcsolatos – tevékenységek elsajátíttatása.
- Elemi térképolvasási ismeretek megszerzése.
- Időjárási jelentés értelmezése.

A tanulók fejlesztendő készségei, képességei:

Fejlesztendő készségek, képességek, attitűdök

A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának képessége. Aktív részvétel a cselekvésbe ágyazott megismerési tevékenység. Kommunikációs képesség, koncentráló képesség, együttműködési képesség.

Érdeklődés az élő és élettelen környezet iránt. Tájékozódá-

si képesség térben és időben.

Együttműködés, pozitív attitűd.

A tudatos környezetvédő magatartás. Ökológiai szemlélet alapozása. A szépség iránti fogékonyság. A figyelem, emlékezet, akarat aktivizálásának képessége és az együttműködési készség.

A tanulók tevékenységeit órákra lebontottan jelöltük.

Javasolt taneszközök:

Tölgyszék Papp Gyuláné: Természetismeret 5.

(Nemzeti Tankönyvkiadó 2001.)

Első atlaszom (Cartographia)

Növénygyűjtemények, termés-gyűjtemények

Képsorozatok, szemléltető képek, fóliasorozat

Filmek adott témakörök szerint

Állatcsontváz modellek

Preparált állatok

Vizsgáló, kísérletező eszközök

Tematikus térképek

Iránytű

Homokasztal, makettek

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
1–2.	1.	Az élő természet: a ház és ház körül élő állatok, termesztett növények	A gyümölcsöskert élete tavasztól őszig	Tanulmányi séta, tapasztalatok gyűjtése, megfigyelések Összehasonlítások végzése Gyűjtőmunka: termések, levelek, fakéreg Vizsgálóeszközök használata: nagyító, kés, csipesz Rajzos ábrák készítése, gyümölcsös ételek készítése	Legyen gyakorlott a vizsgáló eszközök kiválasztásában, alkalmazásában.	
	2.		A gyümölcsöskert növényei	Szilvafa, almafa, diófa, szőlő lombhullató, fásszár, csonthéjas termés, magházas termés, bogyótermés	Ismerje a gyümölcsöskert gyakori növényeit, a növények fejlődését. Legyen képes rendszerezni a növényeket jellemző részei alapján. Tudja tapasztalatait szóban, írásban, rajzban rögzíteni.	
	3.		A gyümölcsök szerepe az ember táplálkozásában	gyümölcsfogyasztás, tartósítás		
	4.		Haszonállatok. Az állatok háziatartása	Olvasmány feldolgozása Ismeretterjesztő kiadványokban búvárkodás, rajzos ábrák készítése őseember, mamut, ősbivaly, vadkecske, vadló, vaddisznó, rackanyáj, mangalica, magyar szürkemarha		
	5.		Háziállatok A szarvasmarha	Megfigyelések végzése adott szempontok alapján a valóságban, filmekről, képeken Tapasztalatok lejegyzése írásban, rajzban Termékek kóstolása		
3–4.	6.			Szőr, bőr, ecset vizsgálata nagyítóval bika, tehén, borjú, párosujjú patás, növényevő, kérődző, gerinces, emlős, hasznosítása: tej, hús, szőr, bőr, faggyú, csont		
	7.		A sertés	Tevékenységek mint a szarvasmarha feldolgozásánál párosujjú patás, gerinces, emlős, mindenevő felhasználás: húsa, zsírja, szőre, bőre, csontja		
	8.			állattartás, gondozás		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
3–4.	9.		Baromfi A házityúk, a házi kacsa, a házi lúd	Tanulmányi séta. Videofilm megtekintése, képek, fotók megfigyelése. Összehasonlítás, elemzés. Testrészek grafikus ábrázolása.		
	10.			Tapasztalatok megfogalmazása szóban, írásban. Tollak, tojások megfigyelése. Összehasonlítás, nagyító használata. Baromfiból készült ételek gyűjtése.		
5–6.	11.			Madár, kaparóláb, úszóhártyás láb, gerinces, tojással szaporodik, fészekhagyó. Táplálkozásuk, csórtípusok, hasznosításuk. Állattartás, gondozás		
	12.		A ló	Az olvasmány feldolgozása. Ismeretek bővítése könyvekből. Film megtekintése nagyüzemi állattartás, az ember gondozó munkája, állatvédelmi törvény		
	13.		A ház körül élő állatok A kutya	Ismeretek gyűjtése könyvekből, újságokból, lexikonokból. Tapasztalatok rendszerezése, megfogalmazása szóban, lejegyzése írásban, rajzban		
	14.			Történetek gyűjtése a kutyák és macskák életéből Tablók készítése házasítás, tarajos zápfog, húsevő, ujjon járó, gerinces, emlős, védőoltás, kutya fajták Kutyatartás		
	15.		A macska	húsevő, ragadozó, gerinces, emlős, ujjon járó, bajuszserték, macskafajták, macskatartás		
	7–8.		16. 17.	Az egér		
18.			Rovarok a ház körül A háziléggy	Megfigyelések végzése Vizsgálódások kézi nagyítóval Tapasztalatok lejegyzése írásban, rajzban rovar, testrészek: fej, tor, potroh; 3 pár láb, hártyás szárny, petével szaporodik, védekezés ellene		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés	
7–8.	19.		A keresztespók	pók, négy pár láb (ízelt), fejtor, potroh, csáprágó, méregszívás, pókfajták	Legyen gyakorlott a vizsgáló eszközök kiválasztásában, alkalmazásában. Tudja tapasztalatait szóban, írásban, rajzban rögzíteni. Ismerje és tudja jellemezni a tanult állatok testfelépítését, kültakaróját, életmódját, táplálkozását szempontok szerint. Fedezze fel – irányítás mellett – a testfelépítés életmód kapcsolatokat. Tudja nagyobb csoportokba rendezni a tanult állatokat adott szempontok szerint (gerinces, emlős, madár, rovar, lábtípus, táplálkozás). Ismerje az ember felelősségét az állatok gondozásában.		
	20.		A házi méh	mézkóstolás rovar, három pár ízelt láb, két hártás szárny, mézhólyag, nyaló szájszerv, fullánk család: anya, herék, dolgozók petével szaporodik, viaszsejt, lép, méz			
	21.		Méhek élete	Olvasmány feldolgozása			
9–10.	22.		A gyümölcsöskert kártevője: a cserebogár	ízeltlábú, rovar, bogár kemény fedőszárny fejlődése, kártevése védekezés	Tudja nagyobb csoportokba rendezni a tanult állatokat adott szempontok szerint (gerinces, emlős, madár, rovar, lábtípus, táplálkozás). Ismerje az ember felelősségét az állatok gondozásában.		
	23.		A szántóföld	Tanulmányi séták, megfigyelések végzése adott szempontok szerint. Filmek megtekintése, képek rendezése, összehasonlítások végzése. Tablókészítés. Termésgyűjtemény összeállítása. Kézi nagyítóval vizsgálódások. Ételek készítése, kóstolása. Talajművelés ősszel, tavasszal; tapasztalatok lejegyzése írásban, rajzban			
	24.		A búza	Bojtos gyökérzet, üreges bütykös szalmaszár, kalász szemtermés felhasználása			
	25.		Gabonafélék	rizs, árpa, rozs, zab gabonafélék, felhasználásuk emberi táplálkozás, takarmányozás, ipari felhasználás			
	11–12.		26.	A kukorica			bojtos gyökérzet, erős, tömött szár bütyökkel, kukorica cső, szemtermés, zöldtakarmány, emberi táplálék, kukorica növény gondozása, öntözés
27–28.							
29–30.			Egyéb szántóföldi növények	napraforgó, burgonya, cukorrépa morfológiai jegyeik, fejlődésük, felhasználásuk	Ismerje a tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságait, tudja felsorolni.		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
13–14.	31–32.		Paradicsom, paprika	A zöldségeskert élete tavasztól őszig, talajművelés, főgyökérzet, lágy szár, bogyótermés, egynyári növény termesztésük, felhasználásuk, tartósításuk	Ismerje a zöldségeskert és a szántóföld gyakori növényeit. Ismerje a növények fejlődését, változásait a szaporodástól a betakarításig. Legyen képes rendszerezni a növényeket jellemző részeik alapján (gyökérzet, szártípus, termés). Ismerje az ember munkáját a növények termesztése során.	
	33.		A sárgarépa, petrezselyem	raktározó főgyökér, kétnyári növény, felhasználás, raktározás, tartósítás		
	34.		A fejes káposzta és rokonai	kelkáposzta, karfiol, brokkoli, kétnyári növény, felhasználása, tartósítás		
	35.		A vöröshagyma	hagymalevél, felhasználása, fejlődése		
	15–16.		36.	Ismétlés		
	37–38.	Természet-földrajzi környezetünk Az időjárás	A napsugárzás, a hőmérséklet	Folyamatos megfigyelések végzése. Megfogalmazása szóban, lejegyzése írásban, rajzban. Időjárási naptár készítése. Információk gyűjtése – időjárás jelentések értelmezése. Hőmérséklet mérése, a hőmérő, a levegő, a víz hőmérséklete, napsugárzás hatása, védekezés a káros sugarak ellen	Aktívan vegyen részt egyszerű játékos kísérletekben. Tudja tapasztalatait szóban, írásban, rajzban rögzíteni. Figyelje meg a környezetében lejátszódó időjárási jelenségeket. Ismerje a légköri jelenségeket, a szél erősségét, fajtáit, a csapadék fajtáit. Tudja, hogy az időjárás és az évszakok között összefüggés van. Tudja felsorolni az időjárás elemeit, ezek segítségével jellemezni a napi időjárást.	
	39.		A szél	Egyszerű kísérletek végzése a levegő mozgására a szél iránya, erőssége		
	40.		Veszélyes szelek Szélsőséges időjárások	Olvasmány feldolgozása Információk gyűjtése TV-ből, újságokból, filmekből		
17–18.	41–42.		Csapadékfajták	Felhők megfigyelése, csapadéknaptár készítése Rajzos ábrák készítése, kísérletek végzése, meteorológiai jelek értelmezése. A víz körforgása Csapadékfajták: eső, hó, jég, havas eső, jégdara		
	43.		Érdekességek a csapadékról	Olvasmány feldolgozása, értelmezése		
		44–45.	Földrajzi ismeretek alapozása Tájékozódási ismeretek	Tájékozódási ismeretek	Játékos tájékozódási gyakorlatok végzése a tanteremben, szabadban. Helyzetek meghatározása, viszonyítások, mozgásváltozások, helyzet, hely értelmezése	Aktívan vegyen részt játékos kísérletekben.
19–20.	46.					

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
19–20.	47–48.		Tájékozódás iránytűvel	Tájékozódási gyakorlatok a szabadban, iránytű használata Fő és mellék világtájak, jelük	Végezzen önállóan méréseket. Tudja használni az iránytűt. Tudja tapasztalatait szóban, írásban, rajzban rögzíteni. Tudja felsorolni és kijelölni a fő világtájakat a valóságban és a térképen.	
	49.		A térkép története	Olvasmány feldolgozása		
	50. 51.		A valóság és a térkép	Légi felvételek értelmezése A valóság ábrázolása a homokasztalon, terepasztalon		
21–22.	52–53.		Készítsünk együtt térképet	Vázlatrajz készítése, iránytű használata, égtájak kijelölése, viszonyítások meghatározása Kicsinyítés, felülnézet, ismerkedés az atlással, alaprajz, térképvázlat		
23–24.	54–55.		A felszíni formák	Információk gyűjtése kiránduláson, filmekről, képekről, különböző felszíni formákról és a szárazföld vizeiről Képek gyűjtése; album, tabló készítése; homokasztalon arányosan különböző felszíni formák készítése, megnevezése Tájékozódás domború térképen Domborzat, síkság, alföld, domb, dombság, domboldal, dombtető, hegy, hegység, hegytető, hegycsúcs, völgy, medence, hegyoldal, középhegység, magashegység		
	56.					
	57–58.		A szárazföld vizei	Térképvázlatok készítése folyóvíz, állóvíz, mellékfolyók, sziget, ér, csermely, patak, folyó, folyam, édesvíz, tengervíz		
	59.		A felszín alatti vizek	Olvasmány feldolgozása, értelmezése vízzáró réteg, forrásvíz, barlangok, ásványvizek		
	60.		Vizeink tisztasága, szennyezettsége	Kirándulás, tanulmányi séta, megfigyelések, vizsgálatok végzése. Felelősségérzet kialakítása, a víz élővilágának megőrzése. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzban. Víz tisztítás, szennyvízelvezetés, természetes vizek		
25–26.	61.					

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
25–26.	62–63.		A felszín ábrázolása a térképen	Homokasztalon különböző felszíni formák építése, közutak, vasutak, települések jelölése, összehasonlítása a térkép ábrázolásával. Színek, jelek, magassági számok értelmezése. A főfolyó, mellékfolyó, a tó, a mocsár, a víztározó ábrázolása; a valóság összehasonlítása a térképpel A határ, a település, a közlekedés, az ipar térképjelei	Ismerje a színek jelentését a térképen. Tudjon következtetni a térkép színeiről, a magassági számokból a felszínre. Vegyen részt különböző térképeken végzett megfigyelésekben.	
	64–65.		Hazánk tájai és ábrázolása a térképen	Filmek megtekintése, olvasmányok feldolgozása Közigazgatási térkép: országhatár, megyék, megyeszékhelyek, főváros, Budapest		
27–28.	66–67.		Hazánk tájai	Filmek feldolgozása, képek gyűjtése, tablókészítés Alföld, Kisalföld, Dunántúli középhegység, Alpokalja, Dunántúli-dombság, Mecsek, Duna, Tisza, Balaton		
	68–69.		Tájékozódás a térképen	Tájékozódás hazánk domború térképén, természetföldrajzi síktérképen, gyakorló feladatok végzése Színek, magassági számok értelmezése, használat Hazai tájak megformálása homokasztalon		
	70.		Utazzunk együtt A Dunántúli-dombokon	Olvasmány feldolgozása, értelmezése Tablókészítés a nevezetességekről		
29–30.	71.		Természetföldrajzi területek az Alföldön	Olvasmány feldolgozása, film megtekintése	Aktívan vegyen részt egyszerű játékos kísérletekben. Végezzen fokozódó önállósággal méréseket. Legyen gyakorlott a mérőeszközök, vizsgáló eszközök kiválasztásában, alkalmazásában. Legyen képes tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíteni.	
	72.		Ismétlés, rendszerezés	Ismétlés, rendszerezés		
	73.	Az élettelen természet	Az élő és élettelen természet	Életjelenségek megfigyelése A növények fejlődése Tapasztalatok rögzítése szóban, rajzban, írásban		
	74.		Növekedés, fejlődés, mozgás, lélegzés, szaporodás, táplálkozás Élettelen anyagok: víz, talaj, kőzetek, ásványok, levegő, hőmérséklet, napfény			
	75.		Élettelen anyagok a környezetünkben	Természetes, mesterséges anyagok vizsgálata, átalakítás, csoportosítás, hasznosítás		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
31–32.	76.		Az anyagok tulajdonságai A légnemű anyag	A levegő vizsgálata érzékszervekkel Mérhetősége, tulajdonsága Egyszerű kísérletek, vizsgálódások végzése Rögzítés írásban, rajzban A levegő súlya, nyomása, illata Légnemű anyagok, gázok		
	77.		A folyékony anyagok	Egyszerű kísérletek, vizsgálódások végzése Tapasztalatok lejegyzése rajzzal, írásban Térfogat, súly, alak, szín, illat, íz tengervíz, édesvíz, mértékegység		
	78.		A szilárd anyagok	Egyszerű kísérletek végzése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, lejegyzése rajzban, írásban Halmazállapot, tömeg, alak, súly, alakítás, formálás Mérhető tulajdonságok Mérőeszközök használata		
	79–80.	Kölcsönhatások a természetben	Kölcsönhatások	Egyszerű kölcsönhatások megfigyelése, kísérletek végzése hőmérséklet, mozgás, alak, halmazállapot változásra, sűrűlódásra, térfogat és színváltozásra olvadás, olvadáspont, forrás, forráspont, párolgás, hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hőszugárzás, hőmérséklet csökkenés, fagyás, fagypon, térfogatcsökkenés, lecsapódás	Aktívan vegyen részt egyszerű játékos kísérletekben. Legyen tapasztalata a hő hatására bekövetkező változásokról. Tudja tapasztalatait szóban, rajzban, írásban rögzíteni. Tudja tűz esetén hogyan kell segítséget kérni.	
33–34.	81.	Lehűlés és felmelegedés környezetünkben	Kísérletek végzése; hőátadás, felmelegedés, lehűlés, termikus kölcsönhatás			
	82.	Az élőlények és a hőmérséklet	Megfigyelések végzése Tapasztalatok megfogalmazása Hő hatása az élőlényekre Környezethez való alkalmazkodás Az életfeltételek megváltozása Ciklikusság a természet változásaiban			
	83.	A tűz és az ember	A tűz és az ember; a tűz története, haszna és kára Beszámolók készítése			

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
33–34.	84–85.		Az égés	Egyszerű kísérletek végzése Segélykérés gyakorlása Szituációs gyakorlatok végzése éghető anyag, tűzveszélyes anyag, robbanás, égés, tűzoltók munkája		
35–36.	86–87.		Ismétlés A térképről tanultakról			
	88–89.		Ismétlés Ismeretek hazánkról			
37.	90–91.		Ismétlés Az élettelen természet			
	92–93.		Ismétlés Az élő természet			

Ének-zene

Készítette: Kaibinger Pál

A tantárgy heti óraszám: 1,5 óra/hét (az ének-zene óraszám kibővül a tánc modul óraszámával)

Éves óraszám: $37 \times 1,5 = 55$ óra

A tantárgy főbb témakörei:

A témakörökre szánt idő:		
Jeles napok dalai (karácsony, farsang, húsvét)	15 óra	23%
Évszakok dalai	7 óra	14%
Ritmusok	6 óra	12%
Más népek dalai	5 óra	10%
Új stílusú népdalok	4 óra	8%
Katonadalok	3 óra	6%
Moldvai csángó magyar népdalok	3 óra	6%
Régi stílusú, kvintváltós népdalok	2 óra	3%

Tantárgyi koncentráció

Magyar nyelv és irodalom: a népdalok tanulása, a szómagyarázat, a kifejezések értelmezése, a dalok néprajzi hátterének megbeszélése kapcsolódik a magyar nyelv és irodalom tantárgy anyagához.

Földrajz: a magyar népdalok tanítása a magyar népzenei dialektusok bemutatását is jelenti. Ez kapcsolódik Magyarország nagy tájainak, tájegységeinek a tanításához.

Rajz: változatlanul fontos szerepet játszik a zenei élmények, a zenehallgatási anyag által hordozott érzelmek kifejezése különböző rajzos technikákkal. A népi díszítőmotívumok elemzése, másolása segíti a rajzos kifejezőképesség fejlődését.

Testnevelés: az ének-zene tantárgy az ötödik osztályban kiegészül a tánc tanulás moduljával is. Ez széles teret biztosít a mozgáskészség fejlesztésének, a helyes testtartás, a nagy és finom

mobb mozgások, a kar és láb összehangolt mozgásának, a társakkal és a párral való táncolás együttműködési készségének fejlesztéséhez.

Matematika: a ritmusképzés, az új ritmusértékek tanítása és gyakorlása, a kottaolvasás és írás elvont formáinak a gyakorlása, a különböző logikai feladatok megoldása, a számkotta használata mind fejlesztőleg hat a matematikai gondolkodás különböző formáira.

Népszokások, ünnepi szertartások: a jeles napok anyagnak bemutatása, kiemelten a karácsonyi ünnepkör szokásainak megbeszélése, a dalok néprajzi hátterének bemutatása segíti a néphagyomány tanulását, tanítását.

Követelmények

Daltanulás

Törekedjenek a szép éneklés tanult szabályainak betartására, a kifejező, szép éneklésre. Vegyenek részt a dalok tanulásában, szívesen és örömmel énekeljenek, válasszanak kedvenc dalokat maguknak.

Ritmus

Legyenek képesek a tanult ritmusértékek felismerésére, megszólaltatására. Vegyenek részt az új ritmusértékek, a szinkópa és az egész hang tanulásában, gyakorlásában. Fejlődjön ritmusérzékük, memóriájuk.

Zenei írás-olvasás

Gyakorolják és erősítsék az eddig tanult ismereteket a különböző kottatípusok segítségével (számkotta, betűkotta, ötvonalas kotta, színes kotta). Gyakorolják a pótvonal írását, olvasását, használatát. Törekedjenek ismereteik önálló alkalmazására.

Zenehallgatás

Legyenek képesek zenei részletek irányított figyelmű hallgatására. Vegyenek részt a zeneművek elemzésében a megfi-

gyelési szempontok alapján. Ismerkedjenek meg a vonós és fúvós hangszerek családjával, hangzásával. Szerezzenek elemi ismereteket a barokk zene különböző alkotásainak és zeneszerzőinek körében. Ismerkedjenek meg részletesebben Vivaldi: A négy évszak című művével. Törekedjenek a többször hallott zeneművek önálló felismerésére.

Tánc

Vegyenek részt egyéni képességeik szerint a dalokhoz kapcsolódó tánclépések, mozgások, játékok és mozgásimprovizációk kivitelezésében. Törekedjenek minél nagyobb pontosságra a táncok tanulása és gyakorlása során. Fejlődjön ritmusérzékük, mozgáskultúrájuk. Ismerkedjenek meg a régi és új stílusú magyar táncok alaplépéseivel (dunántúli ugrós és csárdás lépések). Legyenek figyelmesek társaikkal szemben, fejlődjön együttműködésük társaikkal. Érezzék a mozgás örömét, válasszanak kedvenc táncokat maguknak.

Módszertani megjegyzések: a tantárgy ebben az évben kiegészül a tánc modul elemeivel, óraszámával. Ez nem jelent elkülönített táncoktatást, hanem a lépések tanítása kapcsolódik a dalok tanításához.

Szervezzünk ismétlő-összefoglaló órákat is, a tánclépések gyakorlására, a mozgások finomítására. A lépések tanítása mellett biztosítsunk lehetőséget a szabad mozgás, a mozgásimprovizáció gyakorlására is. A tantárgy további részterületei továbbra is valamennyi órán jelentkeznek. Kiemelt szerepet kap a farsangi dalok tanulása, a karácsonyi ünnepkör bemutatása és a klasszikus zenei korszakok közül a barokk kor bemutatása Vivaldi művén keresztül. Szerezzenek ismereteket a vonós és fúvós hangszerek családjáról. A hallás után történő daltanulás időnként kiegészülhet kotta alapján történő tanulással is. Új ismeretként jelentkezik a pótvonal használata. Egyre nagyobb teret kap az olvasógyakorlatokon keresztül történő tanulás is. Új ritmusérték a szinkópa és az egész hang.

Értékelés: érdemjeggyel történik.

Szempontjai:

- az éneklés pontossága, tisztasága, artikuláció, az önma-
gához mért fejlődés alapján.
- szövegtanulás és felidézés, aktivitás a dalok, táncok ta-
nulása során.
- a tanult ritmusértékek felismerése, gyakorlása, hangozta-
tása.
- tájékozódás a különböző kottarendszerek írásában, olva-
sásában.
- a többször hallott zeneművek felismerése, a zeneszer-
zőkről tanultak felidézése.

Javasolt taneszközök

Tankönyv: Maitz Mária—Pócz Gáborné: Ének-zene az ál-
talános iskola 5. osztálya számára

Nemzeti tankönyvkiadó, Budapest 98449/Mt/1.

Ritmushangszerek: dobok, ütőfa, fadob, cintányér, ko-
lomp, száncsengő, fémháromszög, csörgő-
dob, saját készítésű hangszerek.

A dalok kíséretéhez: zongora, szintetizátor, hegedű, dob,
gitár.

A játékokhoz, feladatokhoz: metallofon, furulya, ritmus- és
dallamkártyák, ötvonalas kottatábla, posztó-
kirakó, képek, fényképek, rajzok.

A zenehallgatáshoz: magnó és kazetták, CD lejátszó és
lemezek.

73

A rövidítések értelmezése a tanmenetben

R: ritmikai elemek tanítása, gyakorlása

D: dallami elemek tanítása, gyakorlása

É: éneklés, daltanulás

ZH: zenehallgatás

hét	óraszám	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények
1–2.	1.	Év eleji ismétlés, Tk. 4/1,2,3,4. R: versritmus (Vidám legény a bohóc) É: dalok ismétlése	Az eddig tanult ismeretek felidézése, ismétlése. Versritmus írása, megszólaltatása, hangszerekkel is. A tanult dalok éneklése.	Vegyen részt képességei szerint a tanult zenei, ritmikai és dallami ismeretek felidezésében, ismétlésében.
	2.	R: ritmuskiegészítés D: éneklés kottáról, Tk. 5/1,2,3. É: új: Szellő zúg távol... Tk. 3. old. Sorszerkezet jelölés betűkkel	Ismert dalok ritmusának kiegészítése. Éneklés ritmusnévvel is. Kézjelek, ötvonalas kotta ismétlése. A dal sorszerkezete, betűkkel jelölve (AABBv)	Idézz fel eddig tanult ismereteit. Szerezzen ismereteket a dalok sorszerkezetének elemzésében, jelölésében.
	3.	R: versritmus (Jár az óra) I. Katonadalok É: katonadalok ismétlése új: Most szép lenni... Tánclépések a dalhoz. Tk. 9/1,2,3. A hajlítás, Tk. 9/4.	Versritmus írása, megszólaltatása, hangszerekkel is. A verbunkos, szómagyarázat, éneklés osztatóval. Tánclépések a dalhoz. A hajlítás jele, szerepe.	Ismerje meg a verbunkos dallam fogalmát, jelentését. Ismerkedjen meg a hajlítás jelével, szerepével. Vegyen részt a közös tánc tanulásában.
3–4.	4.	R: ritmusjátékok, Tk. 6/1. és 10/3. D: éneklés kottáról, Tk. 5/4,5. É: új: Föl, föl vitézek... Menetelés, mozgások a dalhoz Zh: Klapka-induló	Ritmusvisszhang, ritmus továbbítása, vers ritmusa. Dalfelismerés ötvonalas kotta alapján. Különböző mozgások, térformák a dal éneklése közben. Az induló.	Vegyen részt a közös játékokban, megszólaltatásban. Idézz fel és használja eddig tanult ismereteit. Szerezzen ismereteket az induló fogalmáról. Vegyen részt a közös mozgásos játékokban.
	5.	R: ritmusjátékok, Tk. 6/2,3,4. É: dalismétlés. Táncok, mozgások ismétlése Zh: fúvós hangszerek, fúvós zenekar hangja	Ritmusolvasás, ütemvonalak jelölése kettes és négyes ütemben. Az eddigi tánclépések, mozgások gyakorlása, ismétlése. A fúvós hangszerek családja, hangzása.	Fejlődjön ritmusérzéke. Vegyen részt figyelemmel az eddig tanult lépések, mozgások gyakorlásában. Szerezzen elemi ismereteket a fúvós hangszerekről.
	6.	R: kétszólamú ritmusgyakorlat D: dalfelismerés kottáról II. Őszi dalok É: új: Hull a szilva... tánclépések is, Tk. 13/1,2,3. Zh: fúvós hangszerek, fúvós zenekar, Tk. 10/1,2.	Két szólam ütőhangszerekkel is. Ismert dal részlete betű- és számkottán. Szómagyarázat, osztatós éneklés, a hajlítás gyakorlása. Tánclépések a dalhoz.	Vegyen részt figyelemmel a kétszólamú gyakorlatban. Használja eddigi ismereteit a betű- és számkották esetében is. Vegyen részt aktívan a dal tanulásában, a közös táncban.
5–6.	7.	R: ritmuskiegészítés, Tk. 9/5. A szinkópa, Tk. 15/1,2,3,4. É: dalok ismétlése Az eddig tanult táncok gyakorlása, ismétlése	Ismert dalok ritmusának kiegészítése, éneklés ritmusnévvel is. A szinkópa: neve, jele, értéke. Tánclépések ismétlése.	Fejlődjön ritmusérzéke. Szerezzen ismereteket a szinkópa ritmusáról. Helyezze el az eddig tanultak rendszerében. Vegyen részt figyelemmel a tánclépések gyakorlásában, ismétlésében.
	8.	R: az új ritmusérték gyakorlása, Tk./1,2,3a. É: új: Szántottam gyöppöt Éneklés ritmuskísérettel is	Gyakorolja a szinkópa írását, megszólaltatását. A párosító ismétlése, szinkópás dal tanulása.	Erősítse meg a szinkópáról tanult ismereteit. Törekedjen tiszta, kultúrált éneklésre.

hét	óraszám	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények
	9.	R: gyakorlás, Tk. 16/3b,4,5. É: dalisméltés szinkópával D: rejtvény, Tk. 17. old. Tánclépések tanulása Zh: vonós hangszerek	Gyakorolja a szinkópa írását, megszólaltatását. Új lépések tanulása: ugrós tánc: dobogó, cifra, bokázó. A vonós hangszerek családja, hangja.	Erősítse meg a szinkópáról tanult ismereteit. Vegyen részt figyelemmel az új lépések tanulásában, gyakorlásában. Ismerje meg a vonós hangszerek hangját, hangzását, képét.
7–8.	10.	R: ritmusjátékok, tánc, Tk. 14/2,1. É: új: Érik a szőlő... Tk. 11/1,2,3. Zh: őszi zenék, vonósnégyes. Rajzolás zenére, Tk. 14/3.	Ritmushoz szöveg írása. Tánclépések tanult dalhoz. Szómagyarázat, osztinatos éneklés. A kvintváltó fogalma. A vonósnégyes hangszerei, hangzása. Őszi kép rajzolása.	Fejlődjön kreativitása, mozgása. Vegyen részt figyelemmel a lépések fűzésében. Ismerje meg a kvintváltó fogalmát, jelölését és a vonósnégyes hangszereit, hangzását.
	11.	R: kétszólamú ritmusgyakorlat, Tk. 13/4. É: új: Győri kanász... Tánclépések a dalhoz Zh: népi vonósenekar hangja, hangzása	Két szólam hangszerekkel is. Kvintváltó-ereszkedő népdal tanulása. Ugrós lépések a dalhoz. A népi vonósenekar hangzása.	Fejlődjön ritmusérzéke. Erősítse ismereteit a kvintváltó fogalmáról. Tánclépések a dalhoz. A népi vonósenekar.
	12.	R: vers ritmusa: (Volt egyszer egy egérke) D: dalfelismerés kottáról É: dalisméltés tánclépésekkel Zh: Bach: Air, a vonósenekar hangzása	Szinkópás vers ritmusa, rák, kánon is. Dalcímek és kották összekötése. Az eddig tanult lépések fűzése. Megemlékezés a Halottak napjáról. A vonósenekar hangszerei, hangzása.	Gyakorolja a szinkópát, kánonban is. Használja alkotóan eddig tanult ismereteit. Fejlődjön mozgáskultúrája, együttműködése a társakkal.
9–10.	13.	R: vers ritmusa: (Fűszálon, levélen...) III. Új stílusú népdalok É: új: Madárka, madárka, Tk. 19/1,2,3,4,5. Zh: Kodály: Mátrai képek; Madárka, madárka, Tk. 19/6.	Szinkópás vers ritmusa, hangszerekkel is. Szómagyarázat, hajlítások, a dal ritmusa, szerkezete. Az új stílus jegye: visszatérő szerkezet. A vegyeskar hangzása.	Gyakorolja a szinkópát, hangszerekkel is. Szerezzen ismereteket az új stílusú magyar népdalok köréről. Ismerkedjen meg a visszatérő szerkezettel. Hallgassa figyelemmel a kórust, hangzását, szólamait, a népdal feldolgozását.
	14.	R: ritmusdominó D: kézjelek, dallamkirakó, Tk. 21/6,7. É: új: Sej a tari réten... Zh: Kodály: Mátrai képek Sej a tari réten... Olvasmány Kodály Zoltánról, Tk. 20. old.	Ritmusdominó-játék, hangszerekkel is. Dallamalkotás kézjelekkel, a dallam leírása ötvonalas rendszerben. A vegyeskar hangzása. Kodály Zoltán élete.	Hallgassa figyelemmel a kórust, hangzását, szólamait, a népdal feldolgozását. Szerezzen ismereteket Kodály Zoltán életéről, munkásságáról.
	15.	R: vers ritmusa (Ki kopog?), ütemvonalak pótlása, kettes és hármas ütemben É: dalisméltés Zh: Mátrai képek, ismétlés, összefoglalás	Szinkópás vers ritmusa, differenciált megszólaltatással. Kodály élete, ismétlés. Mátrai képek, összefoglalás.	Gyakorolja a szinkópát, hangszerekkel is. Foglalja össze a Kodály Zoltán életéről tanultakat. Hallgassa figyelemmel a kórust.

hét	óraszám	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények
11–12.	16.	D: dalfelismerés számkotta alapján É: új: Erdő, erdő, de magos... Tk. 23/1,2,3,4. Zh: Vivaldi: A négy évszak, Ősz 3. tétel Vivaldi élete, a vonószeneke hangzása	Tanult ötfokú dalok felismerése számkottáról. Szómagyarázat, szerkezet, osztatós éneklés. Vivaldi élete, a vonószeneke hangzása, hangszerei. A négy évszak keletkezése, részei. Ősz.	Ismételje át az ötfokú hangsor hangjait. Szerezzen ismereteket Vivaldi életéről, koráról, műveiről, munkásságáról. Figyelje meg a vonószeneke hangzását, az őszi kép tartalmát.
	17.	R: kétszólamú gyakorlat D: tanult dalok csoportosítása É: dalisméltés, tánclépések gyakorlása Zh: Vivaldi: Ősz 3. Isméltés	Két szólam szinkópával. Csoportosítás: szinkópás dalok, kvintváltós dalok. Az idén tanult lépések gyakorlása. A tétel újbóli meghallgatása, elemzése.	Ismerje fel a szinkópát és a kvintváltót a dalokban is. Fejlődjön mozgása, ritmusérzéke. Erősítse ismereteit A négy évszokról tanultak terén.
	18.	R: ritmusjáték, Tk. 24/2. É: új: Csillagok, csillagok... Tk. 25/1,2,3,4. Tánclépések a dalhoz	Kérdés-válasz hangszerekkel is. Osztatós, sorszerkezet, éneklés váltott hangerővel. Kétlépéses csárdás-tánc.	Tudjon ritmikai kérdésre válasz írni, szinkópával. Törekedjen a tiszta, kultúralt éneklésre. Fejlődjön mozgáskultúrája.
13–14.	19.	R: ritmuskánon, ritmusdiktálás É: dalisméltés Tánclépések gyakorlása	Ritmussyakorlatok szinkópával. Közös tánc, a csárdás gyakorlása, lépések fűzése.	Törekedjen önállóságra a szinkópa felismerése és írása terén. Fejlődjön mozgáskultúrája, együttműködése a társakkal.
	20.	R: a szinkópa gyakorlása D: betű- és ötvonalas kotta javítása IV. Téli ünnepek É: Mikulás dalok isméltése, Tk. 25/lap alja	Váltott kézzel dobolás. Hibás kották javítása. Dalfelismerés betűkottáról.	Fejlődjön differenciált figyelme. Vegyen részt aktívan a közös dalfelismerésben.
	21.	R: az egész hang tanulása, Tk. 26/1. D: dalfelismerés különböző kották alapján É: új: Karácsonyi bölcsődal Zh: Vivaldi: A négy évszak, Tél 2. tétel	Az egész hang tanulása, értéke, jele, neve. Karácsonyi dalok felismerése kottákról. Karácsonyi dal tanulása. Téli zene hallgatása, elemzése.	Szerezzen ismereteket az új ritmusértékről és szünetéről. Törekedjen a pontos, szép éneklésre. Törekedjen a zenehallgatás szabályainak betartására.
15–16.	22.	R: vers ritmusa (Károkatonai téli dala) É: új: Csordapásztorok... Zh: Tél 3. tétel	Téli vers ritmusa, megszólaltatás egész hanggal is. Karácsonyi népének tanulása. Téli zene hallgatása, elemzése.	Gyakorolja az új ritmusértéket hangszerekkel is. Törekedjen a dal kifejező megszólaltatására, a zenehallgatás szabályainak betartására.
	23.	D: olvasógyakorlat betűkottán É: karácsonyi dalok isméltése, Tk. 28/lap közepe Zh: Tél 2. 3. tétel, isméltés	Regösének tanulása betűkotta alapján. Tervezz karácsonyi képeslapot!	Használja fel ismereteit az új dal tanulása közben. Fejlődjön kreativitása, esztétikai érzéke. Törekedjen a többször hallott részletek felismerésére.
	24.	Karácsonyi óra: népszokások, karácsonyi dalok Zh: Handel: Halleluja-kórus; Corelli: Karácsonyi concerto (részletek)	A karácsonyi ünnepkör főbb szokásainak bemutatása, közös daléneklés. Karácsonyi barokk zenék hallgatása.	Ismerkedjen meg a szokáskör főbb elemeivel, gyakorolja a közös, hangulatos éneklést. Kövesse figyelemmel a zenék bemutatását.

hét	óraszám	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények
17–18.	25.	R: vers ritmusa D: dallamkitalálás és Tk. 29/3. V. Farsangi dalok É: dalisméltés, farsangi dalok tánc lépésekkel Zh: isméltés	Csúfolódó versek ritmusa, hangszerekkel is. Dallam kitalálása a versekhez, leírni ötvonalas kottába. Dalcímek és képek összekötése. Tánc lépések isméltése, összekapcsolása.	Használja tanult ismereteit, fejlődjön kreativitása, fantáziája. Vegyen részt aktívan a dalok, táncok felidézésében.
	26.	R: ritmusjáték, Tk. 29/2. D: a pótvonal használata. Ismert dal kottája pótvonal használatával É: új: Három szabó legények... Tánc lépések a dalhoz Zh: e dal feldolgozása	Ritmusok és dalcímek összekötése. A pótvonal helye, jele, szerepe. Írásának gyakorlása. Szómagyarázat, szerkezet. Karakteres mozgások a dalhoz.	Ismerkedjen meg a pótvonal fogalmával, jelölésével, szerepével. Mozdás- és ritmusfejlesztés, térbeli mozgás, improvizatív játékok.
	27.	R: kétszólamú gyakorlat, Tk. 29/5. D: olvasógyakorlat pótvonallal, Tk. 29/4. É: új: A rátóti legények... Tánc lépések a dalhoz Zh: e dal feldolgozása	Kétszólam szinkópával és egész hang értékkel. Ötfokú dallam, kottairás betűből ötvonalas kottába pótvonallal. Visszatérő szerkezet, kvintváltó. Csárdás motívumok fűzése.	Erősítse meg az új ritmusértékről és a pótvonalról tanult ismereteit. Idézz fel az új stílusról tanult ismereteit. Csárdás lépések: séta, rida, félfordulás, ezek fűzése.
19–20.	28.	R: versritmus (Az én apám vízimolnár), ritmuskártyák rendezése D: a pótvonal írásának gyakorlása, ismert dal kottáján É: dalisméltés mikrofon-játékkal Tánc lépések gyakorlása Zh: Bach: Badienerie	Változó tempójú vers megszólaltatása, hangszerekkel is. Hull a szilva... ritmuskártyáinak rendezése. A pótvonal használatának gyakorlása. Csárdás és ugros motívumok isméltése. A barokk zenei világa.	Fejlődjen figyelme, ritmusérzéke. Gyakorolja a pótvonal használatát. Ügyesedjen mozgása, a párral való együtt-táncolása. Figyelje meg a humor kifejezését Bach zenéjében.
	29.	D: dalisméltés, Tk. 30/1. É: új: Ugyan, édes komámasszony... Tánc lépések, mozgások a dalhoz	Dalfelismerés kézjelek és kották alapján. Szómagyarázat, szerkezet (dúr kvintváltó). Karakteres mozgások a dalhoz.	Fejlődjen zenei hallása. Szerezzen ismereteket a dúr-kvintváltós dalról. Mozdásimprovizáció, a tanult motívumok alapján.
	30.	R: ritmusjátékok, Tk. 31/3,4. É: dalisméltés, Tk. 31/2 Új: Összegyűltek... Tk. 39/1,2,3,4,5. Zh: Bárdos: Magos a rutafa...	Kétszólam szinkópával, ütemmutatók jelzése. Kánonok éneklése. Szómagyarázat, sorszerkezet elemzés. A zászlós ti és szünete. Játék és mozgások a dalhoz. A dal feldolgozásának meghallgatása.	Törekedjen a szinkópa pontos megszólaltatására, jelölésére. Ismerkedjen meg a zászlós ti és szünete jelével, értékével. Hallgassa figyelemmel a zenét, elemezze a megfigyelési szempontok alapján.
21–22.	31.	D: dallamalkotás és írás, Tk. 39/6. É: új: Feleségem olyan tiszta... Rajzolás a dal tartalma alapján Zh: Handel: Vizizene, valamelyik tánc tétel Tánc lépések kitalálása	Dallamok alkotása adott hangokból. Leírása ötvonalas kottába. Szómagyarázat, sorszerkezet-elemzés. Rajzolás. Barokk tánc tétel hallgatása.	Fejlődjen kreativitása, törekedjen önállóságra a dallam írásakor. Hallgassa figyelemmel a zenét, elemezze a megfigyelési szempontok alapján.

hét	óraszám	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények
	32.	R: hiányzó ütemek pótlása (Feleségem... Ugyan édes...) É: új: Úgy tetszik, hogy... Zh: Handel: Vizizene, valamelyik táncjáték. Tánclelések kitalálása.	Ismert dalok hiányos kottájának kiegészítése, éneklés ritmusnévvel is. Szómagyarázat, hangulat, szerkezet-elemzés. Barokk táncjáték hallgatása. Tánclelések rögtönzése.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Vegyen részt a dal elemzésében, a tánclelések rögtönzött előadásában.
	33.	D: dalfelismerés kottáról, Tk. 33/1,2,3. É: új: Kerek a káposzta... Tánclelések a dalhoz Zh: Apór Lázár tánca	Hiányzó hangok pótlása, éneklés kézjelekről, ötvo-nalas kottáról. Szómagyarázat, tánclelések a dalhoz, zenéhez.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Vegyen részt a dal elemzésében, a tánclelések előadásában.
23–24.	34.	D: dalfelismerés kották alapján É: dalisméltés tánclelésekkel	Kották és dalcímek összekötése, a farsangi dalok összefoglalása. Dalisméltés tánclelésekkel.	Foglalja össze a farsangi dalokról tanultakat. Vegyen részt aktívan a közös éneklésben és táncban.
	35.	R: ritmuslánc É: új: Én elmentem a vásárra... Tk. 43/1,2,3. Zh: e dal feldolgozása	Tapsolás egyre hosszabb sorokkal. Osztinato, szómagyarázat, játék a dalhoz.	Ismerkedjen meg a láncritmus fogalmával. Alkalmazza ismereteit az új dal esetében is.
	36.	R: ritmuslánc dallammal is D: dalfelismerés kottáról É: dalisméltés Tánclelések ismétlése	A múlt órai játék folytatása, dallam írása is hozzá. Egérrágtat kották. Tánclelések ismétlése.	Erősítse ismereteit a lánc- motívumokról tanultak terén. Fejlődjön mozgása, együttműködése a párral.
25–26.	37.	D: dallamkártyák rendezése (Sándor napján...) É: új: Este van már... Tk. 35/1,2,3. Zh: Kodály: Esti dal Rajzolás és zenehallgatás, Tk. 35/6.	Tavaszi dal sorai betűkottán, kevert sorrendben. Szómagyarázat, szerkezet elemzés. A vegyeskar hangzása, a mű hangulata. Rajzolás zenére.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Vegyen részt aktívan a dal feldolgozásában. Idézz fel tanult ismereteit, fejezze ki érzéseit szabatosan, pontosan.
	38.	D: kották írása-olvasása, Tk. 35/4,5. VI. Tavasz dalok É: új: Zöld erdőbe... Tk. 44/2,3. Zh: Kodály: Zöld erdőbe...	Éneklés kézjelekről, ötvo-nalas kotta átírása betűkottára. Szómagyarázat, osztinato. A női kar hangzása, a mű dinamikai felépítése.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Figyelje meg a női kar hangzását, a kórusmű dinamikai felépítését.
	39.	R: ritmusjátékok, Tk. 45/2,1. D: olvasógyakorlat, Tk. 45/3. É: katonadalok ismétlése új: Jól van dolga... Megemlékezés márc. 15-éről	Ritmuskérdés és válasz. Dalhoz ritmuskíséret írása, megszólaltatása. Tripodikus hétfokú olvasógyakorlat. Szómagyarázat, szerkezet, ünnepi megemlékezés.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Erősödjön jártassága a kottaolvasás terén. Idézz fel a forradalomról tanult ismereteit.

hét	óraszám	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények
27–28.	40.	R: vers ritmusa (Anya mos...) D: dallamalkotás, Tk. 45/4. VII. Moldvai csángó népdalok É: új: Tavaszi szél... Tk. 50/2,3,4; 51/1,2,4. Zh: Vivaldi: A négy évszak, Tavasz 1. tétel	Szinkópás vers ritmusának leírása, megszólaltatása. Dallamalkotás adott hangokból. Szómagyarázat, osztinato, hajlítások, ritmusértékek keresése, váltott éneklés.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Idézz fel tanult ismereteit. Hallgassa figyelemmel a zenét, elemezze a megfigyelési szempontok alapján.
	41.	R: ritmusjáték, Tk. 51/3. D: dallamalkotás, Tk. 37/2. É: állatokról szóló dalok ismétlése, Tk. 37/3. új: Cserreg-berreg a legyecské... Zh: Tavasz 1. tétel, ismétlés	Ritmuskérdés és válasz szinkópával. Dallam írása ritmushoz. Szómagyarázat, elemzés, éneklés osztinatoval. A vonószeneke hangzása, hangszerei.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Idézz fel Vivaldiról és a vonószenekearról tanultakat.
	42.	R: vers ritmusa, Tk. 43/5 É: új: Ha folyóvíz volnék Olvasmány Bartók Béla életéről, Tk. 36. old. Zh: Bartók: Gyermekeknek, részletek	Szinkópás vers ritmusa, a végén dallammal is. Szómagyarázat, sorszerkezet, szinkópák kiemelése a dalból. Megemlékezés Bartók születésnapjáról.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Vegyen részt a dal elemzésében, pontos megszólaltatásában. Szerezzen ismereteket Bartók életéről, hallgasson ismerős részleteket a Gyermekeknek sorozatból.
29–30.	43.	R: vers ritmusa (Hóvirág, ibolya...) D: betűkotta, Tk. 40/3. É: tavaszi dalok ismétlése, megemlékezés a húsvéti ünnepkörrel	Tavaszi vers ritmusa, hangszerekkel is. Dallam írása hozzá adott hangokból. Hiányos betűkotta kiegészítése. Húsvéti népszokások megismerése.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Fejlődjön kreativitása, zenei hallása, muzikálitása. Idézz fel ismereteit a húsvéti ünnepkörrel.
	44.	D: kézjelek, betűkotta, Tk. 41/1,2. É: dalismétlés, tánclépések ismétlése	Éneklés kézjelekről és betűkottáról. Írása ötvonalas kottába. A tanult lépések ismétlése, gyakorlása.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Ügyesedjen a mozgása, idézz fel az idén tanult lépéseket, mozgásokat.
	45.	D: dalfelismerés kottákról, Tk. 47/1,2. É: anyák napi dalok ismétlése, Tk. 53. old.	Dalok felismerése és éneklése kották alapján. Megemlékezés anyák napjáról.	Használja tanult ismereteit önállóságra törekedve. Vegyen részt aktívan az ünnepi óra munkájában.
31–32.	46.	D: dallam rákja és tükre is VIII. Más népek dalai É: új: Tekereg az út... Votják népdal tanulása Rejtvény, Tk. 55. old. Zh: Vivaldi: A négy évszak, Nyár 2. tétel	Betűkottás dallam rákban és tükörben is énekelve. Rokon népek dalai. Szómagyarázat, sorszerkezet, éneklés hangszerkísérettel is. A vonószeneke hangzása.	Idézz fel a rák- és tükördallamról tanult ismereteit. Ismételd át, amit a rokon népekről tanult a történelem rákon. Vegyen részt aktívan a zene elemzésében.
	47.	R: játék ritmuskártyákkal É: új: János bácsi, francia kánon Zh: Vivaldi: Nyár 3. tétel	Számold a kártyákat a felhangzás sorrendjében! Éneklés kánonban is. A nyári vihar zenei ábrázolása, bemutatása.	Fejlődjön memóriája, figyelme, ritmusérzéke. Vegyen részt a kánon éneklésében, a zene elemzésében.

hét	óraszám	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények
	48.	D: az alsó ti ismétlése, Tk. 52/1,2,3,4. É: új: Dúli-dúla, szlovák kánon Zh: Vivaldi, összefoglalás	Dalfelismerés betűkottáról. Éneklés kánonban is. A tanult ismeretek összefoglalása.	Ismételje át a szolmizációról tanultakat. Vegyen részt a kánon éneklésében. Idézzze fel Vivaldiról tanult ismereteit.
33–34.	49.	D: dallamkártyák rendezése (Kinyílt a rózsza) É: új: Balalajka-kánon Zh: Vivaldi ismétlése	Ismert dal sorainak rendezése. Éneklés kánonban is. A tanult ismeretek összefoglalása.	Fejlődjön muzikalitása. Vegyen részt a kánon éneklésében. Idézzze fel A négy évszokról tanultakat.
	50.	D: éneklés ötvonallas kottáról, Tk. 60/1. É: új: Anikó, cseh népdal Zh: Vivaldi ismétlése	Dallam éneklése ötvonallas kotta alapján, átírni betűkottába is. A tanult ismeretek összefoglalása.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Foglalja össze tanult ismereteit.
	51.	D: éneklés betűkottáról, Tk. 60/2. É: dalismétlés, tánclépések ismétlése	Olvasógyakorlat éneklése betűkottáról, átírni ötvonallas kottába is. A tanult ismeretek, tánclépések felidézése.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Foglalja össze tanult ismereteit.
35–36.	52.	R: ritmuskártyák É: új: Üdvözlünk téged... Tk. 55/1,2. Zh: reneszánsz tánczenék hallgatása, tánclépésekkel	Ritmusalkotás kártyák segítségével. Hármass ritmus, hangkészlet. Zenehallgatás és tánc.	Törekedjen ismeretei önálló használatára. Foglalja össze tanult ismereteit.
	53.	IX. Év végi ismétlés Mit tanultunk az 5. osztályban? Tk. 58-59. old.	Szolmizációs hangok, hanglépcső, dalok és kották összekötése.	Ismételje át a szolmizációról tanultakat. Törekedjen ismeretei önálló használatára.
	54.	R: a szinkópa ismétlése, Tk. 61/1,2. É: dalismétlés, tánclépések ismétlése Zh: ismétlés, Tk. 62. old.	Dalfelismerés ritmuskottáról. Idén tanult dalok ismétlése, rendezése. Tánclépések felidézése, rendezése. A zenehallgatási anyag ismétlése.	Foglalja össze tanult ismereteit. Csoportosítsa az idén tanult dalokat. Ismételve át a tánclépéseket, és a zenehallgatás anyagát.
37.	55.	Év végi ismétlés	Év végi ismétlés.	Év végi ismétlés.

Rajz és kézművesség

Készítette: Roth Pál Géza

A tantárgy heti óraszám: 2

Éves óraszám: 74

A tantárgy főbb témakörei

Vizuális nyelv

Kifejezés és képzőművészet

Vizuális kommunikáció

Tárgy- és környezetkultúra

Tecnika

Tantárgyi koncentráció

Matematika

Történelem és társadalmi ismeretek

Életvitel és gyakorlati ismeretek

Ének

Követelmények

A tanulók legyenek képesek az egyszerűbb vizuális problémákat felismerni, ismereteiket ennek megoldására mozgósítani, segítséggel tudják új problémák elemzését és megoldását elvégezni. Legyenek képesek a vizuális nyelv ismert elemeit alkalmazni, kifejezésük legyen a képességeikhez mértén kreatív és egyéni.

Ábrázolási és kifejezési feladatokban alkalmazzák helyesen a foltot, vonalat, felületet, mint vizuális alapjeleket.

Ismerjék az egyensúly, a felületkitöltés, az arányos tömeg-elrendezés kompozíciós eszközét.

Tudjanak több elemből álló, bonyolultabb szabály mentén szerveződő ritmikus sort és felületet létrehozni.

Ismerjék a pozitív- negatív formák fogalmát, alkalmazzák azokat díszítő jellegű alkotásaikban.

Fejlődjenek képzeik, vizuális emlékezetük – legyenek képesek jól felismerhető, arányos emberalakokat leképezni modell nélkül síkban és térben.

Tudják alkalmazni a hengeres testek ábrázolási szabályait. Ismerjék fel az erős sötét-világos kontrasztokat, tudják azok kifejezési jelentését.

Legyenek képesek bonyolultabb, több technika alkalmazásával létrehozott alkotásokat munkamegosztásban, szervezeten és megfelelő önállósággal megalkotni.

Javasolt taneszközök

egyéni rajzfelszerelés

rajzszén

vízfesték

színes tinták

tempera

enyves festék

olajfesték

ragasztó

agyag

gipsz

gyurma

só-liszt gyurma

pálcikák

huzalok

textildarabok

filc

fonalak

homokasztal

természeti anyagok (levelek, ágak, kövek stb.)

rajzlapok

kartonok

színes papírok

hullámpapír.

ecsetek

mintázóeszközök

gumihenger

edények

kézi vízporlasztó

olló

asztali lámpa.

reprodukciók

otók

videofilmek

a témákhoz kapcsolódó ismeretterjesztő kiadványok

Módszertani megjegyzések

A tanmenet több órán átívelő feladatsorokban dolgozza fel a tananyag tartalmait.

Értékelés

A tanulók értékelése több fázisban történik. Az egyéni csoportos tevékenység legkézenfekvőbb értékelése a korrek-túrába ágyazottan valósul meg. További értékelési lehetőség egyes didaktikai csomópontoknál adódik, illetve egyes órák, vagy tematikus egységek lezárásakor.

Utóbbi esetekben a frontális értékelésre is lehetőség van, ezen belül megadott szempontok alapján alkalmazni lehet a tanulói önértékelést és a társak teljesítményének kölcsönös elemzését is.

hét	óraszám	Tananyag, tevékenység	Fogalmak	Készségfejlesztés	Technika, eszköz	Megjegyzés
1.	1.	Technikai szervezés				
	2.	Festéstechnikai gyakorlatok (a tempera kezelése)	Tempera, sűrűség, hígítás, fedés	Finommotorika, megfigyelés, figyelem	Tempera	
2.	3.	Foltképzés ecsettel	Folt	Mozgáskoordináció	Tempera, enyves festék, ecset	
	4.	Foltképzés különböző eszközökkel tamponozással, nyomogatással	Nyomás, tamponozás	Mozgáskoordináció	Tempera, enyves festék, rongyok, szivacsok, gyűrt papírok, géz stb.	
3.	5.	Nyomatás természetes formákkal	Nyomatás	Kompozíciós készség	Tempera, fotóhenger, levelek	
	6.	Nyomatás termékek, gyümölcsök metszeivel	Nyomatás, metszet	Formakarakter, kompozíciós készség	Vízfesték, keményebb húsú gyümölcsök	
4.	7.	Tapéta, díszítőpapír készítése	Háttérszín, mintaszín, színeloszlás, formaeloszlás	Mozgáskoordináció, kompozíciós készség, vizuális gondolkodás	Az eddig használt anyagok és eszközök	
	8.	Nagyobb felületű tapéta készítése munkamegosztással	Munkamegosztás, munkafolyamat, ennek szakaszai	Kooperabilitás, kommunikáció	Az eddig használt anyagok és eszközök	
5.	9.	A tapéták, színes mintás díszítő felületek használata a belső terekben különböző korokban	Díszítés, hangulat, színhangulat, a helyiség funkciója	Megfigyelés, hangulati érzékenység, gondolkodás	Reprodukciók, fotók, videofelvételek	
	10.	Asszociációs gyakorlatok (tárgyatlan foltok rajzos kiegészítése felismerhető képjellel)	Asszociáció, hasonlóság, felismerhetőség, kiegészítés	Asszociáció, képzet, analízis, szintézis	Amorf foltok, lenyomatok, mintás anyagok	
6.	11.	Képjelek kifejező kompozícióba rendezése applikációval	Szereplők, történet, háttér, előtér, kompozíció	Kifejezés	Előző órai munkák, színes papírok, olló, ragasztó	
	12.	Kollázs technikával készült műalkotások szemlélése	Kollázs, kifejező eszközök	Megfigyelés, érzelmi azonosulás, esztétikai befogadás	Reprodukciók	

hét	óraszám	Tananyag, tevékenység	Fogalmak	Készségfejlesztés	Technika, eszköz	Megjegyzés
7.	13.	Formakiemelés kollázsról készült fény-másolatok átszínezése, átfestése	Forma, formahatár (kontúr), kiemelés	Formafelismerés, alak – háttér differenciálása, mozgáskoordináció	Fénymásolatok, tempera, színes tinták, vízfesték	
	14.	A vetett árnyék megfigyelése	A fény iránya, árnyék, vetett árnyék	Megfigyelés, gondolkodás: következtetés, általánosítás	Tárgyak, irányított, erős fényű lámpa	
8.	15.	Vetett árnyékok festése a már használt fénymásolatokon, az árnyék színe	Az árnyék színe	Előző	Fénymásolatok, tempera	
	16.	Alakok, tárgyak foltfestése a vetett árnyékok megjelenítésével		Előző gondolkodási működések Arányok, képzet felismerhető megjelenítése, festéstechnika	Papír, fedő festék	
9.	17.	Alakos ábrázolások vizsgálata	Testrészek arányok, irányok, helyzetek, mozdulat	Analízis, szintézis, formamegfeleltetés, formakapcsolatok-konstrukció	Reprodukciók	
	18.	Térformák egyeztetése élő modellel	Előzőek; térformák: henger, lapított henger, „tojás” forma	Előző	Hajtogatott és kasírozott papírfarmák, agyag vagy gyurma	
10.	19.	Álló alak mintázása (konstrukció előre elkészített agyag részformákból)	Mintázás	Konstrukciós, ábrázolási készség, finommotorika	Agyag	
	20.	Álló alak kötetlen mintázása	Előző	Ábrázolási készség, emlékezet, képzelet	Agyag	
11.	21.	A főbb izületek megfigyelése, a testrészek elmozdulása – tartás, mozdulat	Izület, elmozdulás, tartás, mozdulat	Megfigyelés, formaállandóság, analízis, szintézis, szabályalkotás	Élő modell	
	22.	Ülő, hajoló alakok mintázása	Egyensúly	Megfigyelés, formaállandóság, analízis, szintézis, szabályalkotás, ábrázolási készség, finommotorika	Agyag vagy plasztilin	
12.	23.	Ruházat mozgó alakokon	Feszülés, ránc	Megfigyelés, szabályalkotás	Élő modell, reprodukciók	
	24.	Drótváz készítése só-liszt gyurma szoborhoz	Szoborváz, arány	Absztrakció, arányérzék, fantázia fejlesztése	Közepesen kemény alumínium vagy réz villanydrót	

hét	óraszám	Tananyag, tevékenység	Fogalmak	Készségfejlesztés	Technika, eszköz	Megjegyzés
13.	25.	Mozdulat beállítása a vázon	Tartás, mozdulat	Absztrakció, arányérzék, fantázia fejlesztése	Közepesen kemény alumínium, vagy réz villanydrót	
	26.	Alakok mintázása drótvázra só-liszt gyurmából	Vastagság	Formaábrázolás, konstrukció, emlékezet	Só-liszt gyurma, előzően elkészített drótváz	
14.	27.	Alakok mintázása drótvázra Drótvázaz só-liszt gyurma alakok ruházatának felrakása gipszes gézből	Gipsz, géz, borítás	Ismeretbővítés, formakövetés, finommotorika	Géz, gipsz, előzőleg készült plasztikák	
	28.	Többalakos plasztikák vizsgálata	Viszonyok, egyensúly	Ismeretbővítés, megfigyelés	Reprodukciók	
15.	29.	Betlehem készítése A betlehemi történet megismertetése Betlehemek szemléltetése (szereplők, környezet, kellékek)	Betlehem, betlehemi történet, szereplők, környezet, kellékek	Ismeretbővítés, képzelet fejlesztése, hangulati átélés	Szemelvény, reprodukciók	
	30.	Betlehem készítése Az istálló elkészítése	Falak, tetőzet, jászol	Fantázia, kommunikáció, kooperabilitás, kreativitás	Hullámpapír, karton, lécek, szalma, ragasztó, festékek	
16.	31.	Betlehem készítése Az alakok mintázása, meglevő plasztikák átalakítása	Betlehem, betlehemi történet, szereplők	Fantázia, variációs készség, kommunikáció, kooperabilitás, kreativitás	Só-liszt gyurma, festékek, meglevő plasztikák	
	32.	Betlehem elkészítése Az alakok elhelyezése	Előző	Emlékezet, fantázia, kommunikáció, kooperabilitás, kreativitás	Előző	
17.	33.	A kör látszólagos alakváltozásai különböző szögű rálátásban	Látszólagos alakváltozás, ellipszis		Körlapok	
	34.	Hengerek vizsgálata és látszati szerkezeti rajza	Henger, forgásforma	Megfigyelés, vizuális gondolkodás: általánosítás, szabály alkalmazása	Henger, ceruza	
18.	35.	Különböző nagyságú hengerek szerkezeti rajza	Arány	Előző, aránybecslés, ábrázolási készség	Hengerek, ceruza	

hét	óraszám	Tananyag, tevékenység	Fogalmak	Készségfejlesztés	Technika, eszköz	Megjegyzés
18.	36.	A henger önárnyéka	Önárnyék, tónus, tónusátmenet	Tónusészlelés, differenciálás, finommotorika: nyomaték	Henger, lámpa, szén vagy kréta	
19.	37.	A henger vetett árnyéka	Vetett árnyék, folthatár	Megfigyelés, emlékezet	Henger, háttér és alapsík, lámpa, szén vagy kréta	
	38.	Henger ön- és vetett árnyéka	Előzőek	Előzőek	Henger, háttér és alapsík, lámpa, ceruza	
20.	39.	Hengeres testek és más forgásformák ábrázolása művészeti alkotásokon	Előzőek	Vizuális gondolkodás: indukció, dedukció	Reprodukciók	
	40.	Színkivonat készítése műalkotás alapján	Színkivonat	Színegyeztetés, színérzék	Reprodukció, színkártyák, tempera	
21.	41.	Színes hengerek festése árnyékaikkal		Előző, festékkezelés	Színes hengerek, háttér és alapsík, lámpa, tempera	
	42.	Csendéletek szemlélése	Csendélet, előtér, háttér	Felismerés	Reprodukciók	
22.	43.	Csendélet foltszerű festése modell után (hengeres testek, gyümölcsök)	Foltfestés, fedés	Látványelemzés, ábrázolás	Modell: színes hengerek, gyümölcsök, alap és háttérsík, lámpa, tempera	
	44.	Csendélet foltszerű festése modell után (az előző órai feladat befejezése)	Előző	Előző	Előző	
23.	45.	Tárgycsoport formaredukciója	Formák egyszerűsítése	Vizuális gondolkodás	Papír applikáció	
	46.	Tárgycsoport tónusredukciója	Árnyalatok egyszerűsítése, fő árnyalatok	Előző	Színes papír kollázs, szén, ceruza	
24.	47.	Tónusredukciós kép fekete-fehér síkformákra bontása	Előző	Előző	Fehér és fekete papír, olló, ragasztó	

hét	óraszám	Tananyag, tevékenység	Fogalmak	Készségfejlesztés	Technika, eszköz	Megjegyzés
24.	48.	Előző órai feladat megvalósítása papírmetszettel	Papírmetszet	Absztrakció	Kartonpapír, olaj- vagy tempera festék, fotóhenger, írópapír	
25.	49.	Sötét-világos kontraszt	Ellentét, kontraszt Sötét-világos kontraszt	Ismeretbővítés, észlelés	Reprodukciók, fényképek, nyomtatványok	
	50.	A sötét- világos kontraszt hatása a kifejezésben (műelemzés)	Hangulat, feszültség, ellentét, nyugalom	Átéltetés, tudatosítás	Reprodukciók, filmrészlet	
26.	51.	Sötét-világos kontrasztra épülő kompozíció alkotása kollázzsal	Előző	Kifejezés, alkotókészség	Fehér, fekete, szürke papírok, olló, ragasztó	
	52.	Pozitív-negatív formák a síkban	Pozitív forma, negatív forma	Formaállandóság felismerése	Reprodukciók, kartonpapír, demonstrációs eszközök	
27.	53.	Egyszerű embersémákból álló pozitív-negatív ritmikus sor (fríz) alkotása	Ritmus, ismétlődés, szabály	Vizuális gondolkodás: szabályalkotás, szabály alkalmazása	Papírmetszet: kartonpapír, olló, ragasztó, línófesték vagy tempera	
	54.	Pozitív-negatív formasorokból épülő szalagdísz készítése	Szalagdísz	Előző	Papír, olló, ragasztó	
28.	55.	Szalag- és hálódíszek a honfoglaló magyarság művészetében	Hálódísz	Alak-háttér differenciálása, szabályfelismerés	Reprodukciók	
	56.	A honfoglalók életmódja, tárgykultúrája	Életmód, tárgyak funkciója, szimbólum, jelentés	Ismeretbővítés, emlékezet fejlesztése, képzetalkotás	Reprodukciók, videofilmek	
29.	57.	Modellezés: jurta vázának készítése pálcikákból	Jurta, lécváz	Ismeretbővítés, emlékezet fejlesztése, képzetalkotás, konstrukciós készség, finommotorika	Egyenes, hajlékony pálcikák, fonal	
	58.	Modellezés: jurta beborítása	Nemez	Képzelet, alkotókészség, kifejezés, kompozíciós készség fejlesztése	Vékony filc, fonalak, olló	

hét	óraszám	Tananyag, tevékenység	Fogalmak	Készségfejlesztés	Technika, eszköz	Megjegyzés
30.	59.	Modellezés: jurta berendezése	Láda, kárpit, nyílt tűzhely, „férfi oldal”, „női oldal”	Ismeretbővítés, fantázia, asszociáció, emlékezet fejlesztése	Kisebb dobozok, színes textildarabok, fadarabok, olló, ragasztó, fedőfesték, só-liszt gyurma	
	60.	Eseménykép vagy illusztráció az ősmagyar mondavilágból (szereplők, környezet, kellékek vázolása)	Tartalom szerint	Képzelet alkotókészség, kifejezés fejlesztése	Szabadon választott technika	
31.	61.	Eseménykép vagy illusztráció az ősmagyar mondavilágból (a vázlatok kompozícióba rendezése)	Előző	Képzelet, alkotókészség, kifejezés, kompozíciós készség fejlesztése	Szabadon választott technika	
	62.	A Feszthy-körkép	Körkép, dioráma	Ismeretbővítés, fantázia, asszociáció, emlékezet fejlesztése	Reprodukció	
32.	63.	Dioráma készítése: Árpád-kori falu élete (anyaggyűjtés, forrásmunkák képeinek vizsgálata)		Irányított és önálló ismeretszerzés, emlékezet fejlesztése	A témát bemutató ismeretterjesztő könyvek, reprodukciók	
	64.	Dioráma készítése (tervezés, vázlatok készítése)		Vizuális gondolkodás, fantázia	Rajzeszközök	
33.	65.	Dioráma készítése: a háttér (táj) megfestése	Háttér	Kompozíciós készség, képzelet, festéstechnika	Hullámpapír vagy erős karton, tempera	
	66.	Dioráma készítése: domborzat kialakítása	Domborzat	Kompozíciós készség, képzelet, téri orientáció	Homokasztal, gipsz, szita, kézi vízporlasztó (pl. kiürült pumpás dezodoros palack)	
34.	67.	Dioráma készítése: házmodellek készítése agyagból, pálcikákból, szalmából	Tapasztás, gerenda, szellemen, zsúp	Arányérzék, konstrukció, képzelet	Agyag, vékony vesszők, pálcikák, szalma, fonal	
	68.	Dioráma készítése: emberalakok mintázása só-liszt gyurmából, gipszes gézből		Emberséma, képzelet	Só-liszt gyurma, gipsz, géz	

hét	óraszám	Tananyag, tevékenység	Fogalmak	Készségfejlesztés	Technika, eszköz	Megjegyzés
35.	69.	Dioráma készítése: emberalakok, állatok mintázása só-liszt gyurmából, gipszes gézből		Emberséma, arányérzék, képzelet, ábrázolási készség	Állatokat ábrázoló fotók, só-liszt gyurma, gipsz, géz, festék	
	70.	Dioráma készítése: A dioráma berendezése		Arányérzék, konstrukció, képzelet	Az eddig elkészített elemek, ágdarabok, kövek stb. festékek, kötözőhuzal, ragasztó	
36.	71.	Ismétlés: folt- és ritmusképzés, pozitív-negatív formák	I. Tematikus sornál	I. Tematikus sornál	Isd. Tematikus sornál	
	72.	Ismétlés: hengeres testek árnyékolt ábrázolása	I. Tematikus sornál	I. Tematikus sornál	Isd. Tematikus sornál	
37.	73.	Ismétlés: emberalak álló tartásban	I. Tematikus sornál	I. Tematikus sornál	Isd. Tematikus sornál	
	74.	Az év végi munkák rendezése, eszközök karbantartása		Alkotások és eszközök megbecsülése	Mappák, tisztítószer	

Testnevelés és sport

Készítette: Póth Éva

A tantárgy heti óraszám: 3

Éves óraszám: 111

A tantárgy főbb

témakörei:

Rendgyakorlatok

Gimnasztika

Atlétika

Torna

Sportjátékok

Ismétlő és szintfelmérő órák

A témakörökre

szánt idő:

Folyamatos oktatást
igénylő anyag

Folyamatos oktatást
igénylő anyag

56 óra

32 óra

16 óra

7 óra

Tantárgyi koncentráció

Anyanyelv: – szókincs bővítés

– nyelvtani szerkezetek elsajátításának segítése a mozgás és a megfelelő verbális közlések összekapcsolásával

Matematika: – alak és forma észlelés, valamint felismerés

– sorbarendezés
– térbeli helyzetek
– relációk alakítása

Ének-zene: – az egyenletes lüktetés megérzése, elsajátítása az ütemezett mozgáskivitelezésen keresztül

Vizuális kultúra:

– alak- és forma észlelés a különböző térbeli alakzatok bejárása, kialakítása során
– finommotorika fejlesztése a kéziszer gyakorlatokon keresztül

Minimum követelmények

- Pozitívan, egészségesen alakuljon testi fejlődésük. javuljon állóképességük, teherbíró képességük olyan mértékben, hogy tartósan tudjanak különböző mozgástevékenységet végezni.
- Javuljon a tanulók önfegyelme.
- Legyenek képesek végrehajtani a vezényszavaknak megfelelő helyzet- és helyváltoztatásokat. Tudjanak adott ütemezésre – egyszerűbb alakzatok felvételével, változtatásával – menetelni. Helyesen kivitelezék a különböző alakzatokat, valamint az eltérő tempójú haladási módok közötti átmeneteket.

tásával – menetelni. Helyesen kivitelezék a különböző alakzatokat, valamint az eltérő tempójú haladási módok közötti átmeneteket.

- A tanulók legyenek képesek 3-4 tetszőleges gimnasztikai gyakorlat önálló bemutatására. a páros gyakorlatok során mutassanak megfelelő együttműködést, segítség társait. Javuljon kéziszerhasználatuk.
- Értsék meg és alkalmazzák a tanult gyakorlatok, feladatok eredményes végrehajtásához szükséges szakkifejezéseket, utasításokat. Tovább bővüljön szaknyelvi szókincsük
- Fejlődjenek ki az atlétikai mozgások végrehajtásához szükséges alapvető képességeik. Legyenek képesek futás közben a felgyorsulásra, a sebesség, a lendület fokozására; a távolságnak megfelelő tempóban és iramban folyamatosan futni, a fiúk 5–8 percig, a lányok 4–7 percig. Az ugrások és a dobások kivitelezése során törekedjenek a mozgástevékenység szabályos technikai végrehajtására.
- Törekedjenek a megismert talajtornaelemek bátor és magabiztos kivitelezésére, minimális egyensúlyvesztésre. Tudjanak három elemből álló összefüggő talajgyakorlatot végrehajtani. A támaszugrások nekifutása legyen megfelelő erejű és dinamikájú. Legyenek képesek egyfajta szekrényugrást végrehajtani – tanári segítségnyújtás mellett.
- Mutassanak megfelelő érdeklődést a sportjátékok iránt. Alkalmazzák játéktevékenységükben az előző években megismert labdakezelési módokat, természetes mozgásformákat. Tudják a hajító mozdulatot pontosan kivitelezni. Alapszintű labdakészség birtokában törekedjenek a labda minél pontosabb továbbítására, az érkező labda biztos elfogására. Tartsák be a megismert játék- és magatartási szabályokat

Szükséges taneszközök

Általános tornaszerek:

- tornapad 2, illetve 4 méteres
- bordásfal
- zsámoly
- talajszőnyeg, polifoam szivacs szőnyeg
- mászókötel

Kéziszerek:

- különböző méretű és anyagminőségű

(szivacs, műanyag, gumi stb.) labdák, golyók

– tornabot (gömbvégű bot)

– karika

– szalag

– kendő

– buzogány

– 1 kg-os medicinlabda

– ugrókötel

Sportszerek, játékeszközök:

– kislabda (maroklabda)

– váltóbot

– kondi-ball

– ugrószekrény

– ugródeszka (dobbantó)

– magasugróléc, állvány

Egyéb segédeszközök:

– jelzőszalag

– pályajelző bóják

– mérőszalag (50 m-es)

– szabadtéri mászóállványok, játékszerek

Nevelői eszközök, segédletek:

– síp

– stopperóra

– metronom

– magnetofon és kazetta (lassú és gyors ütemű zenei anyaggal)

– játék- és gyakorlatgyűjtemények, módszertani kiadványok, folyóiratok

Értékelés

az eltérő adottságokkal, képességekkel rendelkező tanulók teljesítményének reális megítéléséhez, fejlődésük nyomon követéséhez minden tanév elején és végén végezzünk mozgásfelmérést, amelynek eredményeit írásban, nyilván tartó lapokon rögzítsük. Az ellenőrzés gyakorlat bemutatás, valamint felmérés alapján egyénileg, párokban vagy csoportosan történhet.

A tanulók teljesítményének értékelésénél mindig az egyéni adottságok (testmagasság, testsúly, társuló rendellenességek) által meghatározott fejlődés legyen az elbírálás alapja.

Ajánlott mozgásanyag a felméréshez:

- helyből távolugrás páros lábról,
- szabályos fekvőtámaszok,
- hanyatt fekvésből felülés derékszögig
- hason fekvésben tarkóra tett kézzel hátrahajlás,
- guggolás tarkóra vagy csípőre tett kézzel,
- kislabdahajítás célra (pl. buzogányra), kb. 5–10 m-es távolságból,
- labdapattogatás falra, adott idő alatt,
- 5 perces kitartó futás

Módszertani ajánlások

A testnevelés és sport tantárgy mozgásanyagában az 5. osztálytól a természetes gyakorlatokat az atlétika, a talajtornát a torna, a labdás gyakorlatokat a sportjátékok témaköre váltja fel. az atlétika témakörének gyakorlatanyaga mintegy 55%-ban, a torna mozgásanyaga 30%-ban, a sportjátékok tananyaga 15%-ban került feldolgozásra tanmenetünkben. A rendgyakorlatok és a gimnasztika (valamint a könnyített testnevelés) mozgásanyaga állandó jellemző, folyamatos gyakorlást igényel.

A sportjátékok (kézilabda, kosárlabda, röplabda, és labdarúgás) közül választás szerint egynek az elsajátítása ajánlott. a tanmenet felépítéséből adódóan itt vázoljuk az egyes sportjátékok tartalmi elemeit:

Kézilabda:

- képességfejlesztő gyakorlatok és játékos feladatmegoldások különböző méretű és anyagú labdák felhasználásával,
- pontszerző labdajátékok,
- számolylabda

- labda nélküli mozgások (gyors indulás – megállás, irányváltoztatás, felugrás – talajra érkezés gyakorlása),
- labdavezetés irányváltoztatásokkal,
- egykezes felsődobás állásban,
- lövésgyakorlatok állóhelyből céltárgyra, kapura,
- védőalapállás
- elszakadás a védőtől, egyéni védekezés
- játék „házi” szabályokkal.

Kosárlabda:

- labdás ügyességfejlesztő és előkészítő gyakorlatok,
- kosárlabdát előkészítő pontszerző játékok, számolylabda,
- kosárlabda-alapállás
- a labda nélküli játékosok mozgása (gyors indulás és megállás, irányváltoztatás, felugrás),
- labdavezetés irányváltoztatásokkal,
- kétkezes mellső dobás gyakorlása párokban, csoportosan (helyben és mozgás közben is),
- büntetődobás gyakorlása két- és egykezes dobásokkal,
- helyezkedés a védőtől való elszakadással,
- játék „könnyített házi” szabályokkal.

Röplabda:

- labdás ügyességfejlesztő és előkészítő gyakorlatok,
- alapállás,
- alsó egyenes nyitás,
- a játéktér lefedése helyezkedéssel; helyezkedés érkező labdára,
- alkarérintés

- kosárérintés
- játékelemek gyakorlása csökkentett játéktéren,
- játék „házi” szabályokkal.

Labdarúgás:

- labdás ügyességfejlesztő és előkészítő gyakorlatok,
- labdavezetés belsővel járásban és lassú iramú futásban,
- labdaadogatás párban és csoportos formában (állásban és járásban),
- egyéni védekezés és helyezkedés általános szabályai,
- játék „könnyített házi” szabályokkal.

Ebben az időszakban a mozgásanyag oktatásában az utánzás, a különböző mozgásanyagok leképezése mellett fokozatosan térjünk át a külső vezérléssel, utasítással irányított gyakorlásra. Törekedjünk arra, hogy minél több tanulót foglalkoztassunk egyidejűleg (pl. kiscsoportos formában). Fokozottan ügyeljünk az egyéni képességeknek megfelelő, differenciált terhelésre. Amennyiben lehetőség van rá, a testnevelési órák egy részét (elsősorban az atlétikai mozgásanyag, valamint a sportjátékok és egyéb természetben űzhető sportok esetében) szervezzük szabadtéri sportpályára.

A testnevelési mozgásanyagot tanmenetünkben kettes összevont órákban jelöltük, amely lehetővé teszi, hogy a tanulók mozgásállapotához igazítsuk a feldolgozandó mozgásanyag mennyiségét. Az egyes tanórák által feldolgozásra kerülő témaköröket az óra fő részénél kövér betűvel, a differenciált mozgásanyagot dőlt betűvel emeltük ki.

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
1–2.	1.	Balesetvédelmi oktatás. A testnevelési óra rendje, helyszíne, tárgyi feltételei Nagyság szerinti sorakozások a segédvonalak mentén a tanult formákban és alakzatokban			Az 1–4. osztályban tanult fogójátékok ismétlése
	2–4.	Szintfelmérő és ismétlő órák a 4. osztály mozgásanyagából			Az 1–4. osztályban tanult futójátékok ismétlése
	5–6.	Sorakozások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban (a térköz, az igazodás és a takarás tanult formáinak alkalmazásával) vezényszóra	Kötetlen formában végzett erősítő-, nyújtó- és lazító hatású szabadgyakorlati elemek	Atlétika – járásgyakorlatok: feladatokkal, irányváltásokkal, nehezített körülmények között, akadályok kerülésével, fel-, le- és átlépésével stb. Atlétika – kislabdahajítás: helyből és rövid nekifutásból	Az 1–4. osztályban tanult labdajátékok ismétlése
3–4.	7–8.	Helyben végzett rendgyakorlati elemek	Zenére végzett határozott formájú két- és négyütemű gyakorlatok	Atlétika – futás: előkészítő (célgimnasztikai) és rávezető gyakorlatai Torna – gurulóátfordulás: előre és hátra, különböző kiindulási és befejező helyzetekben. Differenciált mozgásanyag: repülő gurulóátfordulás előkészítő és rávezető gyakorlatai	Egyéni versengések feladatokkal
	9–10.	Köralakítás egy-, illetve kétsoros vonalból	Nyújtott-, terpesz- és zsugorulásból indított gyakorlatok (kar- és lábgyakorlatok, törzshajítások és fordítások stb.)	Torna – bordásfalgyakorlatok: függéshelyzetek, függésben végzett gyakorlatok (lábemelések, törzserősítő gyakorlatok), hintázás függésben Atlétika – célbadobás: vízszintes és függőleges célra, eltérő nagyságú és súlyú labdával	Félperces fogó
	11–12.	Szabályos testfordulatok kétütemű végrehajtása vezényszóra állásban és járás közben (mindkét irányban). Hátra arc – gyakorlása	Különböző testhelyzetekből (állásból, ülésből, fekvésből, guggolásból és támaszhelyzetekből) indított határozott formájú négy- és nyolcütemű gyakorlatok	Atlétika – távolugrás: helyből Sportjátékok: a választott sportjáték (kézilabda, kosárlabda, röplabda és labdarúgás) labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai, ismerkedés az adott sportjáték alapszabályaival	Kislabdahajító verseny
5–6.	13–14.	Nyitódások – záródások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban	Tornabottal (gömbvégű bottal) végzett gimnasztikai gyakorlatok	Atlétika – futás: feladatokkal, nehezített körülmények között; futóiskola Torna – tarkóállás: hajlított és nyújtott térdel, különböző lábgyakorlatokkal	Zsámolylabda

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
	15–16.	Menetelések, vonulások – ütemre, lépéstartással	Társas gyakorlatok: párban és kisebb csoportokban	Torna – szekrényugrás: a nekifutás, elugrás gyakorlatai Sportjátékok: a választott sportjáték (kézilabda, kosárlabda, röplabda, és labdarúgás) labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai, ismerkedés az adott sportjáték alapszabályaival	Futóversenyek rövid és hosszú távon
	17–18.	Sorakozások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban (a térköz, a távköz, az igazodás és a takarás tanult formáinak alkalmazásával) vezényszóra	Célgimnasztika: a lábizomzat erősítő, nyújtó és lazító hatású gyakorlatai az atlétikai mozgások előkészítésére	Atlétika – futás: a szabályos álló és guggolórajt gyakorlásával Atlétika – távolugrás: rövid és középtávú nekifutással elugróságból (elugrás tetszőleges lábbal)	Célbadobó verseny (függőleges és vízszintes célra, távolba, mozgó célra)
7–8.	19–20.	Átmenetek: vonalból oszlop alkotása és vissza, szabályos testfordulatokkal végrehajtva	Bordásfalgyakorlatok (függésben és különböző testhelyzetekben végzett gyakorlatok)	Atlétika – futás: rövid távú futások Atlétika – zsugorfejenállás: segítővel, bordásfalnál	Kapitánylabda
	21–22.	Különböző térforma felvétele és elbontása vonal és oszlopalakzatból	Kötetlen formában végzett erősítő, nyújtó és lazító hatású szabadgyakorlati elemek	Atlétika – futás: rövid távú futások Torna – zsugorfejenállás: segítővel, bordásfalnál	Labdahajszó
	23–24.	Menetelések, vonulások – ütemre, lépéstartással, lépéshossz változtatásával	Mellső és hátsó fekvőtámaszból végzett gyakorlatok (emelések, hajlítások, helyváltoztatások stb.)	Torna – szekrényugrás: függőleges repülés (szekrény 2-3. fokáról) lányoknak bátorugrás Sportjátékok: a választott sportjáték (kézilabda, kosárlabda, röplabda és labdarúgás) labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai, ismerkedés az adott sportjáték alapszabályaival	Zsámolylabda
9–10.	25–26.	Helyben állásból szabályos megindulás és megállás gyakorlása – vezényszóra, két ütemre	Szergyakorlatok 1 kg-os medicinlabdával – egyénileg	Atlétika – futás: iramfutások Atlétika – ugrógyakorlatok: magasugrás lépő technikával, rövid és közepes nekifutással, tetszőleges oldalról	Küzdő – erőfeszítő egyéni és páros versengések, sorversenyek
	27–28.	Szabályos testfordulatok kétütemű végrehajtása vezényszóra, állásban és járás közben (mindkét irányban). Hátra arc – gyakorlása	Zenére végzett határozott formájú négy- és nyolcütemű gyakorlatok	Atlétika – ugrás- és szökdelőgyakorlatok: ugró és szökdelőiskola Atlétika – súlylökés: helyből tömött labdával	Partizán (csapatkidobó)

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
	29–30.	Felődéses kettős oszlopba, állás és járás közben – vezényszóra	Padgyakorlatok (természetes gyakorlatok, utánzó mozgások padon)	Torna – gurulóátfordulás: előre és hátra, különböző kiindulási és befejező helyzetekben Differenciált mozgásanyag: repülő gurulóátfordulás Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
11–12.	31–32.	Menetelések, vonulások egyszerűbb alakzatokban (vonalon, átlóban, hullámvonalban, körben)	Határozott formájú négy- és nyolcüttemű gyakorlatok különböző testhelyzetekből (állásból, ülésből, fekvésből, guggolásból, támaszhelyzetekből indított gyakorlatok)	Atlétika – futás: akadályfutások Torna – mászógyakorlatok: kötél és rúdon a szabályos mászókulcsolásos elsajátításának rávezető gyakorlatai	Szabadulj a labdától! (különböző méretű játéktér meghatározásával)
	33–34.	Átmenetek állásból helyben járásba; járásból megállás ütemezésre	Páros gyakorlatok (társas gimnasztikai gyakorlatok, társhordások különböző formái)	Atlétika – futás: kitartó futások Atlétika – kislabdahajítás: helyből és rövid nekifutásból	Kötélhúzó verseny (párban, csapatban)
	35–36.	Sorakozások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban (a térköz, a távköz, az igazodás és a takarás tanult formáinak alkalmazásával)	Célgimnasztika: a lábizomzat erősítő, nyújtó és lazító hatású gyakorlatai az atlétikai mozgások előkészítésére	Atlétika – távolugrás: rövid- és középtávú nekifutással, elugrósávból (elugrás tetszőleges lábbal) Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
13–14.	37–38.	Helyben végzett rendgyakorlati elemek	Ugrókötél-gyakorlatok (szabadgyakorlati formában végzett gyakorlatok, szökdelések egy lábon, váltott és páros lábon stb.)	Atlétika – futás: futóversenyek különböző távolságokon a tanulók fejlettségének megfelelően Torna – fellendülés kézállásba: bordásfalnál, két segítővel Differenciált mozgásanyag: kézenátfordulás oldalra (cigánykerék) előkészítő és rávezető gyakorlatai	Zsinórlabda
	39–40.	Köralakítás egy- és kétsoros vonalból	Összetett gimnasztikai gyakorlatok (kar-, láb- és törzsgyakorlatokkal)	Torna – szekrényugrás: függőleges repülés (szekrény 2-3. fokáról) lányoknak bátorugrás Atlétika – célbadobás: vízszintes és függőleges célra, eltérő nagysága és súlyú labdával	Üsd a harmadikat! (változatai)

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
13–14.	41–42.	Szabályos testfordulatok kétütemű végrehajtása vezényszóra, állásban és járásban. Hátra arc gyakorlása	Zenére végzett határozott formájú négy- és nyolcütemű gyakorlatok	Torna – gyűrűgyakorlatok: érintőmagas függésben (függőállásban törzskörzések, húzódkodás karhajlításokkal, lengés, hintázás, függésben lábgyakorlatok) Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
15–16.	43–44.	Nyitódások – záródások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban	Nyújtott-, terpesz- és zsugorülésből indított gyakorlatok (kar- és lábgyakorlatok, törzshajlítások és -fordítások stb.)	Atlétika – futás: váltófutások Atlétika – kislabdahajítás: helyből és rövid nekifutásból	Pontszerző
	45–46.	Menetelések, vonulások – ütemre, lépéstartással	Páros szergyakorlatok 1 kg-os medicinlabdával	Atlétika – járásgyakorlatok: feladatokkal, irányváltásokkal, nehezített körülmények között, akadályok kerülésével, fel-, le- és átlépésével stb. Torna – tarkóállás: hajlított és nyújtott térdel, különböző lábgyakorlatokkal	Váltójátékok kombinált (futó-, ugró-, dobó- és célzó) feladatokkal
	47–48.	Sorakozások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban (a térköz, a távköz, az igazodás és a takarás tanult formáinak alkalmazásával)	Tornabottal (gömbvégű bottal) végzett gimnasztikai gyakorlatok	Torna – bordásfalgyakorlatok: függéshelyzetek, függésben végzett gyakorlatok (lábemelések, törzserősítő gyakorlatok) hintázás függésben Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
17–18.	49–50.	Átmenetek vonalból oszlop alkotása és vissza, szabályos testfordulatokkal, végrehajtva	Különböző testhelyzetekből (állásból, ülésből, fekvésből, támaszhelyzetekből) indított határozott formájú négy- és nyolcütemű gyakorlatok	Atlétika – futás: feladatokkal, nehezített körülmények között; futóiskola Torna – zsugorfejlés: segítővel, bordásfalnál	Labdaadogató sor- és váltóversenyek (vonalban, oszlopban, körben, félkörben)
	51–52.	Különböző térforma felvétele és elbontása vonal- és oszlopalakzatból	Célgimnasztika: a lábizomzat erősítő, nyújtó és lazító hatású gyakorlatai az atlétikai mozgások előkészítésére	Atlétika – magasugrás: lépő technikával, rövid és közepes nekifutással, tetszőleges oldalról Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
	53–54.	Menetelések, vonulások – ütemre, lépéstartással, lépéshossz változtatásával stb.	Társas gyakorlatok párban és kisebb csoportokban	Atlétika – futás: rövid távú futások Atlétika – súlylökés: helyből tömött labdával	Fogójátékok (páros fogó, félperces fogó, jégfogó stb.) ismétlése

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
19–20.	55–56.	Helyben állásból szabályos megindulás és megállás gyakorlása vezényszóra – két ütemre	Bordásfalgyakorlatok (függásban és különböző testhelyzetekben végzett gyakorlatok)	Atlétika – futás: a szabályos álló- és guggolórajt gyakorlása Torna – zsugorfejlés: segítővel, bordásfalnál	Zsámlabdák
	57–58.	Szabályos testfordulatok kétütemű végrehajtása vezényszóra állásban és járás közben (mindkét irányban). Hátra arc – gyakorlása	Összetett gimnasztikai gyakorlatok (kar-, láb- és törzsgyakorlatokkal)	Atlétika – futás: középtávú futások Torna – mászógyakorlatok: kötél és mászórúdon a szabályos mászókulcsolás elsajátításának rávezető gyakorlatai	Partizán (csapatkidobó)
	59–60.	Fejlődések kettes oszlopba, állás és járás közben – vezényszóra	Zenére végzett határozott formájú négy- és nyolcütemű gyakorlatok	Torna – fellendülés kézállásba: bordásfalnál, két segítővel Differenciált mozgásanyag: kézenátfordulás oldalra (cigánykerék) előkészítő és rávezető gyakorlatai Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
21–22.	61–62.	Menetelések, vonulások egyszerűbb alakzatokban (vonalon, átlóban, hullámvonalban, körben)	Padgyakorlatok (természetes gyakorlatok, utánzó mozgások padon)	Atlétika – futás: iramfutások Torna – szekrényugrás: zsugorkanyarlati átugrás a szekrény 2-3. fokán, lányoknak bátorugrás	Küzdő – erőfeszítő egyéni és a páros versengések, sorversenyek
	63–64.	Átmenetek állásból helyben járásba és járásba, valamint járásból megállás ütemezésre	Szergyakorlatok 1 kg-os medicinlabdával	Atlétika – ugró- és szökdelőgyakorlatok: ugró és szökdelőiskola Atlétika – kislabdahajítás: helyből és rövid nekifutásból	Távolugró versenyek
	65–66.	Sorakozások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban (a térköz, a távköz, az igazodás és a takarás tanult formáinak alkalmazásával)	Célgimnasztika: a lábizomzat erősítő, nyújtó és lazító hatású gyakorlatai az atlétikai mozgások előkészítésére	Atlétika – távolugrás: rövid és középtávú nekifutással, elugróságból (elugrás tetszőleges lábbal) Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
23–24.	67–68.	Helyben végzett rendgyakorlati elemek	Határozott formájú négy- és nyolcütemű gyakorlatok különböző testhelyzetekből (állásból, ülésből, fekvésből, támaszhelyzetekből) indított gyakorlatok	Atlétika – futás: akadályfutások Torna – gyűrűgyakorlatok: érintőmagas függésben (függőállásban törzskörzések, húzózkodás karhajlítással, lengés, hintázás, függésben lábgyakorlatok)	Zsinórlabda

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
23–24.	69–70.	Köralakítás egy- és kétsoros vonalból	Ugrókötel-gyakorlatok (szabadgyakorlati formában végzett gyakorlatok, szökdelések egy lábon, váltott és páros lábon stb.)	Torna – fellendülés kézállásba: bordásfalnál, két segítővel Differenciált mozgásanyag: kézenátfordulás oldalra (cigánykerék) előkészítő és rávezető gyakorlatai Atlétika – célbadobás: vízszintes és függőleges célra, eltérő nagyságú és súlyú labdával	Futóversenyek rövid és hosszú távon
	71–72.	Szabályos testfordulatok kétütemű végrehajtása vezényszóra, állásban és járás közben	Mellső és hátsó fekvőtámaszból végzett gyakorlatok (emelések, hajlítások, helyváltoztatások stb.)	Torna – szekrényugrás: zsugorkanyarlati átugrás előkészítő és rávezető gyakorlatai (szekrény 2-3. fokán) lányoknak bátorugrás Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
	73–74.	Nyitódások – záródások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban	Páros gyakorlatok (társas gimnasztikai jellegű gyakorlatok, társhordások különböző formái)	Atlétika – futás: kitartó futások Atlétika – dobásgyakorlatok: dobóiskola	Kötélhúzó verseny (párban, csapatban)
25–26.	75–76.	Menetelések, vonulások – ütemre, lépéstartással	Összetett gimnasztikai gyakorlatok (kar- láb- és törzsgyakorlatokkal)	Atlétika – futás: futóversenyek különböző távolságokon a tanulók fejlettségének megfelelően Torna – statikus tornaelemek: ismétlése (tarkóállás, zsugorfejjállás, mérlegállás; lányoknak híd) Differenciált mozgásanyag lányoknak: spár-ga változatai	Váltójátékok kombinált (futó-, ugró-, dobó- és célzó) feladatokkal
	77–78.	Sorakozások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban (a térköz, a távköz, az igazodás és a takarás tanult formáinak alkalmazásával)	Nyújtott-, terpesz- és zsugorülésből indított gyakorlatok (kar- és lábgyakorlatok (kar- és lábgyakorlatok, törzshajlítások és -fordítások stb.)	Torna – bordásfalgyakorlatok: függéshelyzetek, függésben végzett gyakorlatok (lábemelések, törzserősítő gyakorlatok), hintázás függésben Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
27–28.	79–80.	Átmenetek: vonalból oszlop alkotása és vissza, szabályos testfordulatokkal végrehajtva	Páros szergyakorlatok 1 kg-os medicinlabdával	Atlétika – futás: váltófutások Torna – szekrényugrás: zsugorkanyarlati átugrás előkészítő és rávezető gyakorlatai (szekrény 2-3. fokán) lányoknak bátorugrás	Zsinórlabda

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
27–28.	81–82.	Különböző térformák felvétele és elbontása vonal- és oszlopalakzatból	Zenére végzett határozott formájú négy- és nyolcüttemű gyakorlatok	Torna – statikus tornaelemek: ismétlése (tarkóállás, zsugorfejjállás, mérlegállás; lányoknak híd) Differenciált mozgásanyag lányoknak: spár-ga változatai Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
	83–84.	Menetelések, vonulások – ütemre, lépéstartással, lépéshossz változtatásával	Tornabottal (gömbvégű bottal) végzett gimnasztikai gyakorlatok	Atlétika – futás: rövid távú futások Atlétika – súlylökés: helyből tömött labdával	Távolugró versenyek
29–30.	85–86.	Helyben állásból szabályos megindulás és megállás gyakorlása vezényszóra, két ütemre	Célgimnasztika: a lábizomzat erősítő, nyújtó és lazító hatású gyakorlatai az atlétikai mozgások előkészítésére	Atlétika – járásgyakorlatok: feladatokkal, irányváltásokkal, nehezített körülmények között, akadályok kerülésével, fel-, le- és átlépésével stb. Atlétika – magasugrás: lépő technikával, rövid és közepes nekifutással, tetszőleges oldalról	Magasugró versenyek
	87–88.	Szabályos testfordulatok kétütemű végrehajtása vezényszóra, állásban és járás közben (mindkét irányban). Hátra arc – gyakorlása	Határozott formájú négy- és nyolcüttemű gyakorlatok különböző testhelyzetekből (állásból, ülésből, fekvésből, támaszhelyzetekből) indított gyakorlatok	Atlétika – futás: a szabályos álló- és guggolórajt gyakorlásával Torna: az elsajátított statikus és dinamikus tornaelemek összekapcsolásával összetett gyakorlatsorok végrehajtása	Partizán (csapatkidobó)
	89–90.	Fejlődések kettes oszlopba, állás és járás közben – vezényszóra	Társas gyakorlatok párban és kisebb csoportokban	Atlétika – futás: középtávú futások Torna – mászógyakorlatok: kötélén és mászórúdon a szabályos mászókulcsolás gyakorlásával	Vadászlabda (változatai)
31–32.	91–92.	Menetelések, vonulások egyszerűbb alakzatokban (vonalon, átlóban, hullámvonalban, körben)	Mellső és hátsó fekvőtámaszból végzett gyakorlatok (emelések, hajlítások, helyváltoztatások stb.)	Torna – szekrényugrás: zsugorkanyarlati átugrás szekrény 2-3. fokán, lányoknak bátorugrás Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
31–32.	93–94.	Átmenetek állásból helyben járásba és járásba, valamint járásból megállás ütemezésre	Összetett gimnasztikai gyakorlatok (kar-, láb- és törzsgyakorlatokkal)	Atlétika – ugró- és szökdelőgyakorlatok: ugró- és szökdelőiskola Torna: az elsajátított statikus és dinamikus tornaelemek összekapcsolásával összetett gyakorlatsorok végrehajtása	Fogójátékok (páros fogó, félperces fogó, üsd a harmadikat stb.) ismétlése
	95–96.	Sorakozások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban (a térköz, a távköz, az igazodás és a takarás tanult formáinak alkalmazásával)	Bordásfalgyakorlatok (függésben és különböző testhelyzetekben végzett gyakorlatok)	Atlétika – futás: iramfutások Atlétika – kislabdahajítás: helyből és rövid nekifutásból	Kislabdahajító versenyek
33–34.	97–98.	Helyben végzett rendgyakorlati elemek	Páros szergyakorlatok 1 kg-os medicinlabdával	Atlétika – távolugrás: rövid- és középestávú nekifutással elugróságból (elugrás tetszőleges lábbal) Sportjátékok: a választott sportjáték labdás ügyességfejlesztő gyakorlatai	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
	99–100.	Köralakítás egy- és kétsoros vonalból	Páros gyakorlatok (társas gimnasztikai formájú gyakorlatok, társhordások különböző formái)	Atlétika – futás: akadályfutások Torna: az elsajátított statikus és dinamikus tornaelemek összekapcsolásával összetett gyakorlatsorok végrehajtása	Sorversenyek (átfutással, tárgykerüléssel stb.)
	101–102.	Szabályos testfordulatok kétütemű végrehajtása vezényszóra, állásban és járás közben	Padgyakorlatok (természetes gyakorlatok, utánzó mozgások padon)	Atlétika – futás: kitartó futások Torna – gyűrűgyakorlatok: érintőmagas függésben (függőállásban törzskörzések, húzózkodás karhajlításokkal, lengés, hintázás, függésben lábgyakorlatok)	Kidobó (változatai nehezítéssel: két labdával, vagy csökkenő méretű játéktéren)
35–36.	103–104.	Nyitódások – záródások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban	Célgimnasztika: a lábizomzat erősítő, nyújtó és lazító hatású gyakorlatai az atlétikai mozgások előkészítésére	Atlétika – futás: váltófutások Atlétika – magasugrás: lépő technikával, rövid és közepes nekifutással, tetszőleges oldalról	Magasugró versenyek
	105–106.	Menetelések, vonulások – ütemre, lépéstartással	Ugrókötél-gyakorlatok (szabadgyakorlati formában végzett gyakorlatok, szökdelések egy lábon, váltott és páros lábon stb.)	Atlétika – futás: futóversenyek különböző távolságokon, a tanulók fejlettségének megfelelően Torna: az elsajátított statikus és dinamikus tornaelemek összekapcsolásával összetett gyakorlatsorok végrehajtása	Labdás testnevelési játékok ismétlése

hét	óraszám	Bevezető rész	Gimnasztika	Fő rész	Testnevelési és sportjátékok
35–36.	107–108.	Sorakozások egy- és kétsoros vonalban, oszlopban (a térköz, a távköz, az igazodás és a takarás tanult formáinak alkalmazásával)	Zenére végzett határozott formájú négy- és nyolcüttemű gyakorlatok	Akadályversenyek, sorversenyek, versengések: egyéni, sor- és váltóversenyek – járás-, futás-, ugrás- és dobásfeladatokkal	Választott sportjáték – játék „házi” szabályokkal
37.	109–111.	A testnevelési óra rendjét biztosító – helyben és helyváltoztatással végzett – alaki és gimnasztikai rendgyakorlati elemek ismétlése	Határozott formájú négy- és nyolcüttemű gyakorlatok a már elsajátított testhelyzetek, kar- és lábtartások, mozgásformák pontos kivitelezésével és helyes ütemben történő végrehajtásával	Szintfelmérő és ismétlő órák az 5. osztály mozgásanyagából	

Életvitel és gyakorlati ismeretek

Készítette: Tölgyszéky Papp Gyuláné

A tantárgy heti óraszám: 3
Éves óraszám: 111

A tantárgy főbb témakörei:

Háztartástan és életvitel:	21 óra – 20%
Tervezés, szerelés, modellezés:	18 óra – 17%
Anyagok és átalakításuk:	45 óra – 44%
Közlekedés:	12 óra – 10%
Termelés és gazdálkodás:	9 óra – 9%
Szabadon felhasználható:	6 óra

Tantárgyi koncentráció

Matematika: mérés, becslés, szerkesztés, síkidomok, tesztek megnevezése, csoportosítása

Természetismeret: talajvizsgálat, gondozás, növények életfeltételei, az ember termelő tevékenysége, környezetkímélés, kertkultúra, növények szaporítása

Rajz és kézművesség: anyag–forma–funkció egysége, anyagok megmunkálása, a tárgykészítés esztétikuma, díszítése, környezetkultúra, harmónia, téralakítás és tervezés, színek harmóniája

Történelem és társadalmi ismeretek: az ember épített környezetének változása, a ruházat, a viselet

változása koronként, a technikai eszközök fejlődése, a közlekedés fejlődése

Szükséges taneszközök

kéziszerszámok a papír, a textil, a fa a bőr, a természeti anyagok megmunkálásához, háztartási kisgépek, tankönyv, terepasztal, tereptárgyak, kresz-játék, ültető-palántázó ládák, filmek, diasorozatok, tisztító és tisztálkodási szerek, eszközök

Javasolt tankönyv

Tóth Péter: Életvitel és gyakorlati ismeretek 5–6. évfolyam (Nemzeti Tankönyvkiadó)

Módszertani ajánlás

Az 5. évfolyam tanmenete az Irányelvre (kerettantervre) épülve készült. A tananyag feldolgozásánál figyelembe kell venni, hogy az évfolyam az alsó tagozaton a nevelési és oktatási terv alapján tanult. Így lesznek tananyagok amelyek már ismertek, mások viszont ismeretlenek a tanulók számára. Kívánatos olyan órarendi tervezéssel dolgozni, amely a heti 3 órát egy tömbbe kezeli. A tantárgyi célokban erőteljesen hangsúlyozott az önellátás képességeinek fejlesztése, az adott, a tervezett munkamenettel, sorrenddel, algoritmussal történő munkálkodás, az együttműködés, a kitartó munkavégzés fokozása, a tartós figyelem elérése, a reális önérté-

kelés megteremtése, az anyag- és időtakarékosagra, a környezetkímélésre való nevelés. A 5. évfolyamos tanuló még kisiskolás jegyeket hordoz, így a közvetlen tapasztalatra épülő ismeretszerzés nélkülözhetetlen. minden megélt, átélt, megtapasztalt élményt közös beszélgetéssel kell feldolgozni, hogy megelőzzük a téves fogalom, a helytelen asszociációk kialakulását. a munkáltatásban a páros, a kiscsoportos együttműködés domináljon. Legyen választási lehetőség a tárgykészítésben, a munkavégzésben, a képességhez alkalmazkodó tevékenységben.

Értékelés:

Egy nagyobb témakör lezárásánál kívánatos az osztályozás, de nem minden esetben. A gyengébb tanuló szóveges értékelésében kapjon helyet a jó eredmény, de a javításra való ösztönzés is.

A tanulók fejlődésének folyamatos megfigyelése alkalmas arra, hogy a követelményeket tovább szintezzük pl. mintakövetéssel, segítségnyújtással dolgozik, algoritmussal, munkamenet alapján dolgozik, vagy önállóan állít össze munkamenetet és segítség nélkül végzi a tevékenységét. Az értékelésbe vonjuk be az osztályt, de adjunk teret a reális önértékelés fejlesztésének is.

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
1.	1–3.	Háztartástan életvitel	Ismerkedés az új tankönyvekkel, a tantárgy tanulásához szükséges eszközökkel. Hogyan öltözködünk ma, hogyan öltözködtek régen? Régi magyar viseletek. Miből és hogyan készítették ruháikat? Miből készülnek ruháink ma?	Az éghajlat. A természeti adottságok és az öltözködés összefüggései, hétköznapi és ünnepi viselet, a gyapjú, len, selyem, brokát, prémek, a férfi és nő ruházat		
2.	4–6.		Ruházatunk anyagának vizsgálata. Folttisztítás, zokni, fehérnemű mosása. A divat és egészség a ruházkodásban, öltözködési kultúra. Milyen öltözködés, viselet illik a serdülőknek?	Régi és mai ruhák összehasonlítása anyag, forma, célszerűség, esztétikum, képek gyűjtése. Ruhanemű vizsgálata folttisztítás, tinta, fűfolt, kávé, zsírfolt, rozsdafolt eltávolítása egészségre káros ruhadarabok vizsgálata, kipróbálása	Következetes testápolásra való törekvés. Rendelkezzon ismeretekkel a kamaskorral járó testápolásról. Tudja a textil ruhanemű tisztántartását elvégezni saját ruházatára vonatkozóan.	Biztosítsunk gazdag tapasztalatszerzési lehetőséget, konkrét tárgyak vizsgálatával, képek, albumok megtekintésével.
3.	7–9.		Vásárlás a piacon. Gyümölcsök, zöldségek fogyasztása. Gyümölcssaláta, zöldségsaláta elkészítése. Háztartási kisgép használata – szeletelő, turmixgép.	friss gyümölcs, zöldség, saláta, vitamin, egészség, változatos táplálkozás Válogatás a piacon vásárolható gyümölcsből, zöldségből A gyümölcs és zöldség előkészítése, saláta készítése Háztartási kisgép működtetése.		
4.	10–12.	Tervezés, szerelés, modellezés	Séta. A környezet lakóépületei. Régi és új épületek. az épület esztétikuma, formája, a funkciónak való megfelelés. Gazdagok és a szegények lakóhelyei régen.	épület, házsor, lakóház, társasház, családiház, lakóépületek megfigyelése, külső forma, esztétikum, célszerűség		Készítsünk a sétáról videofelvételt vagy fényképet.
5.	13–15.		A környezet lakóépületének – utca, tér – modellezése terepasztalon, dobozok, makettek felhasználásával. Téralkítás, térrendezés. A falu és város utcáinak, tereinek modellezése.	Képanyag, album, film megtekintése – szegények lakóhelyei, – gazdagok lakásai. Téralkítás modellezése kiscsoportban, a falu és város modellezése csoportban.	Tudjon megfigyeléseket végezni az ember épített környezetében – lakóházak, terek, lakóhelyek szerint.	
6.	16–18.		Egy falusi ház és környezetének modellezése. Makett elkészítése. egy városi társasház modellje, makettjének elkészítése. A környezet esztétikuma, célszerűsége.	Egy falusi családi ház modelljének elkészítése csoportban, egy városi társasház modellje csoportmunkában, elemzés	Legyen képes az épített környezetben az esztétikum, a célszerűség, a harmónia felfedezésére.	A modellezéshez dobozokat is fel lehet használni.

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
7.	19–21.	Anyagok és átalakításuk	A természet anyagai a környezetünkben. A vessző, a szalma, a gyékény, a csuhéj, a rafia. A természetes anyag vizsgálata. Megmunkálás, egyszerű tárgykészítés.	természeti anyag, növényi rész, vessző, szalma, gyékény, csuhéj, rafia, áztatás, előkészítés. Az anyag tulajdonságainak vizsgálata. Az eszközök célszerűsége a háztartásban.		A megjelenő új tankönyvek és a forgalomban lévő régi tankönyvek mellett használhatók az ált. isk. 4. és 5. évfolyamának tankönyvei is. „Alkalmazzuk a technikát 4.” Nemzeti Tankönyvkiadó „Környezetünk technikája 5.” Nemzeti Tankönyvkiadó
8.	22–24.		Tárgykészítés, kompozíció természeti anyag felhasználásával. Szövés, fonás, kötözés. Népművészet hagyományai.	Egyszerű tárgy vagy játék elkészítése. Kompozíció tervezése, készítése természeti anyagokból.		
9.	25–27.		A papír. A papírféleségekről szerzett ismeretek felelevenítése. A kartonpapír tulajdonságai. A kartonpapír megmunkálása – szerszámai, műveletei – nyírás, vágás, lyukasztás, illesztés, ragasztás.	Különböző vastagságú és minőségű kartonok vizsgálata, karcolása, nyírása, vágása, lyukasztása, illesztése.		
10.	28–30.		Tárgykészítés kartonból. Tervezés, alaklemez használata az előrajzoláshoz. Díszítés. Forma, funkció, esztétikum a tárgykultúrában.	Album, doboz, tároló alkalmazhatóság készítése tetszés szerint. Algoritmus értelmezése, követése differenciált munkavégzés párokban.		
11.	31–33.		Tárgykészítés kartonból – a megkezdett munka folytatása, vagy új tárgy készítése.	differenciált munkavégzés, önálló tervezés – szabásminta vagy alaklemez elkészítése, anyagtakarékosság	Tudja csoportosítani a megismert anyagokat érzékelhető tulajdonság szerint. Szerezzen ismereteket az anyagok formálhatóságáról a funkció–forma–esztétikum összefüggéseiben. Legyen képes a megismert anyagokból egyszerű tárgy elkészítésére műveleti algoritmus segítségével.	
12.	34–36.		Tárgykészítés a jeles napokra, ünnepekre – Mikulás, Karácsony.	A kivitelezés műveleteinek tervezése, sorrend összeállítása közösen folyamatos önellenőrzés, értékelés.		
13.	37–39.		Természeti anyag felhasználása, szalma, csuhéj, rafia – karácsonyi díszek készítése.	jeles nap, népszokás, kézműves hagyomány, szalmadísz a tanult műveletekkel, az ismert anyagok megmunkálása, hasznos tárgy, dísz, ajándék készítése önállóság a tervezésben, a kivitelezésben		A szövés, fonás munkálatait folytassák a tanulók szabadidőben, napközben is.

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
14.	40–42.		Szabadon felhasználható óra			
15.	43–45.	Háztartástan és életvitel	A korszerű háztartás, kislékek a konyhai munkához. A konyhai kislékek használata, tisztántartása. a változatos étrend, változatos és bőséges reggeli. Bevásárlás.	konyhai gépek, kislékek, robotok, étrend, változatos táplálkozás tevékenységek konyhai kislékekkel, darálók használata, tisztántartása		
16.	46–48.		Reggeli készítése. tervezés, élelmiszerszükséglet 2-4 személyre. Egyszerű meleg és hideg reggeli elkészítése. Terítés, tálalás.	étrend összeállítása – változatos reggeli; a reggelihez használatos nyersanyagok, alapanyagok tervezése, vásárlása; reggeli készítése – tea, kakaó, tojás, rántotta, bundás kenyér, szendvics, gyümölcsle... esztétikus terítés, tálalás		
17.	49–51.		A test tisztántartása. Hajmosás, -szárítás. Körömpótlás.	hajmosás és szárítás önálló elvégzése; kéz és lábközök tisztítása, vágása, ápolása	A következetes és rendszeres testápolás tevékenységeinek gyakorlása, testápoló szerek és eszközök használata	
18.	52–54.		Szolgáltatások igénybevétele	közütemény, közszolgáltatás; látogatás a művelődési házban, könyvtárban; gyógyszer kiváltása, távirat, levél feladása		
19.	55–57.	Tervezés, szerelés, modellezés	A műszaki rajz szabványosított jelei. Rajzolvadási gyakorlatok.	műszaki rajz, alaprajz, nézetrajz, vonalfajták, folyamatos, szaggatott, pontvonal, méretvonal, méretsegdvonal, méretszám	Vegyen részt a családi munkamegosztásban. Szerezzen tapasztalatokat a környezetében található szolgáltatásokról, azok igénybevételeiről. Tudjon algoritmusokkal önállóan dolgozni, becslést végezni, mérni segítséggel. Tudja bejegyezni a mért adatokat	Törekedni kell a matematika tantárgyi koncentrációra a mérés, a becslés, a vonalzó használatában.
20.	58–60.		Rajzoló, mérő eszközök használata. Becslés, mérés lejegyzés. Egyszerű gyakorlatok a szabványosított jelek felismerése, leolvasása.	Leolvasási gyakorlatok, egyszerű nézetrajzi elemzések. A vonalzó használata – egyenes vonal mérése cm pontosság betartása irányítás segítség mellett		
21.	61–63.		A szerelés. Szerelődoboz, szerszámok, kötések létrehozása. Fémépítő.	építőelemek, szerelőelemek, kötések, csavar, anya, csavarhúzó egyszerű rögzített és mobil kötés létrehozása minta, modell alapján szerelés párokban, kiscsoportban		

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
22.	64–66.	Anyagok és átalakításuk	A fa útja otthonunkig. A fa feldolgozása. A fa az otthonunkban. a fa bútor kezelése, tisztítása, óvása. A fa vizsgálata, megmunkálhatósága – puhafa darabolása, csiszolása, szegezése.	erdő, erdőgazdálkodás, facsemete, tűzifa, bútortfa, épületfa, puhafa, keményfa Tapasztalatok szerzése a fa hasznosításáról, az otthon fa bútorainak gondozásáról.	Alkalmazza a tanult vizsgálati módszereket.	
23.	67–69.		A lécs darabolása, faragása. A fűrész használata, szegezés.	A fafélék vizsgálata, megmunkálása puhafalécs darabolása illesztő fűrészszel, csiszolás, hegyezés, faragás, lécs szegezése	Tudjon munkamenet alapján egyszerű tárgyat készíteni, a tanult műveleteket végrehajtani.	
24.	70–72.		A famunka folytatása	Anyagtakarékosság a megmunkálásban. Munkamenet, sorrend összeállítása irányítással. Páros munkában segítség egymásnak. A terv és a kész munka összevetése, értékelés.		
25.	73–75.		A textil. Textilmunkák. Kézi varrás. A tanult öltésfajták alkalmazása. Tárgykészítés a megadott algoritmus alapján.	Egyszerű tárgyszervezés textilből, a tanult öltéssel kivitelezés. Műveleti sorrend betartása, eszközök, szerszámok célszerű kiválasztása, használata.	Használja balesetmentesen az anyagmegmunkálás szerszámain.	
26.	76–78.		Textilmunka folytatása	Anyagtakarékosság, időtakarékosság. Folyamatos önértékelés, hibajavítás a kész tárgy értékelése		
27.	79–81.		A tanult szövési műveletek gyakorlása. Szövés minták megismertetése.	Szövés a népművészetben. Egyszerű szövés minták elemzése, megvalósítás, alkalmazás, minta, modell alapján. Ellenőrzés, javítás, értékelés	Legyen kitartó a munkában. Tudjon tartósan figyelni, együttműködni, munkáját ellenőrizni, korrigálni.	

hét	óraszám	Témakör	Tananyag	Fogalmak – tevékenységek	Követelmények	Megjegyzés
28.	82–84.		A filc tulajdonságai, megmunkálhatósága. Filctárgy elkészítése szabásminta alapján.	Differenciált munkáltatása filc tárgy elkészítésében – könyvjelző, pénz-tárca tervezése, szabásminta alkalmazása Tárgy elkészítése ragasztással, varrással, díszítéssel.		
29.	85–87		A bőr vizsgálata. Az állati bőr megmunkálhatósága	Az állati bőr, nyírás, lyukasztás, fűzés, bőrtárgy, lyukasztó. Tapasztalatok szerzése az állati bőrről a bőr nyírása, lyukasztása, illesztése		
30.	88–90.	Közlekedés	Utazás a helyi járaton. Informálódás a pályaudvaron. A kultúrált közlekedés. Közlekedési helyzetek elemzése.	tömegközlekedés, helyi járat, metrend, információ Tapasztalatok gyűjtése a helyi járaton történő utazásról. Információk kérése a pályaudvaron közlekedési helyzetek modellezése terepasztal segítségével. vizi közlekedés, vizi jármű Tapasztalatok szerzése a vizi közlekedésről. Ismeretek a vizi közlekedés történetéről. Kresz-táblák, tájékoztató, tiltó, veszélyt jelző táblák a gyalogos számára. Játékos közlekedési gyakorlatok.	Használja a szükséges szerszámokat, eszközöket balesetmentesen. Legyen ismerete a tömegközlekedésben az információk megszerzéséről. Tudja a vasút, az autóbusz, a városi tömegközlekedés veszélyhelyeteit. Alkalmazza tudatosan a helyes közlekedési szokásokat. Szerezzen ismeretet a vizi közlekedésről.	
31.	91–93.		A közlekedés története. A vizi közlekedés. A vizi járművek. Utazási szabályok a vizi járműveken.			
32.	94–96.		A gyalogosnak szóló közlekedési táblák			
33.	97–99.		Tetszés szerinti közlekedési gyakorlat			
34.	100–102.	Termelés és gazdálkodás	Növények az ember környezetében. Szobanövények, a kiskert növényei. Változó életfeltételek. A talaj vizsgálata, talajjavító eljárások.	Vadontermő növények, kulturnövények, szobanövények, a kert növényei; fénytűrő, árnyék kedvelő, szárazságtűrő, vízigényes, kerti talaj, kötött talaj. Tapasztalatok gyűjtése a talajról, a növények eltérő életfeltételéről. Egyszerű kísérletek a talajok tulajdonságainak megfigyelésére. Szaporítás magról – magok elvetése pl. petrezsejlem, kerti virágmagvak, palánta ültetése, gondozása. A kertművelés szerszámainak használata	Rendelkezzen elemi tapasztalatokkal a kertművelésről, a kiskert növényeinek gondozásáról, a kéziszerszámok használatáról.	Ahol nincs lehetőség a kertművelésre ott palántázó ládákat alkalmazzanak a magvetéshez, palánta ültetéshez.
35.	103–105.		A növények szaporítása a kiskertben. Ültetés magról. A palántázás.			
36.	106–108.		Gondozási munkák a kiskertben. A kertgondozás szerszámai, a szerszámok, munkaeszközök tisztán tartása.			
37.	109–111.		Szabadon felhasználható óra			

Tartalomjegyzék

112

Magyar nyelv és irodalom	3
Matematika	19
Történelem	47
Természetismeret	61
Ének-zene	71
Rajz és kézművesség	81
Testnevelés és sport	91
Életvitel és gyakorlati ismeretek	103